

SLUŽBENE NOVINE GRADA GORAŽDA

Godina XVII	10. 5. 2024. godine	Broj 7
-------------	---------------------	--------

86

Na osnovu članova 4, 11, 25. i 26. Zakona o mladima FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/10), te članova 10, 17. i 88. Statuta Grada Goražda („Službene novine Grada Goražda“, broj 5/18), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj 24. 4. 2024. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U O USVAJANJU STRATEGIJE ZA MLADE GRADA GORAŽDA 2024–2028. GODINA

Član 1.

Ovom Odlukom usvaja se Strategija za mlade Grada Goražda 2024–2028. Godina.

Član 2.

Dokument Strategije za mlade Grada Goražda 2024–2028. čini sastavni dio ove Odluke.

Član 3.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Grada Goražda“.

**Broj: 01-02-1-1769
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e**

**PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.**

.....

87

STRATEGIJA ZA MLADE GRADA GORAŽDA 2024–2028.

April, 2024. godine

Ovaj dokument je izrađen uz podršku Regionalnog programa lokalne demokratije na Zapadnom Balkanu 2 (ReLOaD2) koji finansira Europska unija (EU), a provodi Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP).

Sadržaj	
1.	Uvod 5
1.1	Pristup i metodologija izrade Strategije za mlade Grada Goražde 2024–2028. 5
1.2	Aktivnosti na realizaciji Strategije razvoja omladinske politike Goražde 2017–2022. 7
2	Strateška platforma 8
2.1.	Situaciona analiza..... 9
2.1	Demografske karakteristike Grada 9
2.2	Rezultati analize o izazovima i potrebama mladih grada Goražda 11
2.3	Zdravlje i standard života 11
2.4	Obrazovanje i nauka mladih 12
2.5	Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih..... 15
2.6	Socijalna briga mladih 18
2.7	Zdravstvena zaštita mladih 19
2.8	Kultura i sport mladih 20
2.9	Aktivizam (učesće, volontiranje, mobilnost, migracije) mladih 21
2.10	Informisanje i slobodno vrijeme 24
2.11	Sigurnost mladih 25
2.12	Zaključna razmatranja situacione analize 27
3	SWOT analiza i strateško fokusiranje 30
3.1	Strateško fokusiranje Strategije za mlade Grada Goražde 31
4	Vizija razvoja Strategije za mlade i strateški ciljevi sa indikatorima 35
4.1	Vizija razvoja 35
4.2	Strateški ciljevi sa indikatorima..... 35
5	Pregled prioriteta sa indikatorima i pripadajućim mjerama 37
5.1	Strateški projekti 41
	Strateški projekat 1. Podrška razvoju preduzetništva i samozapošljavanja mladih kroz finansijsku pomoć i obuku 41
6	Provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata 42
7	Indikativni finansijski okvir 44
8	Okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju Strategije za mlade Grada Goražda ... 46
9	Prilozi..... 48
	Detaljan pregled mjera 48

Mjera 1.1.1. Stipendiranje studenata iz Goražda	48
Stipendiranje studenata sa područja Grada Goražda	48
Mjera 1.1.2. Iniciranje unapređenja nastavnih planova i programa srednjoškolskog obrazovnog sistema kako bi odgovarao potrebama tržišta rada	49
Iniciranje unapređenja nastavnih planova i programa srednjoškolskog obrazovnog sistema kako bi odgovarao potrebama tržišta rada	49
Mjera 1.1.3. Iniciranje uvođenja kreativnih metoda u obrazovni proces, stimulišući inovacije i razvoj kritičkog mišljenja	51
Iniciranje uvođenja kreativnih metoda u obrazovni proces, stimulišući inovacije i razvoj kritičkog mišljenja	51
Mjera 1.2.1. Podrška biznis Start-Up projektima i samozapošljavanju mladih	52
Mjera 1.2.2. Promovisanje digitalne - tehnološke pismenosti i razvoja vještina koje su potrebne na savremenom tržištu rada	54
Mjera 2.1.1. Podrška obrazovnim ustanovama i mladima u prepoznavanju i razvoju talenata	55
Mjera 2.1.2. Osnivanje Omladinskog centra/Prostora za mlade Goražda	57
Mjera 2.1.3. Promovisanje ravnopravnosti i uklanjanje društvenih barijera za mlade sa smetnjama u razvoju	58
Mjera 2.2.1. Uspostavljanje konsultativnog mehanizma za mlade - Dijalog za mlade.....	59
Mjera 2.2.2. Iniciranje osnivanja Parlamenta mladih Grada Goražda	60
Mjera 2.2.3. Podrška proaktivnom informisanju mladih	62
Mjera 2.2.4. Podsticanje mladih da se aktivno uključe u zajednicu kroz volontiranje i učešće u projektima društvene odgovornosti	63
Podsticanje mladih da se aktivno uključe u zajednicu kroz volontiranje i učešće u projektima društvene odgovornosti – „Volonter Grada“	63
Mjera 3.1.1. Kreiranje kutka za mlade u prirodi - Jačanje veza među mladima Goražda I BPK	64
Mjera 3.1.2. Podrška projektima, sekcijama i inicijativama mladih za očuvanje okoliša	65
Mjera 3.2.1. Podrška razvoju i očuvanju zdravih životnih navika mladih	67
Mjera 3.2.2. Razvoj i implementacija kampanja o bitnosti zaštite zdravlja i razvoju zdravih životnih navika	68

Mjera 3.2.3. Obrazovanje o stigmatizaciji i podrška za mlade koji se suočavaju sa mentalnim zdravstvenim izazovima	69
Mjera 3.2.4. Jačanje sportskih i kulturnih sadržaja za mlade	71

1. Uvod

Prema Zakonu o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o mladima FBiH) pod pojmom mladi se podrazumijeva osoba od 15 do 30 godina. Zakon o mladima FBiH u općim odredbama navodi da se institucionalno organizovana briga o mladima, omladinsko udruživanje i učestvovanje mladih na svim nivoima odlučivanja zasniva na principima poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, poštivanju ustavnog poretka, zakona i međunarodnog prava, te izgradnji demokratskih institucija zasnovanih na političkom pluralizmu i uspostavi vladavine prava, kao i upražnjavanju međunarodnih standarda i najbolje međunarodne prakse u pogledu mladih i rada s mladima sa ciljem doprinosa ispunjenju uslova za priključenje Bosne i Hercegovine Evropskoj Uniji.

Dakle, imajući u vidu da su mladi najosjetljivija kategorija društva, posebno u BiH, potrebna im je stalna podrška i pomoć odraslih kako bi oni mogli na pravilan način da razviju, a samim tim i iskoriste potencijale, te na taj način doprinesu društvu i zajednici u kojoj se nalaze. Da bi se pružila adekvatna podrška i pomoć potrebno je da na području kantona postoji strategija za mlade kroz koju bi se mogli uključiti svi kantonalni organi, lokalne samouprave, sva udruženja građana i ostali subjekti društvene zajednice, kako bi na taj način svojim zajedničkim djelovanjem doprinosili lakšem postizanju zajedničkih ciljeva koji se odnose na život mladih.

Nadasve, s obzirom da mladi predstavljaju iznimno važnu kategoriju društva, jer su inicijatori i nosioci promjena, kao i društvenu kategoriju koja utiče na daljnji razvoj društva, može se zaključiti da je veoma bitno za razvoj jedne lokalne zajednice, u ovom slučaju Grada Goražde, posvetiti pažnju potrebama i problemima mladih, te pronaći najefikasnije načine zadovoljavanja odnosno rješavanja istih, ali i definisati aktivnosti i mjere institucija vlasti koje bi provodeći programe poboljšanja statusa mladih i uključnja mladih kao ravnopravne kategorije društva, riješili i probleme sa kojima se susreće općenito društvo u Gradu Goražde.

1.1 Pristup i metodologija izrade Strategije za mlade Grada Goražde 2024–2028.

Strategija za mlade Grada Goražde za period 2024. do 2028. godine (u daljnjem tekstu: Strategija) glavni je iskaz društveno-političke vizije razvoja statusa mladih u Gradu Goražde. Strategijom se utvrđuju strateški i prioritetni ciljevi kao i mjere, čiji je zadatak doprinijeti izgradnji obrazovnih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i drugih uslova neophodnih za unaprijeđenje položaja mladih u Gradu Goražde, ali i Bosansko-podrinjskom kantonu u cjelini.

Metodologija izrade Strategije za mlade Grada Goražde je prije svega zasnovana na normativnom i institucionalnom okviru za strateško planiranje u kojem su preduzete značajne aktivnosti kako bi se uspostavio transparentan i usaglašen sistem razvojnog planiranja i upravljanja razvojem te osigurala bolja koordinacija i integracija strateških dokumenata na svim nivoima, od entitetskog do nivoa jedinica lokalne samouprave (JLS) te relevantnog Zakona o mladima FBiH. Konkretnije, podzakonskim aktima su vrlo jasno su definirane uloge i odgovornosti u postupku izrade strateških dokumenata, utvrđena je obavezna struktura strateških dokumenata i elementi njihovog sadržaja prema kojoj se predlaže i metodologija izrade Strategije za mlade, kao sektorske strategije na nivou JLS. Drugim riječima, Metodologija je pripremljena u skladu sa Zakonom o razvojnog planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH i podzakonskim aktima kao osnovnim normativnim aktima kojim je definirana svrha sistema kroz „transparentno i usaglašeno razvojno planiranje i upravljanje razvojem“, ali i relevantnim Zakonima koji tretiraju pitanja mladih. Nadasve, Strategija za mlade Grada Goražde je pripremljena u skladu sa principima izrade strateških dokumenata koji daju neophodna usmjerenja akterima i korisnicima sistema o tome kako djelovati u okviru samog sistema. To su principi otvorene

metode koordinacije, ravnopravnosti spolova i jednakih mogućnosti, horizontalne i vertikalne koordinacije, partnerstva te javnosti i transparentnosti. Radi se o važnom principu za postizanje ciljeva sistema razvojnog planiranja i upravljanja razvojem, a posebno u svjetlu bolje usaglašenosti, koordinacije i integracije strateških dokumenata između svih nivoa vlasti – kao što je usklađenost lokalne politike za mlade sa aktima na višim nivoima vlasti.

Kada je u pitanju sam postupak izrade strateškog dokumenta, isti je propisan entitetskim podzakonskim aktima (npr. Uredbom o izradi strateških dokumenata u Federaciji BiH). Između ostalog, aktima su definirane sve faze procesa izrade te struktura i obavezni elementi strateškog dokumenta kao i minimalna struktura strateških dokumenata tako da svaki strateški dokument u FBiH, bez obzira da li se radi o razvojnoj ili sektorskoj strategiji, stoga ova Strategija za mlade sadržava sljedeće elemente:

- Uvod,
- Stratešku platformu, sa rezultatima istraživanja o potrebama i problemima mladih,
- Pregled prioriteta i mjera sa indikatorima,
- Strateške projekte,
- Indikativni finansijski okvir,
- Sažeti pregled strateškog dokumenta,
- Okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strateškog dokumenta te
- Detaljan pregled mjera kao prilog Strategije za mlade.

Kada govorimo o ostalim aktima koji regulišu ovo pitanje, način razvoja omladinske politike u BPK u cjelini kreira se na osnovu Zakona o mladima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ broj 36/10), te preporukama relevantnih evropskih dokumenata (Evropska povelja Vijeća Evrope o učešću mladih u životu lokalne zajednice, Bijela knjiga Evropske komisije 11 indikatora omladinske politike Savjeta Evrope i Evropskog omladinskog foruma) i Rezolucije o mladima u BiH („Službeni glasnik“, broj 12/03). Prema navedenom, općinski, gradski i kantonalni organi vlasti u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde dužni su: pratiti pružanje podrške mladima koja dolaze iz nevladinog sektora, njen kvalitet, njenu samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju njenih zadataka kao i u formiranju organizacione strukture, voditi spisak svih udruženja, institucija, ustanova, međunarodnih i drugih organizacija koje rade sa mladima ili pružaju podršku omladinskim aktivnostima, koordinirati aktivnosti u vezi sa radom sa mladima i omladinskim aktivnostima, uočiti negativne utjecaje na mlade bilo koje institucije, udruženja ili organizacije, uključujući i međunarodne organizacije, a koje su u suprotnosti s Ustavom i zakonom, kao i predlaganje za poduzimanje zakonskih mjera koje provode nadležni organi te savjetovati mlade i njihove predstavnike/ce, naročito o pravnim postupcima ostvarivanja prava i izvršavanja obaveza zasnovanih na Zakonu o mladima FBiH i drugim zakonima koji se tiču mladih. Pored svega navedenog, općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su samostalno osigurati minimum mjera na planu rada sa mladima i omladinskih aktivnosti kao i mehanizme i kapacitete. U Gradskoj upravi Goražde, Služba za društvene djelatnosti i opću upravu je nadležna za pitanja mladih. U budžetu je obezbijeđen kod za mlade. Na osnovu „Zakona o izvršenju budžeta“ ministarstvo jednom godišnje raspisuje javni poziv na koji se mogu javiti sve registrovane neprofitne organizacije mladih. Gradska uprava od 2007. godine ima sistematizovano i popunjeno mjesto službenika za mlade, a u sklopu radnih tijela Gradskog vijeća djeluje Komisija za pitanje mladih kao stalno radno tijelo. Grad vodi registar omladinskih udruženja koja djeluju na području Grada Goražde.

1.2 Aktivnosti na realizaciji Strategije razvoja omladinske politike Goražde 2017–2022.

Tokom 2017 godine, Goražde je usvojilo Strategiju razvoja omladinske politike za petogodišnji period 2017–2022. godina, u kojoj je vizija razvoja omladinske politike u navedenom petogodišnjem strateškom periodu glasila: *Unaprijediti položaj mladih i kreirati uslove i pretpostavke za bolji kvalitet i standard života mladih na području Grada Goražda do 2022. godine.* U navedenom dokumentu, definisani su sljedeći ciljevi:

1. Uspostaviti programe i mehanizme podrške mladim ljudima u prevazilaženju prepreka sa kojima se suočavaju prilikom odabira zanimanja, stupanja i opstanka na tržištu rada, koji će povećati zapošljivost mladih i omladinsko poduzetništvo.
2. Kreirati i podržati kvalitetne programe neformalnog obrazovanja mladih (posebno stranih jezika i onih koji povećavaju zapošljivost mladih) i povećati broj onih koji će te programe proći.
3. Promovisati zdrave stilove života sa akcentom na aktivnom uključivanju mladih u promotivne aktivnosti i individualnoj odgovornosti mladih za sopstveno zdravlje.
4. Povećati dostupnost i ponudu kulturnih i sportskih sadržaja, kao i osnažiti mlade za učešće u kreiranje sadržajnije kulturne i sportske ponude.
5. Obezbjediti blagovremeno i kvalitetno informisanje mladih i razvijanje aktivizma kod mladih.
6. Unaprijediti sportsku infrastrukturu i programe za veće uključivanje mladih u sportske aktivnosti.

U posmatranom periodu, a prema pribavljenim povratnim informacijama od nadležnih organa Gradske uprave, nije se vršio redovni monitoring niti je urađena evaluacija realizacije strategije, odnosno omladinske politike. No, na osnovu pribavljenih informacija, određene aktivnosti iz definisane Strategije su realizovane. Naime, tokom posmatranog perioda, sprovedene su aktivnosti Javnih poziva za omladinsku banku Goražde sa Fondacijom Mozaik i Gradom Goražde za održavanje mikrobiznisa i omladinskih projekata (Javni poziv objavljen 15. 02. 2021. godine) i taj isti Javni poziv je objavljen godinu poslije. Školski projekti nisu našli svoje mjesto u prioritetima rada te nije riješeno pitanje sistema vrednovanja volonterizma i volonterskih sati, ali je zakon o volontiranju često diskutovan na Javnim raspravama i sastancima. Program „Obuka za tržište rada“ objavljen na stranici Službe za zapošljavanje i Facebook stranici gdje se nude certificirane obuke a Program stručnog osposobljavanja objavljen na stranici Službe za zapošljavanje i za isti su nezaposlene osobe kontaktirane telefonskim pozivom. Iako je definisani problem sa tematikom o spolno prenosivim bolestima, ispostavlja se da su mladi ostavljeni informacijama sa Interneta i donekle školskim programi, kao jedini načini da mladi ljudi saznaju više o ovoj osjetljivoj i ozbiljnoj tematici. No, za Dan mladih Grada Goražda, tačnije za 21. mart 2018. godine održana je edukacija u Maloj sali Centra za kulturu na temu “Seksualni razvoj mladih”. Dodatno, u sklopu programa obilježavanja Dana mladih Grada Goražda u Maloj sali Centra za kulturu održana i prezentacija na temu “Uticao i štetnost konzumiranja nargile” (21. mart 2019. godine). Kada se govori o nedovoljnoj uključenosti mladih iz ruralnih zajednica u raznovrsne aktivnosti kao što su teatar, muzičke radionice, kreativne radionice, omladinsko poduzetništvo, aktivizam, volonterizam i sport, u okviru programa Omladinska banka Goražde 2022. godine, koju partnerski podržavaju Grad Goražde i Fondacija Mozaik, jedan od finansiranih projekata jeste “Teretana Bogušići” gdje je mladima omogućen prostor i oprema za vježbanje. Govoreći o informisanju, emitiraju se epizode emisije „Perspektiva“ i slične emisije namijenjene mladima na RTV BPK. Sa aspekta definisanog problema vezanog za nedovoljnu komunikaciju između mladih i općinskih/kantonalnih nivoa vlasti, mladi uglavnom nemaju priliku razgovarati sa vodećim političarima, izložiti probleme s kojima se mladi susreću ili dati svoje mišljenje vezano za aktuelna dešavanja. Tokom posmatranog perioda, realizovan je projekat „PROJEKAT–GRADONAČELNIK“ gdje najbolji učenici IX razreda imaju priliku preuzeti ulogu gradonačelnika. Za 21. mart ili Dan mladih Grada Goražde 2022. godine održana Javna tribina “Budi promjena koju želiš vidjeti u svijetu” gdje je prisustvovao i Gradonačelnik. Jedan od značajnijih projekata, Dnevni centar za djecu i mlade, još nije realizovan ali se nalazi u planovima rada Gradske uprave i drugih organa. Vijeće mladih Grada još uvijek ne ispunjava svoju suštinsku funkciju zbog raznih objektivnih razloga.

Nadalje, aktivnošću: „Dani Isaka Samokovlije – Sunce nad Drinom“, isto je obilježene literarnim konkursom gdje mladi mogu učestvovati svake godine. Za Dan mladih Grada Goražda 2021. godine u Omladinskoj ulici su dodjeljene nagrade za literarne i likovne radove za konkurs koji je provela Gradska uprava. Dodatno, nakon održanih likovnih radionica u kulturno-edukativnom centru „Gun Gor“ učesnici/umjetnici su predstavili svoje radove u „Art“ galeriji Goražde tokom prvog i četvrtog dana Internacionalnog „Festivala prijateljstva“ 2018. godine. Nadalje, donesena je odluka o finansiranju projekata od 19. 11. 2018. godine gdje je kriteriji po kojima se projekti ocjenjuju promijenjen u novu LOD metodologiju. Transfer kodovi za 2020. godinu: kod za projekte iz kulture (614121-3), kod za projekte iz sporta (614122-2), kod za isplatu stipendija (614234) i kod za udruženja mladih (614324-3). Sa aspekta kulture, već godinama se održava ELZA Fest u Ljetnom kinu Centra za kulturu Goražde, koji, između ostalog, ima pozorišne radionice koji sprovodi Teatar mladih Goražde i Kulturno udruženje mladih. Ljetna pozornica je dijelom rekonstruisana sa novim muralom i očišćenim klupama ali će se posebna pažnja trebati izdvojiti za potpunu rekonstrukciju u budućnosti. Peti dan Internacionalnog Festivala Prijateljstva 2022. godine je proveden u slavljenju kulturno-umjetničkih društava sa večernjim izvedbama KUD „Azot“ ali i okolnim Kulturno-umjetničkim društvima. „Festival Prijateljstva“ svake godine obilježi Noć sevdaha i nacionalne muzike gdje se daje značaj Kulturno-umjetničkim društvima. Sa aspekta problema u sportu definisanih u prethodnoj Strategiji, projekat rekonstrukcije Sportske dvorane je trenutno u procesu a radi se i na obezbeđivanju druge lokacije za street workout koji bi potencijalno mogao biti završen tokom 2024. godine. Također, organizovani su međunarodni turniri u rukometu za Dan nezavisnosti BiH 2021. i 2022. godine, a planinarsko udruženje Klek je projektnim prijedlogom obezbjedilo alpinističko penjalistište za učesnike uz pomoć Hope Centra iz Goražda (07. 09. 2019. godine).

2 Strateška platforma

Strateška platforma je prva faza u procesu izrade ovog dokumenta čija je svrha da se na osnovu analize prikupljenih podataka identificiraju ključna razvojna obilježja područja ili sektora od interesa za mlade za koja se priprema strateški dokument, te u formi vizije i strateških ciljeva utvrdi i predstavi željena promjena kojoj se teži tokom implementacionog perioda i koja doprinosi ciljevima održivog razvoja. Strateška platforma pomaže da se na bazi komparativnih prednosti i prilika u okruženju lakše prepoznaju razvojni potencijali posmatranog područja ili sektora relevantnog za mlade, a istovremeno omogućava da se na vrijeme prepoznaju slabosti, negativni trendovi i izazovi koji mogu ugroziti željeni razvoj. Stoga, početni korak u izradi strateške platforme predstavlja situaciona analiza. Svrha situacione analize je da se prikupe relevantni podaci kako bi se iz različitih razvojnih perspektiva sagledalo stanje relevantno za mlade te utvrdile komparativne prednosti i potencijali, odnosno, problemi i izazovi. Prilikom izrade situacione analize polazi se od pretpostavke da analiza nije sama sebi cilj već sredstvo pomoću kojeg treba doći do pravih pitanja na koja će se strateški dokument fokusirati i ponuditi odgovor. U skladu s tim, situaciona analiza osigurava argumentaciju i činjenice za definisanje i razradu preostalih elemenata strateške platforme, a kasnije i za razradu strateških ciljeva, prioriteta i mjera.

Analiza stanja, kao podloga za izradu Strategije za mlade Grada Goražde, prvenstveno se zasniva na analizi stanja i zaključcima iz realizacije prethodne Strategije razvoja omladinske politike Grada Goražde 2017-2022, pribavljenih ažuriranih statističkih podataka koji su bili dostupni u vrijeme izrade Strategije. Također, provedena je i anketa za ispitivanja potreba, problema i stavova mladih Grada Goražde na uzorku od 143 mlade osobe (od čega 74 mlade osobe ženskog spola i 69 mladih muškog spola) Dodatno, za verifikaciju rezultata pribavljenih podataka, koristili su se i rezultati nacionalne ankete mladih koju sprovodi USAID MEASURE na uzorku od 3000 mladih iz FBiH, RS i Brčko distrikta BiH, sa konkretnim uzorkom od 3.8% mladih iz Bosansko – podrinjskog kantona. U anketi koja je sprovedena na području Grada Goražde je učestvovalo 143 mladih, od čega je 49,6 mladih osoba

muškog spola i 48,8% mladih osoba ženskog spola. Što se tiče geografske raspodjele, najviše mladih dolazi iz mjesne zajednice Goražde I, zatim Goražde IV, Obarak i drugih područja. Značajan broj mladih (64,5%) pripada uzrastu od 15 do 18 godina, dok je 18,1% u dobi od 10 do 15 godina, a 13% spada u grupu od 18 do 25 godina.

2.1. Situaciona analiza

1.3 Demografske karakteristike Grada

Grad Goražde je administrativni i kulturni centar Bosansko-podrinjskog kantona, smješten u istočnom dijelu Bosne i Hercegovine, na obali rijeke Drine u središtu njenog gornjeg toka, na istočnim obroncima planine Jahorine. Prostire se na površini 248,8 km², što predstavlja 49,21% teritorije Bosansko-podrinjskog kantona (BPK), 0,95% teritorije Federacije BiH, odnosno 0,49% teritorije Bosne i Hercegovine. U gradu Goraždu živi 91% ukupnog stanovništva BPK. U Federaciji BiH Goražde graniči na zapadu i sjeveru s općinama Foča-Ustikolina i Pale-Prača, dok na istoku i jugu graniči s općinom Novo Goražde iz Republike Srpske. Od glavnog grada BiH, Sarajeva, Goražde je udaljeno 92 kilometra. Dobro razvijene saobraćajne komunikacije povezuju grad Goražde magistralnim putevima sa Sarajevom, Višegradom i Fočom, hrvatskim i crnogorskim primorjem, te Srbijom, a kroz teritoriju grada protiče i rijeka Drina kao glavna saobraćajna arterija na području istočne Bosne. Grad Goražde čini 145 naseljenih mjesta organiziranih u 20 mjesnih zajednica, od čega su 4 gradske (Goražde I, Goražde II, Goražde III, Goražde IV), 3 prigradske (Vitkovići, Hubjeri, Zupčiči) i 13 ruralnih MZ (Osanica, Osječani, Ilovača, Sadba, Kraboriš, Orahovice, Berič, Posestra, Mravinjac, Faočići, Rešetnica, Bogušići, Vranići). Prosječna gustina naseljenosti u samom gradu Goraždu iznosi oko 119 stanovnika po kvadratnom kilometru, što predstavlja značajno veću naseljenost u poređenju s prosjekom gustine naseljenosti u drugim dijelovima Federacije BiH, koji iznosi 89,5 stanovnika po kvadratnom kilometru.

Prema informacijama pribavljenim od Zavoda za statistiku FBiH⁴, demografsko kretanje stanovništva, u Goraždu živi 19,484 stanovnika, što čini značajnih 88% populacije BPK i 1,2% ukupnog stanovništva Federacije Bosne i Hercegovine.

Tabela 1: Procjena ukupnog broja stanovnika Grad Goražde i BPK – Zavod za statistiku FBiH – juli 2023

⁴ Prema publikaciji *Kantoni u brojkama* na <https://fzs.ba/wp-content/uploads/2023/07/Bosansko-podrinjski-kanton-u-brojkama.pdf>

PROCJENA UKUPNOG BROJA STANOVNIKA PO STAROSNOJ STRUKTURI

Općina	Ukupno	0-14	15-64	65 i više
stanje 30.06. 2022. godine				
Kanton - ukupno	22.011	3.176	14.257	4.578
Muškarci	10.902	1.680	7.265	1.957
Žene	11.109	1.496	6.992	2.621
Foča	1.738	197	1.043	498
Grad Goražde	19.484	2.896	12.720	3.868
Pale	789	83	494	212

Važno je naglasiti da se uočava pad broja stanovnika u odnosu na 2013. godinu (godinu popisa stanovništva), a što je rezultat migracija tokom ratnih godina i iseljavanja van granica BiH. Ovaj trend smanjenja broja stanovnika je nastavljen, a ključni razlog je negativni prirodni priraštaj u Gradu Goražde koji iznosi -156, sa stopom nataliteta od 7,3 te stopom prirodnog priraštaja koji iznosi -8, no, ovi podaci su ipak značajno pozitivniji u odnosu na općine u okruženju unutar BPK. U odnosu na 2018 godinu, broj stanovnika u BPK se smanjio za 1279 građana ili 5%.

Tabela 2: Rođeni prema vitalitetu i spolu Grad Goražde

Općina/Kanton	Godina	Rođeni ukupno	- Živorodeni muški	- Živorodeni ženski
Goražde	2018	225	116	108
Goražde	2019	183	90	92
Goražde	2020	162	82	79
Goražde	2021	138	71	67
Goražde	2022	143	80	63

Prema podacima iz tabele 2 gore, broj rođenih u prethodne četiri godine se konstantno smanjuje, sa 225 djece u 2018. godini na 143 djece u 2022. godini – što predstavlja smanjenje od 36% na petogodišnjem periodu, što predstavlja prosječno smanjenje od 7.2% na godišnjem nivou. Stopa starenja sa druge strane u Goraždu iznosi visokih 153%, što znači da na svakih 100 stanovnika u dobi od 0-14 godina dolaze 153 osobe starije od 65 godina. Ova stopa značajno premašuje prosjek u Federaciji Bosne i Hercegovine koji iznosi 85,8%. Stopa ekonomske zavisnosti otkriva da na 100 osoba radne dobi dolazi 45 ekonomski neaktivnih stanovnika, što je u skladu sa prosjekom u FBiH. U protekle tri godine broj mladih se konstantno smanjivao, od 2020. godine kada je taj broj iznosio 7261 mladih (od toga 3863 muškaraca i 3398 žena), zatim 2021. taj broj se smanjio na 6389 (od toga 3373 muškaraca i 3016 žena) i 2022. ukupan broj mladih iznosi 6212 (od toga 3273 muškaraca i 2939 žena). Nadalje, podaci o spolnoj strukturi su ograničeni, ali prema popisu stanovništva iz 2013. godine, 51,4% populacije Goražda čine žene. U posljednje tri godine (2020-2022), kod mladih, situacija je nešto drugačija, procenat muškaraca je veći u odnosu na mlađu žensku populaciju. Posljednje tri godine bilježe pozitivan saldo migracija stanovništva u Goraždu, označavajući odlučan korak grada ka stvaranju povoljnog okruženja za život i rad. Značajno je staviti fokus na zadržavanju mladih.

Prema predstavljenoj tabeli 3, broj mladih do 29 godina se također smanjivao u prethodne tri godine.

Tabela 3: Starosna i spolna struktura mladih 15 - 29. godina – period 2020-2023

Starosna struktura	2022			2021			2020		
	M	Ž	S	M	Ž	S	M	Ž	S
15-19	432	385	817	470	395	865	582	491	1073
20-24	611	524	1135	716	635	1351	851	764	1615
25-29	711	658	1369	658	595	1253	712	639	1351
Ukupno	1754	1567	3321	1844	1625	3469	1433	1255	4039

Prema raspoloživim podacima, u periodu od 2020. do 2022 godine, broj mladih od 15-29 godina starosti se smanjio za 718 mladih, što predstavlja smanjenje od 17% u odnosu na 2020 godinu. Govoreći po spolu, navedeni broj se odnosi na 43% mladih do 29 godina starosti ženskog spola.

1.4 Rezultati analize o izazovima i potrebama mladih grada Goražde

Najveći broj mladih živi u domaćinstvima sa 3 do 5 članova (56,1%), dok 22,3% mladih živi u porodicama s 2-3 člana, a 17,3% u porodicama s više od 5 članova. Kada je u pitanju starosna struktura domaćinstva, u 62,8% slučajeva, domaćinstva čine 1-3 mlade osobe u dobi od 31 do 64 godine, dok je 29,2% domaćinstava s 2-3 mlade osobe istih godina. U 69,6% slučajeva, domaćinstva nemaju članove starije od 65 godina. Najveći broj domaćinstava (48,9%) ima samo jednu mladu osobu između 15 i 30 godina, dok je u 46,6% slučajeva prisutno 2-3 mlade osobe te dobi. U većini porodica (53%), nema djece mlađe od 14 godina, 38,8% ima samo jedno dijete u toj dobi, a samo 0,7% čine porodice s više od 3 djece do 14 godina. 89,5% anketiranih nije u braku, dok je 8,4% udatih/oženjenih. Samo 1 ispitanik je razveden/a, a 1 nije u braku, ali živi s partnerom. Što se tiče roditeljstva, 98,3% mladih nema djecu, a oni koji imaju obično imaju samo jedno dijete.

Slika 1: Stambena situacija anketiranih mladih

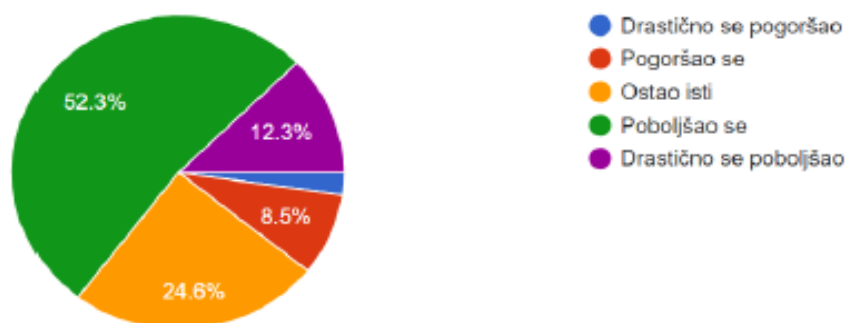
Kada je riječ o stambenom prostoru, 8 mladih živi u kućama većim od 150 kvadratnih metara, dok 35 mladih živi u stanovima manjim od 70 kvadrata. Većina mladih (58,8%) živi u kućama koje su u vlasništvu njihovih roditelja (ili roditelja supružnika), dok 21,4% živi u stanovima koji su također u vlasništvu roditelja (ili roditelja supružnika). Manji broj mladih (12,2%) žive kao podstanari, a 1,5% kao podstanari, ali odvojeno od svojih roditelja.

1.5 Zdravlje i standard života

Rezultati analize o izazovima i potrebama mladih grada Goražde su pokazali da većina mladih (64,7%) ocjenjuje svoje zdravlje sa najvišom ocjenom, dok 25% smatra da je vrlo dobro, a 8,8% da je osrednje.

Značajan broj mladih (40,5%) ocjenjuje svoj životni standard kao odličan, dok 33,6% smatra da je vrlo dobar, a 23,7% da je osrednji.

Slika 2: Ocjena životnog standarda mladih u posljednje 3 godine u odnosu na prethodni period

Više od polovine mladih (52,3%) je ocijenilo da im se životni standard poboljšao u posljednje 3 godine, dok 12,3% navodi drastično poboljšanje. Kod 8,5% mladih, životni standard se pogoršao, a 3 mlade osobe tvrde da se njihov životni standard drastično pogoršao. Većina mladih (59%) vidi svoju ličnu budućnost kao bolju od sadašnjosti, dok njih 12% smatra da će njihova lična budućnost biti mnogo gora od sadašnjosti. Kada je riječ o budućnosti društva, rezultati pokazuju da mladi u prosjeku ne očekuju značajne promjene.

1.6 Obrazovanje i nauka mladih

Formalno obrazovanje

Djeca od 3 godine pa do predškolskog uzrasta imaju priliku obrazovati se u javnoj ustanovi „Sunce“, što znači da u Goraždu postoji jedna predškolska ustanova sa 202 upisane djece u prethodnoj godini (2022. godini). Osnovno obrazovanje u Goraždu je obavezno za svu djecu uzrasta od 6-15 godina. U osnovnim školama provodi se nastavni plan i program za devetogodišnje osnovnoškolsko obrazovanje. Ukupan broj osnovnoškolskih ustanova na području grada Goražde je 4 redovnih i jedna osnovna muzička škola (paralelna) – ukupno 5. Trenutno na teritoriji grada Goražde egzistiraju tri srednje škole te ima jedna visokoškolska ustanova.

Kada govorimo o osnovnom obrazovanju, u Gradu Goražde se povećava broj upisanih učenika, sa 1871 u školskoj 2018/2019 godini, na 2006 djece u 2022/2023 školskoj godini, uz povećanje od 7% za prethodnih pet godina, kako je to prikazano na slici dole. Udio djevojčica u ukupnom broju upisane djece je u prosjeku od 45-47% na nivou godine.

Slika 3: Broj upisanih dječaka i djevojčica u osnovno obrazovanje u periodu 2018-2023 godina, BPK i pripadajuće JLS

	Škole	Odjeljenja/ Odjeli	Upisani učenici		Nastavnici	
		Svega	Svega	Učenice	Svega	Žene
Bosanski-podrinjski kanton						
2018/2019	14	116	1.871	889	185	127
2019/2020	14	125	1.891	910	191	134
2020/2021	14	131	1.947	939	192	135
2021/2022	13	126	1.995	958	183	126
2022/2023	13	127	2.006	944	192	138
Foča	2	10	111	50	16	10
Grad Goražde	10	110	1.841	870	165	121
Pale	1	7	54	24	11	7

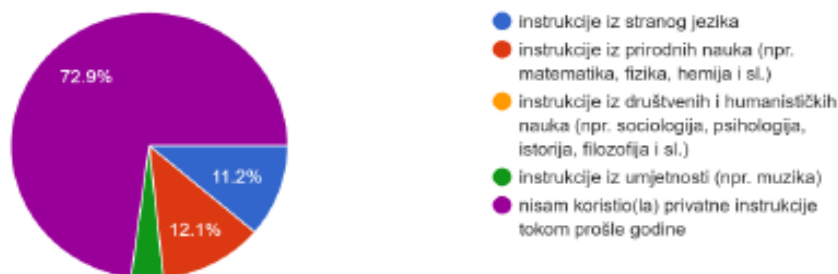
Kada govorimo o srednjem obrazovanju, situacija je znatno drugačija. Naime, iako je došlo do povećanja broja odjeljenja srednjoškolskog obrazovanja, broj učenika u 3 srednje škole na području BPK, odnosno Grada Goražde, se smanjio sa 896 u školskoj 2018/2019 godini, na 706 mladih u 2022/2023 školskoj godini, odnosno, za 190 mladih, što predstavlja 21% za pet godina (ili 4% godišnje).

Slika 4: Broj škola, odjeljenje i upisanih učenika/ica u srednjem obrazovanju Grad Goražde i BPK

	Škole	Odjeljenja/ Odjeli	Upisani učenici		Nastavnici	
		Svega	Svega	Učenice	Svega	Žene
Bosanski-podrinjski kanton						
2018/2019		40	896	444	118	75
2019/2020		38	832	391	112	68
2020/2021		37	788	365	102	66
2021/2022	3	33	748	360	96	62
2022/2023	3	46	706	338	100	68
Grad Goražde	3	46	706	338	100	68

Kada govorimo o rezultatima analize o izazovima i potrebama mladih Grada Goražde, ista je pokazala da je 45,2% anketiranih mladih završio osnovnu školu, dok je 28,8% završilo srednju školu – dok su ostali na školovanju. Skoro 10% mladih (9,6%) nije završio ni osnovnu školu, dok 5,8% mladih ima magisterij ili doktorat. Većina mladih (92,6%) završila je školu ili studij kao redovni studenti, dok je 3,7% završilo kao vanredni studenti. Što se tiče trajanja školovanja nakon osnovne škole, 35% mladih je završilo školovanje u roku od 1-3 godine, dok je 31,1% isto postiglo za 4-6 godina. Izdvaja se i 16,5% mladih koji nisu nastavili školovanje nakon osnovne škole. Najviše mladih (najveći broj mladih) završilo je školu/studij 2023. ili 2022. godini. Prosjek ocjena u posljednjoj godini školovanja se razlikuje među mladima. Na primjer, 11,7 % ocjenjuje svoj prosjek ocjena u rasponu od 1-2.0, dok preko 77% mladih je imalo prosjek ocjena između 3 i 5 na srednjoškolskom nivou a 44,2% mladih ima prosjek u rasponu od 4.0-5.0 / 8.5-10.0 za student/ice. Kad je u pitanju vrijeme posvećeno učenju, 35,7% mladih uči manje od 1 sat dnevno, dok 40,5% mladih uči 1-2 sata dnevno. Manji postotci mladih posvećuju više sati dnevno učenju.

Slika 5: Prikaz korištenja privatnih časova i instrukcija

Iznenadujuće, većina mladih (72,9%) nije koristila nikakve dodatne privatne instrukcije. Međutim, među onima koji jesu, najčešće su tražene instrukcije iz prirodnih nauka, posebno matematike i fizike. Većina mladih (55,7%) nakon završetka trenutnog obrazovanja planira upisati neki oblik škole ili studija na višem nivou. Mladi su najmanje zadovoljni tehničkom opremljenošću i praktičnom nastavom kada je u pitanju škola ili studij koji pohađaju, dok su ipak, od ponuđenih parametara, najzadovoljniji stručnošću nastavnog kadra. Što se tiče organizacija ili inicijativa đaka/studenata u cilju poboljšanja kvaliteta obrazovanja, 67,1% mladih ne zna da li takve inicijative uopšte postoje, dok 21,7% tvrdi da postoje. U posljednje 3 sedmice (od dana ispunjavanja ankete) 36,4% mladih nije pohađalo praktičnu nastavu u okviru redovnog obrazovanja, dok je 35,6% pohađalo praktičnu nastavu nekoliko puta sedmično, ali ne svaki dan. Mladi ispitanici su raspoređeni u različite razrede/godine studija, s najvećim brojem mladih koji pohađaju završni razred osnovne škole. 13% je studenata, a 49,4% ne spada ni u jednu od ponuđenih kategorija. Većina mladih (75,5%) namjerava nastaviti formalno obrazovanje, 10,9% nema takve planove, a 13,6% nije sigurno.

Prema analizi i rezultatima MEASURE ankete, prilikom procjene formalnog obrazovnog sistema u BiH, oko dvije trećine mladih mladih navelo je da nastavnici koriste nove tehnologije u nastavi (58%), ohrabruju učenike da uče kroz saradnju (60%), te da budu kreativni (55%), a učenici su naučeni da efikasno komuniciraju na časovima (61%). Otprilike polovina anketiranih mladih misli da učenici razvijaju vještine kritičkog mišljenja (50%) i da su učeni da rješavaju probleme umjesto da pamte činjenice (44%). Konačno, samo 37% mladih mladih smatra da su znanja i vještine stečene u obrazovnom sistemu BiH u skladu sa potrebama tržišta rada, dok, obrnuto, 63% smatra da nisu. U poređenju sa odraslim ispitanicima, mladi ispitanici su bili kritičniji prema kvalitetu obrazovanja u BiH. Kada je riječ o obrazovanju očeva, 15,5% mladih ima očeve s osnovnim obrazovanjem, dok 42,6% ima očeve sa četverogodišnjom srednjom školom. Samo 3,9% očeva ima stečen magisterij a 1,6% očeva ima završene doktorske studije. Što se tiče majki, 48% mladih ima majke sa četverogodišnjom srednjom školom. 20,8% njih sa trogodišnjom srednjom školom, do magisterij 4%, kao i doktorske studije. Značajan broj mladih (49,6%) plaši se da će ostati nezaposleni nakon što završe formalno obrazovanje. 26,9% mladih smatra da će obrazovanje koje stiču u potpunosti pomoći u zapošljavanju, dok 28,7% smatra da će pomoći u osrednjoj mjeri, a 9,3% mladih tvrdi da im stečeno obrazovanje neće pomoći uopšte pri zaposlenju.

Neformalno obrazovanje

Kada govorimo o rezultatima analize o izazovima i potrebama mladih Grada Goražde, većina mladih u istraživanju (62,5%) nije imala iskustvo pohađanja kurseva ili obuka izvan okvira redovnog školovanja no više od polovine anketiranih mladih (51,6%) izražava želju za pohađanjem nekog kursa u bliskoj budućnosti.

Slika 6: Učestalost pohađanja nekog oblika praktične nastave u okviru redovnog obrazovanja

Dodatni podaci pokazuju da mladi ukazuju na svoju otvorenost za sticanje dodatnih znanja i vještina izvan formalnog obrazovnog sistema te postoji kontinuirani interes za dodatnim obrazovanjem među mladima. Mladi su prepoznali nekoliko ključnih oblasti koje zahtijevaju promjene u formalnom obrazovanju. Većina mladih (76,5%) smatra da je potrebno smanjiti opseg nastavnih planova i programa, što ukazuje na želju za prilagođavanjem obrazovnog sistema savremenim potrebama. Pored toga, mladi su posebno istaknuli probleme kao što su manjak prakse, nedostatak dijaloga u učionici, nedostatak stipendija, odnos nastavnika prema učenicima, te neadekvatnu tehničku opremljenost kao oblasti koje zahtijevaju poboljšanja.

1.7 Rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih

Grad Goražde, zajedno sa Bosansko-podrinjskim kantonom Goražde u cjelini, karakterizira značajno različita struktura tržišta rada u usporedbi s Federacijom BiH, što zahtijeva poseban skup politika kako bi se poboljšala situacija na tržištu rada. Iako se može pretpostaviti suprotno, postotak zaposlenih u javnoj upravi i javnom sektoru proporcionalan je postotku zaposlenih u tim sektorima u Federaciji BiH. Međutim, u kontrastu s Federacijom BiH, Goražde ima veći postotak radnika u proizvodnom sektoru, dok je broj zaposlenih u uslužnim sektorima gotovo upola manji. Snažna potražnja za radnicima u proizvodnji utjecala je na to da je prosječna plaća u industriji gotovo izjednačena s prosječnom plaćom svih zaposlenih u kantonu. To je suprotno situaciji u Federaciji BiH, gdje je prosječna plaća u industriji samo 76% prosječne plaće u Federaciji BiH. Naprimjer, IPRS 2022² je pokazao da se može očekivati povećana potražnja za radnicima u proizvodnim sektorima što će zahtijevati dodatni napor da obrazovni sistem obezbijedi dovoljnu ponudu radne snage koja posjeduje vještine koje su relevantne za lokalnu ekonomiju. Ovo će predstavljati izuzeto veliki izazov za sve ključne lokalne i kantonalne aktere u oblasti zapošljavanja iz razloga što je 78% nezaposlenih osoba dugoročno nezaposleno i čije vještine su najvećim dijelom zastarjele u odnosu na potrebe tržišta rada. Kada govorimo o nezaposlenosti mladih, tabela 4 daje ažurnije informacije u ovoj oblasti.

² Istraživanje o potrebama budućeg tržišta rada i radnom snagom (IPRS) 2022 – 2025 provedeno je u okviru projekta „Novi pristup kreiranju radnih mjesta: Inovacijama ka prosperitetnom tržištu rada“ čiji je glavni cilj unaprijeđenje socio-ekonomske situacije u Goraždu kroz izgradnju partnerskog ekosistema podrške zapošljavanju. Istraživanje potreba za radnom snagom (IPRS) provedeno je u periodu juli – septembar 2022. godine na prostoru Bosansko-podrinjskog kantona Goražde. Istraživanje je provedeno među najvećim poslodavcima kako bi se identifikovali ključni trendovi u potražnji za radnom snagom, kao i mogućnosti za unaprijeđenje ekosistema za razvoj vještina do 2025. godine.

Tabela 4: Broj i stepen nezaposlenih mladih prema obrazovnoj strukturi

	2020		2021		2022		2023-1	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
NKV	42	38	35	31	23	32	25	36
PKV	1	1	0	0	0	0	0	0
KV	132	72	158	73	117	75	123	76
VKV	0	0	0	0	0	0	0	0
NS	1	2	2	1	2	1	2	1
SSS	235	258	200	203	146	208	144	206
VŠS	0	0	0	0	0	0	0	0
VSS	42	113	41	93	32	77	31	80
Magistri, doktori nauka	/	/	/	/	/	/	/	/
Mladi	453	484	436	401	320	393	325	399
Svi	3331		3159		2901		2845	
Od čega mladih	28.13%		26.50%		24.58%		25.45%	

Generalno govoreći, stepen nezaposlenosti u Goraždu ima trend smanjenja u sve prethodne četiri posmatrane godine, uključujući mlade. Prosječni stepen smanjenja nezaposlenosti u posmatranom periodu iznosi 3.5%, u odnosu na 14% ukupno. Tokom 2020. godine, stepen nezaposlenosti mladih je iznosio 28,13%, dok se ovaj stepen smanjio na 25,45% tokom prvog polugodišta 2023 godine. Drugim riječima, stepen nezaposlenosti mladih u Goraždu se smanjio za skoro 3% u periodu od četiri godine. Dodatno, vrijedi napomenuti da se trend smanjenja odnosi više na osobe sa SSS, nego sa VSS, dok je približno jednak stepen smanjenja i za žene i muškarce. Da se ovakvi podaci ne bi posmatrali kao nedovoljni, vrijedi naglasiti da se broj zaposlenih u istom periodu povećao sa 6573 u 2020. godini, na 6730 u prvom polugodištu 2023. godine. Ovo je vrijedan pokazatelj jer, prema IPRS, dvije trećine preduzeća ima pozitivan stav prema otvaranju novih radnih mjesta do kraja 2025. godine. Posebno je važno istaknuti da dvije trećine poslodavaca iz proizvodnih sektora planira povećanje radne snage u naredne tri godine što traži urgentno djelovanje ključnih stakehodera u obezbjeđenju dovoljne ponude radne snage sa vještinama relevantnim za tržište rada. Ovo je posebno važno jer je IPRS pokazao da je jedan od izuzetno značajnih faktora koji je uticao na stav poslodavaca da ne povećavaju radnu snagu to što na lokalnom tržištu rada nisu mogli pronaći odgovarajuće stručne radnike. Čak 79% ispitanika u IPRS su istakli da generalno imaju poteškoće da na lokalnom tržištu rada pronađu radnike koji bi adekvatno popunili upražnjena radna mjesta. Jedan od ključnih razloga za to je da imaju povećanu potrebu za novim radnicima koje ne mogu pronaći na lokalnom tržištu rada. Razloga za to je u nedovoljnoj ponudu radne snage sa relevantnim znanjima i vještinama, gdje su posebno istakli nedostatak relevantnih tehničkih vještina. Ono što je posebno važno jeste da poslodavcima ne predstavlja značajnu barijeru povećani troškovi zapošljavanja radne snage. Iako je pronalaženje adekvatnih kadrova veliki izazov za poslodavce sa područja BPK Goražde, svega jedna trećina poslodavaca ima uspostavljenu saradnju sa školama, koja se prvenstveno ogleda u obezbjeđenju uslova za izvođenje stručne obuke učenika. IPRS je pokazao da je dvije trećine poslodavaca zainteresovano za uspostavljanje saradnje sa školama po pitanju razvoja kadrova. Nadalje, u procesu pronalaska i regrutovanja novih kadrova poslodavci se od vanjskih alata prvenstveno oslanjaju na podršku koju pruža kantonalna služba za zapošljavanje BPK Goražde za koju učesnici u IPRS smatraju da je efikasan način pronalaska novih radnika. Primjetno je da se poslodavci sve više oslanjaju na nove digitalne alate za pronalazak potrebnih kadrova i da sve više koriste socijalne mreže i internet kao alat za pronalazak potrebnih kadrova i da sve manje koriste tradicionalne alate kao što je to oglašavanje u novinama.

Prema analizi i rezultatima MEASURE ankete, gotovo polovina mladih (43%) bila je zaposlena, a većina zaposlenih mladih (90%) bila je formalno zaposlena. 58% mladih je u mjesecu prije istraživanja zaradilo manje od 1.000 KM. Polovina nezaposlenih mladih aktivno je tražila posao. Gotovo jedna četvrtina mladih koji su aktivno tražili posao (24%), tražilo je posao duže od dvije godine. U potrazi za poslom, skoro jedna četvrtina (23%) mladih je tražila pomoć prijatelja ili rođaka ili se oslanjala na prijavu na javnom zavodu za zapošljavanje. Plata je najvažniji faktor posla za 62% mladih, zatim radno vrijeme (19%) i obaveze na poslu (13%). Iako najveći dio mladih preferira rad u državnom/javnom sektoru (36%), mnogi prvenstvo daju radu u privatnom sektoru (23%). Otprilike jedna četvrtina (23%) mladih razmišljala je o pokretanju vlastitog biznisa. Otprilike svaki peti mladi ispitanik zna šta je potrebno za registraciju biznisa (22%), razumije kako se vodi biznis (22%) i dobro je informisan o finansiranju poslovanja (18%). Nadalje, ispitanici sa fakultetskim obrazovanjem sebe doživljavaju spremnijim za pokretanje i vođenje biznisa od mladih sa nižim obrazovnim postignućem. Samo 16% vjeruje da bi mogli dobiti kredit za početak svog poslovanja. Generalno, među svim ispitanicima, nedostatak finansijskih sredstava (42%) i nedostatak znanja i iskustva (19%) smatraju se glavnim izazovima za pokretanje privatnog biznisa.

Komplementarno gore navedenom, anketa mladih rađena za potrebe ove Strategije je pokazala da, kada govorimo o zaposlenosti mladih, 70,1% su trenutno učenici, dok je 9,2% zaposleno na puno radno vrijeme. Ovdje je važno primijetiti da je veći broj mladih izjavio da se nalazi u kategoriji "nešto drugo". „U posljednjih 6 mjeseci“, 22,5% mladih je radilo na plaćenim honorarnim i povremenim poslovima, što ukazuje na potrebu za dodatnim izvorima prihoda. Među onima koji primaju platu, postoji širok raspon mjesečnih primanja, ali je najveći postotak mladih koji primaju više od 200 KM na plaćenim honorarnim i povremenim poslovima. Zaposlenost među anketiranim mladima je takođe niska, budući da veći dio mladih (78,8%) nije zaposlen, dok samo 12,4% radi povremeno, a 9% je zaposleno. Rezultati pokazuju da postoji raznolikost u očekivanjima mladih o radu u svojoj struci. Naprimjer, 35,6% vjeruje da će raditi u sferi zanimanja za koje su se školovali, dok 28,9% ne vjeruje u tu mogućnost. Mladi su također imali iskustvo rada izvan svog grada ali i izvan države jer je 8,4% mladih je radilo izvan grada, ali unutar države, duže od godinu dana, dok 3,7% njih je radilo izvan BiH, ali ne duže od godinu dana. Anketiranje mladih u Goraždu je pokazalo da većina mladih (74,5%) nije čula ni za jedan vladin program za zapošljavanje. To ukazuje na potrebu za boljom informisanosti i promocijom takvih programa kako bi se mladima pružile dodatne prilike za zapošljavanje. Većina mladih (87,4%) iz uzorka nema iskustvo pohađanja poslovnih seminara za mlade mlade osobe. Ako uzmemo u obzir pitanje (samo)zapošljavanja, visok procenat mladih (56,7%) izražava volju za pokretanjem vlastitog biznisa, ali ističe potrebu za podrškom od samog početka.

Slika 7: Da li ste voljni pokrenuti sopstveni biznis?

Gornja slika navodi na zaključak da postoji potreba za dodatnim razvojem programa samozapošljavanja i podrške mladima koji žele krenuti u preduzetničke vode i to prema mišljenju

mladih, najvažnija vrsta podrške za pokretanje vlastitog biznisa u njihovoj opštini je finansijska podrška, koju je navelo preko 35% mladih. Također su istakli potrebu za profesionalno-edukativnom podrškom u sferi zanimanja kojim se žele baviti (80%), ali je neophodna i podrška u pronalaženju kupaca – odnosno povezivanju kupaca i prodavaca (78% mladih).

1.8 Socijalna brigada mladih

Prema informacijama pribavljenim od Centra za socijalni rad Goražde, u prethodne tri godine, stalna novčana pomoć se isplaćivala istom broju mladih (3 muškarca i 1 žena), ukupno 4. Iako se ova pomoć osposobljavanja za život i rad isplaćuje samo jednoj osobi godišnje, primetno je da su svi korisnici bili ženskog pola. Godišnja statistika za smještaj u ustanove socijalne zaštite pokazuje stabilnost za muške korisnike (1 svake godine) i blagi pad za ženske korisnike (3 u 2020. i 2 u 2021. i 2022.). Dečiji dodatak kao posebna vrsta pomoći je pokazala smanjenje broja korisnika tokom perioda od tri godine, smanjujući se sa 39 korisnika u 2020. na 31 korisnika u 2021.

Tabela 5: Vidovi pomoći koji se isplaćuju putem Centra za socijalni rad i broj mladih korisnika pomoći

Vrsta podrške mladima	Broj korisnika								
	2020			2021			2022		
	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno	M	Ž	Ukupno
stalna novčana pomoć	3	1	4	3	1	4	3	1	4
osposobljavanje za život i rad		1	1		1	1		1	1
smještaj u ustanove socijalne zaštite	1	2	3	1	2	3	1	2	3
dječiji dodatak	11	28	39	10	21	31			
naknada umjesto plaće roditelju koji je u radnom odnosu		63	63						
naknada umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu		68	68		55	55		80	80
Ukupno mladih	15	163	178	14	80	94	4	84	88

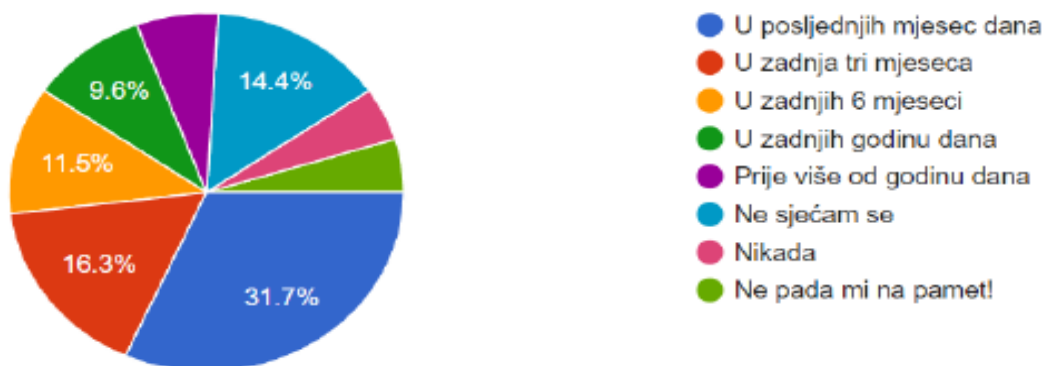
U prosjeku za prethodne tri godine, 120 mladih su korisnici pomoći i podrške koje se isplaćuju putem Centra za socijalni rad, a najveći broj mladih prima naknadu umjesto plaće roditelju koji koja nije u radnom odnosu. Sa druge strane, veoma mali broj mladih ima stalnu novčanu pomoć, osposobljavanje za život i rad i smještaj u ustanove socijalne zaštite na području Grada Goražde.

Rezultati istraživanja pokazuju značajne informacije o ekonomskoj situaciji i društvenim pitanjima među mladima. Većina mladih (88,2%) nema potrebu za korištenjem socijalne pomoći, a 95,7% njih nema posebne potrebe ili neki vid fizičkog nedostatka. Pritom, 10,4% mladih je u posljednjih 6 mjeseci lično posjetilo centar za socijalni rad kako bi dobili određene informacije, a 11,8% su korisnici socijalne pomoći. Ovo ukazuje na prisutne socijalne izazove s kojima se neki mladi suočavaju. Nadalje, 72,7% mladih nisu članovi domaćinstva koji doprinose kućnom budžetu, a 58% njih ne uspijeva svakog mjeseca štedjeti određenu sumu novca. U pogledu ukupnih ličnih prihoda, 44,4% mladih nema lične prihode, dok 16% njih ostvaruje prihode više od 1600 KM mjesečno. Također, kad se uzmu u obzir ukupni prihodi svih članova domaćinstva, vidimo da 41,5% mladih pripada kućanstvima s prihodima višim od 1600 KM. Ovaj dio istraživanja također pokazuje da većina mladih (88%) ne prima stipendije. Stipendije koje se dodjeljuju dolaze uglavnom od lokalnih nivoa vlasti ili preduzeća i to u visi od 100-150 KM.

1.9 Zdravstvena zaštita mladih

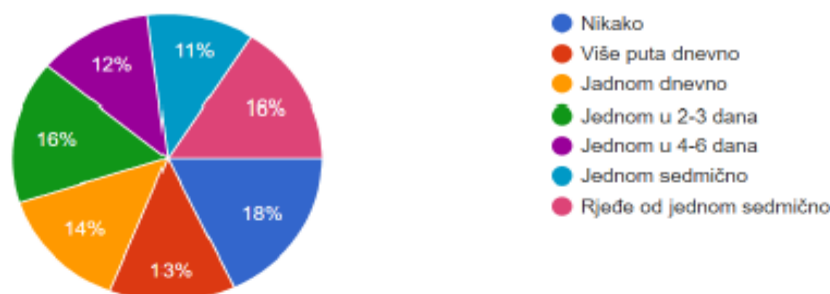
Zdravstveno osiguranje mladih predstavlja važan segment njihovog socijalnog i ekonomskog položaja. Analizirajući dostupne statističke podatke, moguće je sagledati različite načine na koje mladi ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu. Jedan od čestih modaliteta zdravstvenog osiguranja među mladima jest osiguranje preko roditelja. U posmatranom periodu od 2020. do 2023. godine, zabilježen je određeni pad u broju mladih osoba koje koriste ovo osiguranje, sa 116 mladih u 2020. godini, do 90 mladih u 2023. godini. S druge strane, dinamika brojki zdravstvenog osiguranja putem poslodavca pokazuje određenu stabilnost i rast tokom posmatranog perioda. Broj mladih koji koriste ovo osiguranje povećao se sa 174 u 2020. godini na 224 u 2023. godini. Ovo može ukazivati na povećanu zapošljivost mladih ili na poboljšane ponude zdravstvenih beneficija od strane poslodavaca. Značajan broj mladih takođe ostvaruje pravo na zdravstveno osiguranje putem biroa za zapošljavanje. Međutim, tokom praćenog perioda, primjećen je opadajući trend, sa 111 mladih u 2020. godini na 84 mladih u 2023. godini. Važno je takođe napomenuti da postoji mogućnost da određeni broj mladih uopšte nema zdravstveno osiguranje. Prema pribavljenim informacijama od strane Grada i institucija BPK, od ukupnog broja ispitanika, sistematski pregled u 2022/2023 godini izvršila je 71 mlada osoba, što je komplementaran podatak naspram rezultata ankete mladih u Gradu Goražde. Naime, rezultati analize o izazovima i potrebama mladih Grada Goražde navode da značajan procenat mladih (31,7%) su posljednji put izvršili pregled u posljednjih mjesec dana, što ukazuje na relativno redovne zdravstvene kontrole.

Slika 8: Prikaz stavova mladih oko korištenja zdravstvenih usluga

Važno je napomenuti da postoji značajan broj mladih (16,3%) koji su izvršili pregled u posljednja tri mjeseca. Zabrinjava da 14,4% mladih ne može da se sjeti kada su posljednji put obavili zdravstveni pregled, a 4,8% mladih nikada nije obavilo zdravstveni pregled. Kada je u pitanju ginekološki pregled, samo 30% ispitanica izjavljuje da su prvi put izvršili ovaj pregled prije osamnaeste godine. Preostale su su to učinile poslije osamnaeste godine ili se uopšte ne sjećaju kada je to bilo. O seksualnoj aktivnosti mladi su imali različita iskustva, pri čemu 28,9% mladih tvrdi da su seksualno aktivni. Međutim, važno je primijetiti da čak 52,2% mladih nije seksualno aktivno, dok 18,9% ne želi odgovoriti na ovo pitanje. Kod mladih koji su seksualno aktivni, samo 41,1% koristi sredstva za kontracepciju i zaštitu prilikom intimnih odnosa. Ovo ukazuje na potrebu za jačim obrazovanjem i promocijom bezbjednih seksualnih praksi. Većina mladih (65,4%) ne pije alkoholna pića, što je pozitivan znak za prevenciju štetnih navika. Međutim, 14% mladih konzumira više od 30 cigareta dnevno, a 6,7% često konzumira opojne droge.

Slika 9: Koliko često se bavite rekreativnim aktivnostima u cilju održavanja tjelesne kondicije i očuvanja zdravlja?

Kada je u pitanju fizička aktivnost, 18% mladih se nikako ne bavi sportom, 16% jednom u 2-3 dana, a 16% mladih ima fizičku aktivnost rjeđe od jednom sedmično. Kada smo kod fizičkog zdravlja, većina mladih (59,3%) nije promijenila svoju ishranu u posljednjih godinu dana. Međutim, 16,5% mladih je počelo koristiti dodatke prehrani, vitamine, proteine, dodatne suplemente, što ukazuje na porast svijesti o zdravoj ishrani. Sa aspekta informisanosti o zdravlju, 52,2% mladih je čulo ili vidjelo reklame o prevenciji u zdravlju na radiju ili televiziji ili putem plakata ili letaka. Ipak, 24,4% mladih nije upoznato s pojmom prevencije u zdravlju. 71% mladih izjavljuje da bi posjetili psihologa ako osjete potrebu, što je pozitivno jer ukazuje na otvorenost za brigu o mentalnom zdravlju. Međutim, 14% mladih ne bi posjetilo psihologa, a 7% nije sigurno gdje bi se trebali uopšte obratiti za psihološku pomoć.

1.10 Kultura i sport mladih

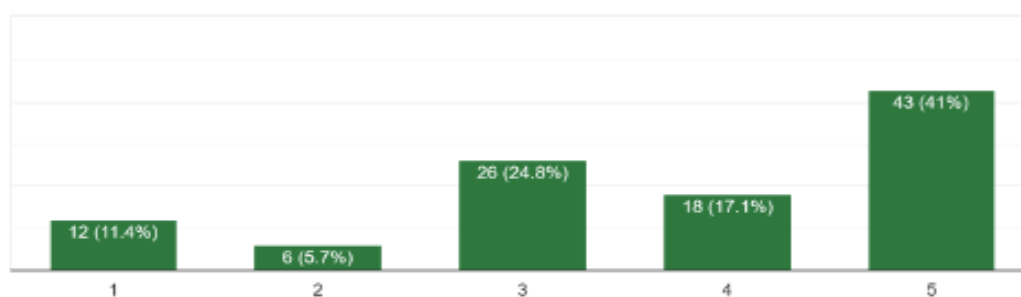
Kulturni život u gradu Goražde odvija se uglavnom u okviru Javne ustanove Centar za kulturu, čiji je osnivač Grad. Pri Centru djeluju: KUD „Ansambli narodnih igara i pjesama“ i sekcije koje okupljaju mlade ljude s područja grada, Gradska biblioteka, Omladinski centar, u koji imaju uslove za pokretanje kurseva stranih jezika i informatike, debatnih klubova, koncerata, susreta mladih, itd., a koji još uvijek nije aktiviran u punom kapacitetu. Centar tradicionalno organizira sljedeće manifestacije: „Festival prijateljstva“, „Dani Isaka Samokovlije“, „Dječiji festival“, obilježavanje državnih praznika i bitnih datuma za lokalnu zajednicu, itd. U okviru Javne ustanove Likovna gradska ART galerija, djeluje i Udruženje umjetnika grada Goražde, koje u saradnji sa Gradskom upravom i Centrom za kulturu organizuje izložbe i druženja likovnih umjetnika. „Glas Goražda“ koji je jedini štampani lokalni medij takođe je smješten u Centru za kulturu, kao i Javno preduzeće Radio televizija Bosansko-podrinjskog kantona (JP RTV BPK). Sportski objekti u Goraždu su: Gradska dvorana „Mirsad Hurić“ Goražde, Sportski centar i otvorena sportska igrališta. Gradske dvorane, svakim radnim danom koriste srednje škole za izvođenje tjelesnog i zdravstvenog odgoja, dok je u večernjim časovima koriste sportski klubovi za treniranje, kao i održavanje takmičenja, organizaciju turnira, lokalnih, memorijalnih i međunarodnih. U dvorani se održavaju i razne kulturno-privredne i muzičke manifestacije. Prema podacima Zavoda za statistiku FBiH od oktobra 2023. godine, prosječni broj korisnika kulturnih objekata je oko 700 na godišnjem nivou. 2500 m² Gradske dvorane "Mirsad Hurić" i oko 40,000 m² prostora kojima upravlja Sportski centar 1.maj Goražde a koje koristi u prosjeku 500 mladih godišnje.

Prema informacijama koje su pribavljene iz nacrtu Omladinske strategije BPK (neusvojena), oblast kulture u Goraždu, u odnosu na druge oblasti, u proteklom periodu bila je znatno marginalizovana. Nosioci kulturnih aktivnosti nalaze se u teškom materijalnom, kadrovskom i organizacionom stanju i zahtijevaju značajniju podršku. Imajući u vidu realno ekonomsko i socijalno stanje u kojem se nalazi kanton u kojem egzistira Grad a istovremeno imajući u vidu nadležnosti kantona, nije realno očekivati

da oblast kulture bude samoodrživa bez pomoći i angažmana institucija vlasti, privrede kao i svih građana. Učešće nevladinog sektora u kreiranju kulturne politike je značajno, ali je nedovoljno podržano sistemskim mjerama i kulturnom politikom. Sa druge strane, Goražde je prepoznato kao „Grad sporta“ sa značajnim brojem premijerligaša u raznim timskim sportovima, te postojanjem pojedinih mladih koji nižu značajne uspjehe u sportskom smislu. No, postoje sportska udruženja koja u prethodnom periodu nisu imali značajniju podršku kao što su teniski klub, klub sportskih ribolovaca, lovački klub te auto-moto klub. Poseban problem predstavlja finansiranje sporta lica sa invaliditetom, vezano uz brojne poteškoće, koje se pre svega ogledaju kroz izrazito skupu sportsku opremu, rekvizite, pratiocice i sl., što sport lica sa invaliditetom svrstava u kategoriju najskupljih sportova.

Sa druge strane, mladi ljudi Goražda pokazuju značajno interesovanje za kulturu, umjetnost i sport, gdje 67,6% mladih ističe da su zainteresovani za kulturne i umjetničke aktivnosti. Isto tako, većina mladih (52%) smatra da imaju priliku da povremeno posjete kulturne događaje u svojoj lokalnoj zajednici, dok samo 8,2% njih često posjećuje takve događaje. Ipak, primjetno je da značajan broj mladih (39,8%) nema priliku za često učestvovanje u kulturnim dešavanjima u svom okruženju.

Slika 10: Zainteresovanost za bavljenje sportom mladih Goražda

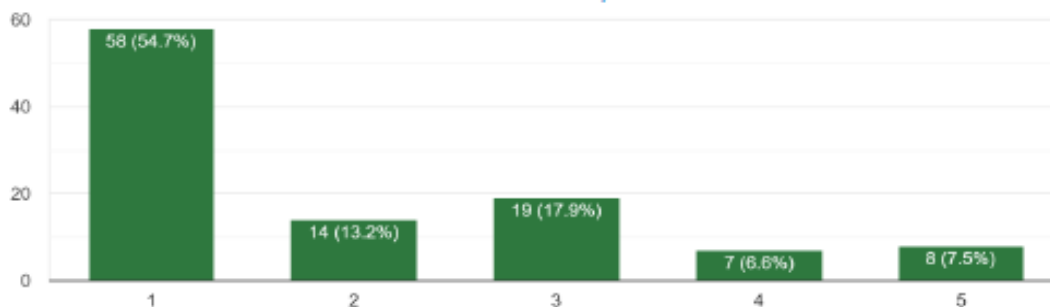
Kada govorimo o sportskim aktivnostima, 88% mladih izjavljuje da su zainteresovani za sportske događaje, pri čemu je čak 38,1% njih izuzetno zainteresovano za sport. Uprkos interesovanju za kulturu, umjetnost i sport, većina mladih (52,6%) smatra da imaju priliku, ali rijetko, da posjete sportske događaje u svojoj lokalnoj zajednici.

1.11 Aktivizam (učesće, volontiranje, mobilnost, migracije) mladih

Analizirajući podatke o migracijama mladih u Goraždu tokom posmatranog trogodišnjeg perioda, moguće je uočiti značajne promjene u dinamici kretanja mladih. Naime, prema raspoloživim podacima, u 2020. godini, 370 mladih osoba napustilo je Goražde, no ovaj broj, iako značajan, pokazuje mobilnosti i fluidnost kod mladih, što može biti rezultat različitih faktora poput potrage za boljim obrazovnim ili profesionalnim prilikama. U narednoj godini (2021) zabilježen je pad u broju mladih koji su napustili lokalitet, sa 319 osoba koje su se odlučile za emigraciju. Međutim, 2022. godina ponovo donosi rast u broju odlazaka mladih, jer su se 353 mlade osobe odselile iz Goražda. Paralelno s tim, postoje i podaci o mladima koji su se doselili u Grad. U 2020. godini, 222 mlade osobe su odabrale Goražde kao svoje novo prebivalište. Sljedeće godine, broj se smanjuje na 170, da bi se u 2022. godini ponovno povećao na 209 mladih osoba koje su pronašle svoj dom u ovoj jedinici lokalne samouprave, što ukazuje na kompleksnost faktora koji utiču na odluke o preseljenju, uključujući ekonomske prilike, obrazovanje, ali i druge elemente koji oblikuju život mladih u Goraždu.

Prema analizi i rezultatima MEASURE ankete, 70% mladih iz BPK vjeruje da je demokratija bolja od bilo kojeg drugog oblika vladavine. Međutim, skoro tri četvrtine (73 %) mladih izjavilo je da političke stranke rade isključivo za svoj politički interes. Slično tome, samo 12% mladih građana BiH vjeruje da organizacije civilnog društva rade u interesu građana. Najveći dio (37%) mladih smatra da se organizacije civilnog društva uglavnom zalažu za pitanja od ličnog interesa, 26% misli da uglavnom služe interesima svojih međunarodnih finansijera, a 14% smatra da organizacije civilnog društva uglavnom služe interesima političkih partija. Otprilike svaki peti (21%) mladi ispitanik izrazio je interesovanje za politiku. Više od dvije trećine (69%) mladih reklo je da je glasalo na lokalnim izborima 2020. godine, a 68% mladih je namjeravalo glasati na opštim izborima 2022. godine. Među onima koji su otvoreno iznijeli svoje glasačke odluke, najveći dio mladih planirao je glasati za nacionalne stranke. Prije glasanja, otprilike jedna četvrtina (27%) mladih iz uzorka rekla je da su detaljno pregledali programe političkih stranaka i pratili političke vijesti tokom predizborne kampanje kako bi se informirali o strankama i kandidatima. Mnogi mladi ljudi (38%) vjeruju da je članstvo u političkoj stranci ili partiji najvjerovatniji način za rješavanje problema koje imaju. Vjeruje se da je glasanje najlakši metod rješavanja problema (56%). Devet od deset mladih građana bi podržalo da više mladih bude na političkim liderskim pozicijama. Veliki broj mladih smatra obeshrabrenje odraslih lidera (21%) i nedostatak motivacije mladih (20%) kao glavne razloge za mali broj mladih političara na vodećim političkim pozicijama. 15% mladih vidi nedostatak iskustva kao faktor koji doprinosi odsustvu mladih na visokim stranačkim i političkim pozicijama, posebno kod žena. Spominjujući rodnu dimenziju pitanja, prema analizi i rezultatima MEASURE ankete, kada je u pitanju inkluzija žena, tri četvrtine mladih smatra da žene treba da imaju jednaka prava i da imaju isti tretman kao i muškarci. Jedna četvrtina mladih smatra da su muškarci bolji politički lideri od žena i da muškarci treba da imaju prioritet u pristupu poslovima u odnosu na žene. Žene rijetko učestvuju u politici u BiH. Osim što ispunjavaju potrebne rodne kvote, političke stranke rijetko promovišu ženske lidere. Rezultati istraživanja pokazuju da najveći udio mladih (21%) smatra da žene nisu na vodećim političkim pozicijama jer su obeshrabrene od strane muških političkih lidera, nakon čega slijedi nedostatak motivacije (19%) i porodične obaveze (13%). Sa druge strane, rezultati istraživanja kroz anketu mladih u Goraždu konkretno ukazuju na različite nivoe zainteresovanosti mladih za politiku. Oko 54,7% mladih uopšte nisu zainteresovani za politiku, dok je 7,5% njih u potpunosti zainteresovano. Politika na lokalnom nivou i nivou entiteta Federacije Bosne i Hercegovine privlači najviše pažnje mladih, dok su manje zainteresovani za politiku na državnom i evropskom nivou, te su ovdje mišljenja podijeljena.

Slika 11: Zainteresovanost mladih za politiku i aktivizam

Mladi smatraju da učestvovanje u javnim demonstracijama i glasanje na izborima predstavljaju najefikasnije načine da utiču na donošenje odluka u svom okruženju. S druge strane, rad u političkim strankama ili nevladinim organizacijama ocijenjen je kao manje efikasan. Interesantno je da 48.2% mladih nije upoznata s informativnim servisima namijenjenim njihovim potrebama. Iako većina mladih

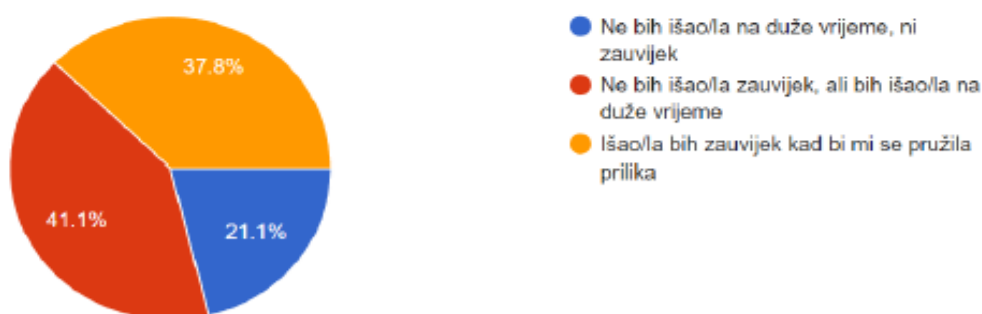
nije imala pravo glasa na prošlim opštim izborima (73,3%), skoro polovina mladih i to 45,1% bi glasalo na lokalnim izborima da su održani iduće sedmice.

Kad je riječ o uticaju mladih na odluke na lokalnom nivou, 36,8% smatra da nemaju nikakav uticaj, dok samo 3,9% misli da imaju potpuni uticaj na donošenje odluka. Ukupno gledajući, preko 80% smatra da mladi skoro nemaju utjecaja na lokalne odluke. No, s druge strane, preko 90% mladih nije nikada kontaktirala političare, prisustvovala javnim skupovima na kojima se raspravlja o političkim pitanjima, diskutovala o lokalnim odlukama, potpisala peticiju, ili učestvovala u javnim protestima. Dodatno, nisu bili uključeni u rad savjeta mjesnih zajednica niti napisali članak za studentski časopis ili školu. U pogledu članstva u organizacijama, većina mladih nisu članovi političkih ili nepolitičkih organizacija, eko udruženja, ili profesionalnih grupa. Međutim, primjetno je da postoje članovi omladinskih asocijacija i vjerskih organizacija, te da povremeno učestvuju u aktivnostima koje ove organizacije sprovode.

Mladi Goražda često putuju unutar zemlje, s gotovo 98,3% mladih su putovali u neki grad u svojoj regiji ili unutar same zemlje a u posljednjih 12 mjeseci, čak 91,3% mladih putovalo je u drugi grad u BiH. Međutim, nisu imali priliku putovati na rekreativne nastave, školu u prirodi, studentske razmjene ili volonterske razmjene. Umjesto toga, putovanja na ekskurzije unutar entiteta bile su česte, dok manji procenat mladih putovao je na ekskurzije unutar same zemlje.

Interesantno je da je većina mladih (83,5%) bila spremna biti gost u domaćinstvu drugih naroda iz drugih gradova u BiH, pokazujući otvorenost prema raznolikosti unutar zemlje. Kada je riječ o emigraciji, 21% mladih je navelo da je neki član iz njihove uže porodice napustio zemlju u posljednjih 7 godina, a 45% njih da su članovi šire porodice napustili državu. Takođe, 68% mladih je potvrdilo da su članovi iz njihovog susjedstva napustili zemlju. Većina mladih (88,7%) je putovala u neku drugu zemlju, a njih 43,3% je putovalo u inostranstvo u posljednjih 12 mjeseci. Najčešće destinacije bile su Albanija, Crna Gora i Turska. Najčešće kao turisti (50,5%), dok su neki posjećivali prijatelje (11%), radili (4,4%) ili išli u poslovne posjete.

Slika 12: Da li biste rado otišli na duže vrijeme ili zauvijek u inostranstvo?

Kako je to prikazano na slici 12, unakažan broj mladih (37,8%) izrazio je spremnost da ode zauvijek kad bi se pružila prilika. Njih 41,1% bi išlo na duže vrijeme, dok 21,1% ne bi išlo ni u kom slučaju. Interesantno je da 26,4% mladih razmišlja intenzivno o preduzimanju koraka za odlazak iz zemlje, što ukazuje na rašireno razmatranje emigracije kao opcije među mladima u Bosni i Hercegovini. Slično gore navedenom, a prema analizi i rezultatima MEASURE ankete, svaka treća mlada osoba (31%) je izrazila razmišljanje o odlasku u inostranstvo, dok je polovina izjavila da trenutno ne razmišlja o odlasku iz zemlje, ali da bi to mogla biti opcija u budućnosti. Većina mladih ima pozitivne stavove o selidbi u inostranstvo. 70% smatra da bi preseljenje u inostranstvo poboljšalo njihove mogućnosti zapošljavanja. Veće plate motivisale bi 62% onih mladih koji planiraju da se presele u inostranstvo da

promijene svoju odluku, uz to i veće poštovanje prava radnika (28%), kao i više mogućnosti za zapošljavanje (25%). Što se tiče prijatelja i rođaka u inostranstvu, otprilike svaka deseta mlada osoba (11%) je prijavila da je od njih primao novčanu pomoć u 12 mjeseci prije istraživanja. Gotovo polovina mladih (46%) izjavila je da osobe u inostranstvu nisu uključena u potpunosti u rješavanje problema u društvu, ali smatraju da dijaspora može doprinijeti i pomoći svojim lokalitetima, prvenstveno podržavajući ekonomski razvoj (32%), olakšavanjem razvoja lokalnih zajednica iz kojih su potekli i podržavanjem humanitarnih ciljeva (26%).

Podrška organizacijama civilnog društva, uključujući Vijeće mladih Grada Goražda, je prilično kvalitetna, s napomenom da Vijeće mladih, prema pribavljenim informacijama, nema održivim stepen djelovanja, uz nedostatak posvećenih mladih koji rade na razvoju i afirmaciji mladih. No, kroz saradnju sa drugim srodnim udruženjima i Vladom Bosansko-podrinjskog kantona, Vijeće ipak značajno djeluje na afirmaciji mladih u Kantonu pa je naprimjer Grad proglasio 21. mart Danom mladih Goražda. Budžetska izdvajanja za organizacije civilnog društva su u porastu od 2014. godine. Budžetska izdvajanja za organizacije civilnog društva u 2018 su iznosila 748.978 KM što je 9 % više u odnosu na prethodnu godinu. Većina sredstava u 2018 godinu, usmjerena je na udruženja ratnih i civilnih žrtava rata (33 %), udruženja poslodavaca, privredna i obrtnička komora te ruralni razvoj (26 %), te sportski klubovi, vjerske institucije i druga slična udruženja (13 %). U periodu od 2019 do 2023. godine, finansijska izdvajanja za podršku organizacijama civilnog društva su oko 200.000 KM na godišnjem nivou, kako je to prikazano u tabeli 6.

Tabela 6: Finansijska izdvajanja Grada Goražde za organizacije civilnog društva

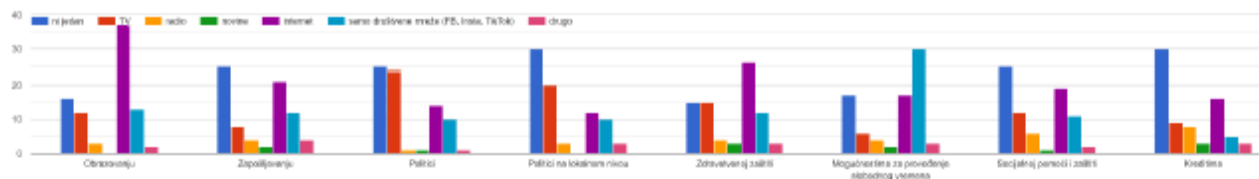
	2019	2020	2021	2022	2023
Iznosi za realizaciju programa/projekata za mlade / planirano	32,500	20,000	15,000	15,000	20,000
Iznosi za realizaciju programa/projekata za mlade/ realizovano	31,404.28	17,127.16	17,916.00	13,801.14	Nije primjenjivo
Iznosi za podršku organizacijama civilnog društva / planirano	217,000	113,600	98,300	215,500	197,000
Iznosi za podršku organizacijama civilnog društva / realizovano	205,485.41	197,450.33	97,534.10	242,916.13	Nije primjenjivo

Iznosi za realizaciju programa/projekata za mlade / planirano su oko 10% od planiranih i realizovanih sredstava za organizacije civilnog društva, što je nedovoljno za kvalitetan rad i podršku projektima namijenjenih mladima Goražda.

1.12 Informisanje i slobodno vrijeme

U Gradu Goražde, mladi pokazuju nisku sklonost ka čitanju dnevnih novina, pri čemu čak 72,7% mladih nikada ne poseže za njima, dok samo 2,7% redovno čita dnevne novine. Internet igra najznačajniju ulogu u pristupu informacijama među mladima. Ovi podaci ukazuju da je internet prioritetan izvor informacija za mnoge mlade na lokalnom nivou. Naprimjer, u oblastima obrazovanja i zapošljavanja, internet je najčešće korišten izvor informacija. Značajno je napomenuti da mnogi mladi nisu koristili bilo koji izvor informacija u ovim oblastima, što ukazuje na potrebu za boljim pristupom relevantnim informacijama. Kada je riječ o upotrebi računara, 25,7% mladih ih uopšte ne koristi, dok 29,5% koristi računar svakodnevno. S druge strane, društvene mreže su značajan dio svakodnevnog života mladih, sa čak 56,3% mladih koji provode do 5 sati dnevno na društvenim mrežama, dok 20,4% mladih osjeća da su na društvenim mrežama "non-stop".

Slika 13: Koje medije najčešće koristite kako biste dobili informacije o sljedećim oblastima?

Mladi Goražda najčešće traže podršku i savjete na internetu u oblastima kao što su učenje, profesionalno usmjeravanje i psihološka pomoć. Međutim, svijest o dostupnim profesionalnim savjetodavnim uslugama je niska, jer istraživanje pokazuje da većina mladih nije koristila takve usluge. Nadalje, rezultati analize o izazovima i potrebama mladih Grada Goražde pokazuju duboke obrasce ponašanja vezano za provođenje slobodnog vremena među mladima u Goraždu. Oko 39% mladih provodi oko 2 sata dnevno gledajući televiziju, dok je značajan procenat onih koji uopšte ne gleda TV. Također, velika većina mladih ne izlazi u kafiće, diskoteke ili kafane duže od 2-3 sata dnevno a oko 32% mladih provode više od 5 sati dnevno na tim mjestima. Kada je riječ o aktivnostima poput vožnje bicikla ili čitanja knjiga, mladi navode smanjen interes jer većina ne praktikuje ove aktivnosti svakodnevno, a neki ih uopšte ne praktikuju. Kada govorimo o vremenu u zajednici, u posljednjih mjesec dana, tri četvrtine mladih navodi da je rijetko ili nikako posjetila kino, koncert, pozorište ili vjerske susrete. Takođe, većina mladih ne provodi vrijeme na sportskim događajima, koncertima ili planinarenju. Kad je riječ o podršci lokalnih vlasti i kvaliteti medija, mladi iskazuju svoje visoko nezadovoljstvo. Međutim, nastava fizičkog vaspitanja/sporta u školama izgleda kao svijetla tačka, iako ima prostora za poboljšanje.

Slično kao i gore navedeno, prema analizi i rezultatima MEASURE ankete, kada su u pitanju mediji, mladi su preferirali onlajn izvore mnogo više nego odrasli. Dok 79% odraslih gleda televiziju na dnevnoj bazi, samo 32% mladih to čini. Što se tiče društvenih medija, trend je bio obrnut, 70% mladih preferira društvene mreže, u poređenju sa 32% odraslih. Slično, online vijesti češće su pratili mladi (48%) nego odrasli (33%). Dodatnom, većina mladih (78%) svakodnevno koristi društvene mreže. Znatno je manje vjerovatno da će svakodnevno koristiti internet portale (42%), televiziju (31%) ili druge medije. Manje od jedne trećine mladih izrazilo je povjerenje u informacije medija iz BiH: nešto manje od jedne trećine je reklo da vjeruje društvenim medijima, televiziji i internet stranicama s vijestima, dok je povjerenje u radio i novine na još nižem nivou (otprilike 20%). Facebook i Instagram (po 59%) su najpopularniji društveni mediji, ispred komunikacijskih platformi: Viber (51%) i WhatsApp (33%), TikTok (27%) i Twitter (23%). Većina mladih (95%) posjeduje i koristi pametne telefone za različite aktivnosti – prvenstveno za razonodu (94%), ali i za obrazovanje (68%) i posao (66%).

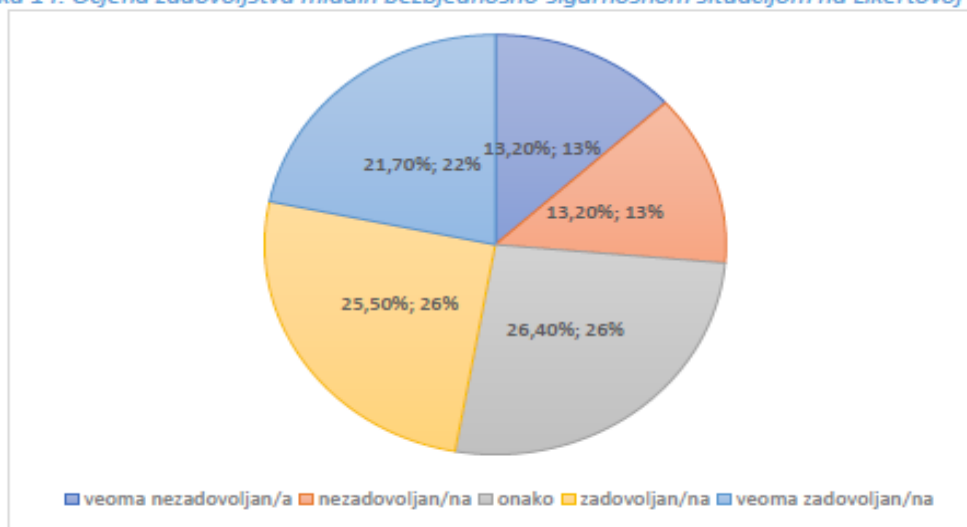
1.13 Sigurnost mladih

Rezultati analize o izazovima i potrebama mladih Grada Goražde su pokazali da 48,4% mladih nije bio svjedok/inja zlostavljanja na poslu, budući da nisu zaposleni ili nisu ranije bili zaposleni. Međutim, važno je istaknuti da je 6,6% mladih (dakle, preko 80% od onih zaposlenih mladih) potvrdilo da su bili svjedoci takvih situacija, što ukazuje na ozbiljnost problema zlostavljanja na radnom mjestu. Mladi su takođe izrazili zabrinutost zbog korupcije u procesu zapošljavanja - gdje 30,7% mladih je čulo ili su bili direktni svjedoci "kupovine" radnih mjesta. Prema mišljenju mladih, podmićivanje kako bi se dobio posao u javnoj administraciji često je prisutna praksa u društvu. Čak 45,9% mladih smatra da bez 'štele' nema radnog mjesta dok 17,6% mladih smatra da je korupcija u zapošljavanju prisutna u većini slučajeva. U privatnom sektoru, podmićivanje je također raširena praksa prema mišljenju mladih.

64,3% mladih smatra da je to prisutno u većini slučajeva. Ovo ukazuje na potrebu za većom transparentnošću i odgovornošću u poslovnim praksama.

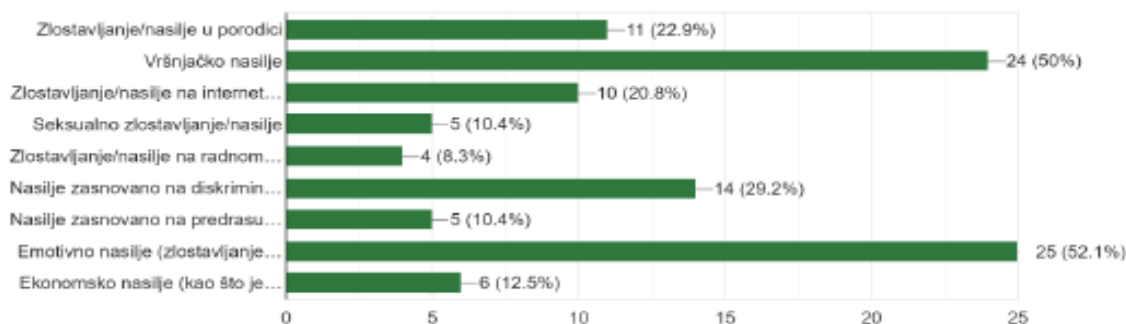
Prema rezultatima ankete mladih, većina mladih pokazuje osrednje zadovoljstvo sigurnošću i bezbjednosnom situacijom u Gradu Goražde. Ispitanici su doživjeli različite vrste nasilja i zlostavljanja. Više od polovine mladih je izloženo vršnjačkom nasilju i emotivnom nasilju. Takođe, oko 25% mladih je iskusilo nasilje u porodici, nasilje na internetu i nasilje zasnovano na diskriminaciji zbog vjere, nacije, visine, težine, i slično, što ukazuje na potrebu za podizanjem svijesti i prevencijom različitih oblika nasilja i zlostavljanja. Kako je to vidljivo na grafikonu dole, preko 47% je generalno zadovoljno bezbjedonosnom situacijom i sigurnošću, dok je ostatak od 53% ili osrednje ili nezadovoljno.

Slika 14: Ocjena zadovoljstva mladih bezbjednosno-sigurnosnom situacijom na Likertovoj skali

Kada je u pitanju prepoznavanje različitih vrsta nasilja, većina mladih (77,8%) izjavljuje da može prepoznati emotivno/psihičko nasilje i zlostavljanje. Međutim, 20% mladih nije sigurno da li bi mogli prepoznati nasilje, a 2,2% su sigurni da ne bi mogli prepoznati nasilje. Međutim, preko 50% je doživjelo zlostavljanje emotivne prirode te vršnjačko nasilje, posebno zasnovano na predrasudama, kako je to predstavljeno na slici 15.

Slika 15: Koju vrstu zlostavljanja/nasilja ste do sada doživjeli?

Rezultati pokazuju da značajan procenat mladih razgovara o nasilju sa bližnjim članovima domaćinstva (37,8%) tek nakon se nešto desi. Međutim, važno je primijetiti da postoji i 18,9% mladih koji ne vole

razgovarati o ovim temama, a 21,1% to radi veoma rijetko. Značajan broj mladih (42,6%) reaguje lično i direktno kako bi spriječili nasilnu situaciju kada vide da se nad nekim vrši nasilje. Takođe, 37,2% mladih prijavljuje slučajeve nadležnim organima ili zove policiju. Više od 85% mladih smatra su djevojke/žene češće žrtve nasilja nego muškarci.

Komplementarno gornjim nalazima, a prema analizi rezultata MEASURE ankete, većina mladih u BiH je pesimistična i nezadovoljna situacijom, posebno mogućnostima zapošljavanja i korupcijom. Mladi ljudi, generalno, smatraju da društvo ne brine o njihovim problemima i njihovo je povjerenje u javne institucije na niskom nivou. Stopa nezaposlenosti mladih je smanjena u posljednjih deset godina, s većim dijelom mladih koji rade puno radno vrijeme nego 2018. Niske plate ih sprečavaju da nađu (dobar) posao, a njihovo interesovanje za preduzetništvo je generalno nisko. Nadalje, nivo građanskog angažmana među mladima je neznatno porastao u odnosu na 2018. godinu, ali je ukupan dio aktivnih još uvijek nizak. Većina mladih nije zainteresovana za političke ili društvene teme i nije uvjerena da političke stranke i organizacije civilnog društva rade u interesu građana. Većina mladih zalaže se za povećanje prisustva mladih u političkom rukovodstvu, ali se rijetko angažiraju u političkim partijama. Vjeruje se da su članstvo u političkim strankama i glasanje najbolji načini za rješavanje problema. Interes mladih za emigraciju je manji nego 2018. godine, ali su oni koji namjeravaju otići odlučniji i spremniji za odlazak. Bolje javne usluge i mogućnosti zapošljavanja su primarna atrakcija za odlazak u inostranstvo. Potencijalni motivatori za ostanak u zemlji se pretežno odnose na posao, veće plate, bolje poštovanje prava radnika i više mogućnosti za zapošljavanje.

1.14 Zaključna razmatranja situacione analize

Sa aspekta situacione analize, može se uočiti da se u srednjim školama Goražda, ali i BPK, u prethodnih pet godina, broj učenika smanjio sa 896 u školskoj 2018/2019 godini, na 706 mladih u 2022/2023 školskoj godini, odnosno, za 190 mladih, što predstavlja 21% za pet godina (ili 4% godišnje). Prema analizi i rezultatima MEASURE ankete, po prvi put od 2016. godine, niske plate, penzije i životni standard pojavili su se kao primarni problem za mlade tokom 2022. godine (27%), a nezaposlenost, koja je bila primarno pitanje u posljednjih 5 godina, kao drugi glavni izazov (25%). Ostali izazovi s kojima su se mladi suočili bili su korupcija (12%), emigracija (11%) i loša vlast generalno (5%). Kao i 2020. godine, tako i 2022. godine, 44 % mladih prijavilo je da razmišlja o odlasku iz zemlje. Slično anketama iz prethodnih godina, mladi ispitanici su istakli da žele da napuste zemlju iz razloga koji uključuju pristup boljim javnim uslugama (90%), izbjegavanje sistemske korupcije u zemlji (89%), pružanje boljih životnih mogućnosti svojoj djeci (86%), pomaganje porodicama iz inostranstva (86%) i preuzimanje novih profesionalnih izazova (86%). Mladi imaju nešto pozitivnije stajalište od odraslih u pogledu rodni prava i ravnopravnosti.

Sa aspekta rada, zapošljavanja i pristupa tržištu rada, u Goraždu se može očekivati povećana potražnja za mladim radnicima u proizvodnim sektorima što će zahtijevati dodatni napor da obrazovni sistem obezbijedi dovoljnu ponudu radne snage koja posjeduje vještine koje su relevantne za lokalnu ekonomiju. Ovo će predstavljati izuzeto veliki izazov za sve ključne aktere iz razloga što je 78% nezaposlenih osoba dugoročno nezaposleno i čije vještine su najvećim dijelom zastarjele u odnosu na potrebe tržišta rada. No, sa druge strane, stepen nezaposlenosti u Goraždu ima trend smanjenja u sve prethodne četiri posmatrane godine, uključujući mlade. Prosječni stepen smanjenja nezaposlenosti u posmatranom periodu iznosi 3.5%, u odnosu na 14% ukupno. Drugim riječima, stepen nezaposlenosti mladih u Goraždu se smanjio za skoro 3% u periodu od četiri godine – što predstavlja predstavljajući potencijal za mlade, kojih je sada samo oko 720 nezaposlenih na području Grada Goražde. Nadalje, iako je pronalaženje adekvatnih kadrova veliki izazov za poslodavce sa područja BPK i Grada Goražde, svega jedna trećina poslodavaca ima uspostavljenu saradnju sa školama, koja se prvenstveno ogleda u obezbjeđenju uslova za izvođenje stručne obuke učenika. Uključivanjem novih poslodavaca u

saradnju sa školama osiguralo bi se značajno povećanje prostornih i kadrovskih kapaciteta koji bi mogli biti stavljeni u funkciju razvoja vještina radne snage. Istraživanje je, takođe, pokazalo da je potrebno posvetiti posebnu pažnju razvoju pedagoških i andragoških vještina tutora u kompanijama kako bi se iskoristili puni potencijali kompanija u pogledu stručne obuke učenika i nezaposlenih osoba. Generalno, prema povratnim informacijama iz ankete mladih i MEASURE ankete, četiri od pet mladih, i mladi i odrasli (86%, odnosno 85%), smatra je da žene treba da imaju ista prava kao i muškarci i da se tretiraju na isti način kao i muškarci. Nadalje, dok 51% odraslih vjeruje da većina obaveza u domaćinstvu prirodno više odgovara ženi, manji dio (38%) mladih ima isto uvjerenje. Konačno, dok 32% odraslih vjeruje da su muškarci bolji politički lideri, samo 22 % mladih vjeruje u to. Prema rezultatima ankete mladih u Goraždu sprovedene za potrebe izrade ove Strategije, mladi vide male plate, loš kvalitet zdravstvene zaštite i loš kvalitet formalnog obrazovanja kao najvažnije probleme koji utiču na njihov životni standard. S druge strane, problemi kao što su nedostatak kulturnih sadržaja, nemogućnost bavljenja sportom, te nacionalizam i mržnja koja iz njega proizilazi, ocijenjeni su da utječu u manjoj mjeri na kvalitet života. Ispitanici su kao ključne probleme sa kojima se susreću mladi ljudi u BiH naveli nezaposlenost (48%) i korupciju (33%). Na pitanje da izraze svoj nivo povjerenja u institucije i organizacije (vjerske institucije, međunarodne organizacije, organizacije civilnog društva, nezavisne medije, javne medije i vladine organizacije), mladi su najčešće rangirali povjerenje u vjerske institucije (42%) najviše, a najniže u državne institucije (17%) i javne medije (15%). Oko tri četvrtine (81%) mladih očekuje da ih društvo zaštiti od kriminalnih ili terorističkih aktivnosti. Mladi smatraju da nemogućnost utjecaja na odluke na lokalnom nivou i nemogućnost uticaja na donošenje političkih odluka ne utiče značajno na kvalitet njihovog života u cjelini. Nadalje, uočava se otvorenost mladih za sticanje dodatnih znanja i vještina izvan formalnog obrazovnog sistema te postoji kontinuirani interes za dodatnim obrazovanjem među mladima. Mladi smatraju da je potrebno smanjiti opseg nastavnih planova i programa, što ukazuje na želju za prilagođavanjem obrazovnog sistema savremenim potrebama. Pored toga, mladi su posebno istaknuli probleme kao što su manjak prakse, nedostatak dijaloga u učionici, nedostatak stipendija, odnos nastavnika prema učenicima, te neadekvatnu tehničku opremljenost kao oblasti koje zahtijevaju poboljšanja. Ispitani mladi su takođe izrazili zabrinutost zbog korupcije u procesu zapošljavanja. Nadalje, rezultati analize ukazuju na potrebu za boljom informisanosti i promocijom programa (samo)zapošljavnaja kako bi se mladima pružile dodatne prilike.

Nadasve, mladi su posebno iskazali potrebu za razvojem programa samozapošljavanja i podrške mladima koji žele krenuti u preduzetničke vode gdje su im najvažnija vrsta podrške: finansijska i profesionalno-edukativna podrška. Kada govorimo o aktivizmu mladu, povratne informacije dobivene kroz analizu navode da učestvovanje u javnim demonstracijama i glasanje na izborima predstavljaju najefikasnije načine da mladi utiču na donošenje odluka u svom okruženju, dok se rad u političkim strankama ili nevladinim organizacijama ocjenjuje kao znatno manje efikasan. U tom smislu, iako većina mladih nije imala pravo glasa na prošlim opštim izborima (73,3%), skoro polovina mladih i to 45,1% bi glasalo na lokalnim izborima da su održani iduće sedmice. Također, preko 90% mladih nije nikada kontaktirala političare, prisustvovala javnim skupovima na kojima se raspravlja o političkim pitanjima, diskutovala o lokalnim odlukama, potpisala peticiju, ili učestvovala u javnim protestima. Većina mladih nisu članovi političkih ili nepolitičkih organizacija, eko udruženja, ili profesionalnih grupa. 26,4% mladih razmišlja intenzivno o preduzimanju koraka za odlazak iz zemlje, što ukazuje na rašireno razmatranje emigracije kao opcije među mladima u Bosni i Hercegovini. Kada govorimo o pristupu informacijama, internet i društvene mreže igraju najznačajniju ulogu u pristupu informacijama među mladima gdje je nedvosmisleno navedeno da mladi koriste ove izvore informacija kao prioritetan izvor informacija. Naprimjer, u oblastima obrazovanja i zapošljavanja, internet je najčešće korišten izvor informacija. Značajno je napomenuti da mnogi mladi nisu koristili bilo koji izvor informacija u ovim oblastima, što ukazuje na potrebu za boljim pristupom relevantnim informacijama. Mladi Goražda najčešće traže podršku i savjete na internetu u oblastima kao što su učenje, profesionalno usmjeravanje i psihološka pomoć. Međutim, svijest o dostupnim profesionalnim

savjetodavnim uslugama je niska, jer istraživanje pokazuje da većina mladih nije koristila takve usluge. Mladi ljudi Goražda pokazuju značajno interesovanje za kulturu, umjetnost i sport, gdje 67,6% mladih ističe da su zainteresovani za kulturne i umjetničke aktivnosti. Isto tako, većina mladih (52%) smatra da imaju priliku da povremeno posjete kulturne događaje u svojoj lokalnoj zajednici, dok samo 8,2% njih često posjećuje takve događaje. Ipak, primjetno je da značajan broj mladih (39,8%) nema priliku za često učestvovanje u kulturnim dešavanjima u svom okruženju. Kada govorimo o sportskim aktivnostima, 88% mladih izjavljuje da su zainteresovani za sportske događaje, pri čemu je čak 38,1% njih izuzetno zainteresovano za sport. Uprkos interesovanju za kulturu, umjetnost i sport, većina mladih (52,6%) smatra da imaju priliku, ali rijetko, da posjete sportske događaje u svojoj lokalnoj zajednici. Većina mladih pokazuje osrednje zadovoljstvo sigurnošću i bezbjednosnom situacijom u Gradu Goražde. Ispitanici su doživjeli različite vrste nasilja i zlostavljanja. Više od polovine mladih je izloženo vršnjačkom nasilju i emotivnom nasilju. Takođe, oko 25% mladih je iskusilo nasilje u porodici, nasilje na internetu i nasilje zasnovano na diskriminaciji zbog vjere, nacije, visine, težine, i slično, što ukazuje na potrebu za podizanjem svijesti i prevencijom različitih oblika nasilja i zlostavljanja.

Iako je Goražde je usvojilo Strategiju razvoja omladinske politike za petogodišnji period 2017-2022. godina, nije se vršio redovni monitoring niti je urađena evaluacija realizacije strategije, odnosno omladinske politike, stoga je nemoguće govoriti o naučenim lekcijama i evaluirati određene aktivnosti, koje jesu sprovedene tokom posmatranog perioda. U periodu od 2019 do 2023. godine, finansijska izdvajanja za podršku organizacijama civilnog društva su oko 200.000 KM na godišnjem nivou a iznosi za realizaciju programa/projekata za mlade / planirano su oko 10% od planiranih i realizovanih sredstava za organizacije civilnog društva, što je nedovoljno za kvalitetan rad i podršku projektima namijenjenih mladima Goražda. Stoga, kada govorimo o statusu mladih u Gradu Goražde (akcentat je na problemima ovog dijela društva), često se nedovoljno ističu potrebe koje mladi imaju u Gradu, ali i BPK. S tim u vezi, vrlo je bitno postaviti njihove probleme iz perspektive potreba. Tako mladi imaju potrebu za:

- ❖ što kvalitetnijim obrazovnim sistemom,
- ❖ finansijskom stabilnošću,
- ❖ lakšim pristupom tržištu rada,
- ❖ za stjecanjem radnog iskustva i znanja za veću konkurentnost na tržištu rada,
- ❖ finansijskom podrškom pri pokretanju vlastitog biznisa,
- ❖ neformalnim obrazovanjem kao dopunskim načinom sticanja znanja, ali i mogućnostima prekvalifikacije, dokvalifikacije i doškoloavanja,
- ❖ rješavanjem stambenog pitanja,
- ❖ ulazak u bračnu zajednicu i osnivanje porodice,
- ❖ komunikacijom sa vlastima i učešće u donošenju odluka koje su u vezi sa mladima i društva u cijelini,
- ❖ sigurno okruženje i život,
- ❖ kvalitetnim kulturnim i sportskim dešavanjima i sadržajima i dr.

Drugim riječima, rezimirajući gore navedeno, uključujući definisanu SWOT analizu, navodi nas na razmatranje da je više nego potrebno da Grad Goražde pristupi sistemskoj implementaciji, praćenju i vrednovanje Strategije za mlade Grada Goražde 2024 – 2028. godine, uz pažljivo razmatranje izazova s kojima se mladi suočavaju u ovom kontekstu. U donjem dijelu su rezimirani ključni izazovi koji su proistekli iz situacione analize, kvalitativnog posmatranja implementacije prethodne Strategije, rezultata dvije nedavne ankete o potrebama i izazovima mladih, te usklađenosti sa Strategijom razvoja Grada Goražda i viših nivoa vlasti (poštujući prioritete za mlade definisane u Zakonu o mladima FBiH) kako slijedi:

- ❖ Mladi Goražda se suočavaju s poteškoćama u pronalaženju posla koji odgovara njihovim kvalifikacijama, dok sa druge strane, poslodavci imaju povećane potrebe te imaju interes za usklađivanje njihovih potreba sa kvalifikacijama mladih.
-

- ❖ Nedostatak mogućnosti za praksu i sticanje radnog iskustva,
- ❖ Ograničen pristup kvalitetnom obrazovanju, a koje odgovara u potpunosti potrebama tržišta rada,
- ❖ Nedostatak lokalno dizajniran programa i resursa za profesionalni razvoj mladih,
- ❖ Migracija mladih,
- ❖ Nedovoljno finansijskih izdvajanja za programe mladih iz lokalnog budžeta,
- ❖ Odlazak mladih ljudi iz Goražda u potrazi za boljim ekonomskim prilikama u dijasporu,
- ❖ Smanjenje lokalnog stanovništva i potencijalni gubitak talenata,
- ❖ Stigma oko mentalnog zdravlja i nedostatak pristupa mentalnoj zdravstvenoj podršci,
- ❖ Povećan stres uslijed ekonomske neizvjesnosti i drugih faktora,
- ❖ Nedostatak kulturnih i rekreativnih sadržaja prilagođenih potrebama mladih,
- ❖ Ograničene mogućnosti za društvene aktivnosti i zabavu,
- ❖ Problemi povezani s diskriminacijom i nedostatkom inkluzivnih praksi,
- ❖ Nedovoljna podrška ranjivim grupama mladih,
- ❖ Nedostatak pristupa tehnologiji i digitalnim vještinama,
- ❖ Potreba za unapređenjem tehnološke infrastrukture i edukacije.

Ovi izazovi mogu poslužiti kao polazna tačka za razvoj strategije koja će ciljati na poboljšanje uslova i perspektiva mladih u Goraždu.

2 SWOT analiza i strateško fokusiranje

SWOT analiza (analiza prednosti, slabosti, šansi i prijetnji) predstavlja most između sadašnjeg stanja, koje je utvrđeno situacionom analizom, i željenog budućeg stanja koje se definiše Strategijom za mlade Grada Goražde. Ovaj koncept nam daje sistematsku analizu prijetnji i prilika, kao i njihovo usaglašavanje sa jakim i slabim stranama. SWOT analiza obezbjeđuje informacije korisne za usklađivanje kapaciteta i sposobnosti sa okruženjem u kojem djeluje Gradska uprava u svom sastavu, sa aspekta posmatranja iz ugla mladih.

Tabela 7: SWOT analiza Strategije za mlade Grada Goražde

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Sigurnosno / bezbjedonosna situacija za mlade u Gradu Goražde • Postojanje značajnog broja sportskih klubova koji rade sa mladima a koji su pri samom vrhu u većini sportskih natjecanja u BiH • Postojanje kulturnog udruženja mladih (Rok škola mladih, teatar mladih, Fond Kulturica) • Postojanja timova za rad sa mladima i Vijeća mladih Goražda • Veće mogućnosti zapošljavanja u privrednom sektoru nego u drugim dijelovima FBiH • Povećana svijesti o zdravoj ishrani kod mladih te važnosti mentalnog zdravlja mladih • Visok stepen multikulturalnosti i multietničnosti mladih • Razvijena svijest kod mladih o prepoznavanju emotivnog/psihičkog nasilja i zlostavljanja 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje bazena • Nezainteresovanost i nemotivisanost mladih za stjecanje životnih vještina • Nedostatak sportsko-kulturnih objekata u odnosu na potrebe • Nedostatak dvosmjerne komunikacije mladi vs vlast • Nedostatna ponuda neformalnog obrazovanja i sticanja praktičnog iskustva • Nepostojanje Centra/prostora za mlade (resursni centar, poslovni inkubator, socio-ekonomski) • Nedovoljno preventivnih zdravstvenih pregleda mladih • Nezaposlenost i nedovoljna uključenost mladih osoba sa invaliditetom • Nedovoljna podrška mladima za razvoj i održivost tart-up preduzeća • Nepovjerenje mladih u javne institucije

	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna informisanost mladih i servisa informisanja o koristima saradnje sa javnim institucijama • Visok stepen percepcije vršnjačkog nasilja i zlostavljanja kod mladih
<p>Mogućnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lokalna ekonomija orijentisana ka izvozu • Povezanost Grada sa BPK • Postojanje Dijaloške platforme kao mehanizma učešća mladih • Dobra saradnja sa međunarodnim projektima (npr. IMPACT inkubator, Omladinsku banka, UNDP, ILO, itd.) • Jačanje kapaciteta omladinskih organizacija i Vijeća mladih za veći angažman u radu sa mladima • Postojanje izvora finansiranja za projekte za mlade • Postojanje Zakona o mladima FBiH • Intelektualni kapital mladih • Percepcija mladih o poboljšanom životnom standardu mladih prethodnih 5 godina • Veći stepen optimizma mladih za utjecaj na odluke na lokalnom nivou i donošenje političkih odluka u odnosu na druge dijelove FBiH/BIH • Otvorenost i zainteresovanost mladih za sticanje dodatnih znanja i vještina izvan formalnog obrazovnog sistema • Zainteresovanost za građanski aktivizam i djelovanje u lokalnoj zajednici • Otvorenost prema različitostima unutar BiH zemlje i volja za razmjenu iskustva sa drugim mladima. 	<p>Prijetnje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odlazak i emigracija mladih • Neusklađenost zakonskih rješenja vezano za usklađenost istih sa potrebama mladih u rješavanju stambenog pitanja • Nedovoljno ulaganja u tehničku opremljenost i praktičnu nastavu u školama • Nedostatno razumijevanje potreba na tržištu rada • Nizak nivo svijesti mladih o važnosti preventivne zdravstvene zaštite i kontrole • Nedostatna mobilnost mladih i nepovjerenje u boljitak na osnovu procesa pridruživanja BiH u Evropsku uniju • Nasilje u porodici i internetu te nasilje zasnovano na diskriminaciji mladih

2.1 Strateško fokusiranje Strategije za mlade Grada Goražde

Strateškim fokusiranjem su se odredili strateški pravci i ključna usmjerenja strategije za mlade Grada Goražde, a kao najkritičniji problemi i potrebe mladih koji zahtijevaju strateške intervencije. Sam postupak izrade strateških fokusa je podrazumijevao „izvlačenje“ strateških fokusa iz nalaza situacione i SWOT analize na način da su se identifikovali stvarne i potencijalne prednosti Grada Goražda i sektora za mlade (oblastima u kojima su mladi najzainteresovaniji), te su isti stavljeni u kontekst ključnih izazova i vanjskog okruženja (prilika i prijetnji). Zbog toga se u praksi najčešće koristi pristup po kojem se strateški fokusi „izvlače“ iz nalaza situacione analize, odnosno, uočeni ključni izazovi se uz pomoć utvrđenih konkurentskih prednosti i razvojnih potencijala transponiraju u buduće strateške pravce razvoja, odnosno, strateške fokuse. S tim u vezi, definisani su sljedeći strateški fokusi:

Tabela 8: Fokusi Strategije za mlade Grada Goražde

STRATEŠKI FOKUSI	
1.	Kako uspostaviti programe i mehanizme podrške mladim ljudima u prevazilaženju prepreka sa kojima se suočavaju prilikom stupanja i opstanka na tržištu rada, uključujući podršku programima (samo)zapošljavanja mladih?
2.	Kako uskladiti formalne i neformalne programe praktičnog osposobljavanja mladih u skladu sa sa potrebama tržišta rada, uz kvalitetnije sadržaje za mlade koji će ih zadržati u Goraždu?
3.	Kako ojačati i povećati građanski, politički i omladinski aktivizam mladih u lokalnoj zajednici?
4.	Kako povećati dostupnost i ponudu kulturnih, umjetničkih i sportskih sadržaja, kao i osnažiti mlade za učešće u kreiranje sadržajnije kulturne, umjetničke i sportske ponude?
5.	Kako obezbjediti blagovremeno i kvalitetno informisanje mladih i razvijanje aktivizma kod mladih u Goraždu?

Faktori prvog strateškog fokusa i pretpostavke su prije svega vezane za kreiranje uspješnih programa podrške mladima prilikom stupanja na tržište rada, a koji su „živa“ materija i obično uzimaju u obzir niz faktora i pretpostavki kako bi bili učinkoviti. Ključni faktori i pretpostavke kod prvog strateškog fokusa su:

- Osigurati pristup kvalitetnom obrazovanju i relevantnim vještinama.
 - Pružiti podršku za sticanje stručnih certifikata i praktičnog iskustva.
 - Postaviti mentore ili karijerne savjetnike koji mogu pružiti smjernice i podršku mladima.
 - Uspostaviti mrežu podrške koja uključuje iskusne profesionalce iz zajednice.
 - Pristup informacijama o zapošljavanju, odnosno pružiti informacije o tržištu rada, potrebama poslodavaca i mogućnostima zapošljavanja, uključujući organiziranje radionica i seminara o pisanju životopisa, intervjuima i drugim vještinama traženja posla.
 - Podsticanje preduzetništva, koji uključuju razvoj programa podrške za mlade koji žele započeti vlastiti posao.
 - Pružiti obuku o osnovama poslovanja, finansijama i razvoju poslovnih ideja.
 - Osigurati da programi podrške budu dostupni svima, bez obzira na pol, etničku pripadnost, socioekonomski status i druge faktore.
 - Aktivno raditi na smanjenju barijera i diskriminacije na tržištu rada.
 - Suradnja s poslodavcima, koja podrazumijeva uspostavu partnerstva s poslodavcima kako bi se programi prilagodili stvarnim potrebama tržišta rada, kao što su: sajmovi zapošljavanja i drugi događaji koji povezuju mlade s poslodavcima.
 - Razviti programe finansijske podrške, poput subvencija ili jeftinih kredita, kako bi mladi mogli pokrenuti vlastiti posao.
 - Pružiti informacije o dostupnim sredstvima i poticajima za mlade poduzetnike.
 - Prilagodljivost programa praktičnog osposobljavanja mladih u skladu sa sa potrebama tržišta rada u smislu da se programi moraju dizajnirati da budu „prilagodljivi“ promjenama na tržištu rada.
 - Aktivno pratiti rezultate programa i prilagođavati ih prema potrebama mladih i poslodavaca.
- Svi gore navedeni faktori i pretpostavke često rade zajedno kako bi se stvorio sveobuhvatan pristup podršci mladima u ostvarivanju uspjeha na tržištu rada. Kod ovog strateškog fokusa, važno je redovito evaluirati i prilagođavati programe kako bi odgovarali dinamičnim potrebama mladih i tržišta rada u Goraždu.

Drugi strateški fokus, a primarno vezan za prvi, razmatra kako uskladiti formalne i neformalne programe praktičnog osposobljavanja mladih u skladu sa sa potrebama tržišta rada, uz kvalitetnije sadržaje za mlade koji će ih zadržati u Goraždu – ima poseban set pretpostavki i faktori koji utječu na

isti. Prije svega, riječ je o specifičnom, ali ipak zasebnom fokus, koji zahtijeva holistički pristup. Ovaj pristup prije svega zahtijeva konstantno i adekvatno analiziranje tržišta rada kako bi se identificirali sektori koji imaju potražnju za radnom snagom, uz sinergijsku saradnju sa lokalnim poslodavcima i industrijskim sektorima kako bi se razumjele specifične vještine potrebne za zapošljavanje. Ovo bi također podrazumijevalo uključivanje poslodavaca u planiranje i implementaciju obuka kako bi se osiguralo da mladi stječu relevantne vještine a posebno dati dodatni napor da se razviju mehanizmi za redovitu komunikaciju s poslodavcima radi praćenja promjena u potrebama tržišta rada. No, dodatni preduslov u ovom smislu je da ovdje posvećenost ne prestaje, nego je potrebno pratiti napredak mladih tijekom programa i pružiti im mentorsku podršku, eventualno i kroz sistem praćenja karijernog razvoja kako bi se mladima omogućila kontinuirana podrška i savjetovanje. Nadasve, u vrijeme digitalne tranzicije i industrijske revolucije, inovacije i nove tehnologije kod mladih moraju igrati posebnu ulogu koje uključuje elemente inovacija i novih tehnologija u programe kako bi mladi stekli vještine koje su relevantne u savremenom radnom okruženju – odnosno, povezati se s tehnološkim sektorom kako bi se osigurala ažuriranost programa (kao što su tehnološki parkovi, naučno-istraživačke institucije i slično). Nadalje, povezivanje formalnog i neformalnog obrazovanja, iako ne u direktnoj nadležnosti Grada, igra veoma bitnu ulogu u ovom procesu u kojem je neophodan „most“ između formalnog i neformalnog obrazovanja kako bi mladi imali priliku integrirati teorijska znanja s praktičnim vještinama – npr. osigurati da programi imaju prepoznatljive certifikate i priznavanje od strane formalnih obrazovnih institucija, posebno u programima koji podržavaju razvoj poduzetništva, liderstva i timskog rada. Pored gore navedenog, bitan element igra i pristup finansijskim sredstvima za ovakav cilj, jer je sigurno da mladi ne mogu osigurati kvalitetan pristup finansijskoj podršci, stipendijama ili povoljnim kreditima kako bi se smanjile finansijske prepreke mladima prilikom sudjelovanja u programima obrazovanja. Iz gore navedenog, vidljivo je prvi i drugi strateški fokus mogu dobiti strateški pravac djelovanja u sinergijsko – strateškom smislu, kako je to navedeno pod Strateškim ciljem 1 dole.

Nadalje, kod trećeg strateškog fokusa, a koji razmatratra kako ojačati i povećati građanski, politički i omladinski aktivizam mladih u lokalnoj zajednici, jedan od prvih i osnovnih faktora jeste motivacija mladih za omladinski aktivizam. Sa druge strane, ključno je osigurati da mladi imaju stvarnu priliku utjecati na odluke koje se tiču njihovih života i doprinijeti pozitivnim promjenama u zajednici. Stoga, osnovni faktori i pretpostavke koje dominiraju ovim fokusom su:

- Jačanje svijesti o građanskim pravima i obvezama – što podrazumijeva da mladi imaju pristup edukaciji o građanskim pravima, obvezama i demokratskim procesima, ali ne samo kroz školu, nego i u praktičnom smislu, koje podrazumijeva organiziranje radionica, predavanja i edukativne kampanje kako bi se podigla svijest o važnosti sudjelovanja u javnom životu. Ovo uključuje i razvoj programa koji potiču društvenu odgovornost i volontiranje mladih.
 - Povećati inkluzivnost i diverzitet - što podrazumijeva poticanje inkluzivnosti, poštovanje različitosti i jednakosti među mladima, sa posebnim fokusom na mlade osobe ženskog spola, sa svim specifičnostima, kao što je zdravstvena ili socijalna briga. Dodatno, ovdje razmatramo osiguravanje aktivnosti koje uključuju mlade iz različitih društvenih, kulturnih i ekonomskih grupa, što će biti prilika za sudjelovanje u odlučivanju, posebno kroz sudjelovanje u lokalnim odlukama i procesima donošenja politika – kroz uspostavu praktičnog i korisnog mehanizme savjetovanja i suradnje između mladih i lokalne vlasti Grada Goražda. Ovdje je posebno potrebno obratiti pažnju na digitalnu participacija mladih, jer nam svi inputi govore da mladi koriste tehnologiju i društvene medije kako bi se olakšala komunikacija i organizacija mladih aktivista. Jedan od primjera dobrih pretpostavki je razvoj platformi za dijalog i razmjenu ideja između mladih i lokalnih vlasti, poput Gradskih službi, službenika za mlade, Gradskih vijećnika ili čak predstavnika političkih organizacija na lokalnom nivou.
-

- Pružanje podrške projektima organizacijama civilnog društva i omladinskim organizacijama – što podrazumijeva da organizacije civilnog društva koje rade na povećanju građanskog angažmana mladih i zastupaju interese mladih moraju imati poseban tretman u financiranju i promoviranju projekata koji potiču aktivizam i participaciju mladih.
- Jačanje mentorstva i liderstva mladih - što podrazumijeva pružanje mentorske podrške mladima koji žele biti aktivisti te poticati razvoj liderstva među mladima kroz treninge i prilike za vođenje projekata, posebno sa „Goraždanima“ u dijaspori, što može donijeti multiplikativne efekte sa mnogo aspekata. U tom smislu, priznavanje doprinosa mladih, posebno iz dijaspore, bi ojačala njihovu motivaciju.
- Ojačati socijalnu pravdu i politički aktivizam - što podrazumijeva poticati svijest o socijalnoj pravdi i potrebi za promjenama te organizirati kampanje i događanja koja se bave pitanjima poput prava na obrazovanje, zdravstvo i jednakost. Naravno, unutar ovih pretpostavki su i razmjena i poticanje mladih da se informiraju i sudjeluju u političkim aktivnostima.

Strateški fokusi koji se odnose na povećanje dostupnosti i ponudu kulturnih, umjetničkih i sportskih sadržaja (četvrti strateški fokus), kao i osnaživanje mladih za učešće u kreiranje sadržajnije kulturne, umjetničke i sportske ponude u Goraždu te blagovremeno i kvalitetno informisanje mladih i razvijanje aktivizma kod mladih u Goraždu (peti strateški fokus) su fokusi koji zahtijevaju značajan broj pretpostavki i faktora koji doprinose rješavanju definisanih izazova. Prije svega, odnose se na povećanje raznolikosti kulturne, umjetničke i sportske ponude, a koji zadovoljavaju različite interese mladih. U ovom smislu, jedan od osnovnih preduslova je poticati suradnju s lokalnim umjetnicima, kulturnim institucijama i sportskim klubovima radi obogaćivanja ponude, uz kvalitetnu edukaciju i pristup obrazovanju u kulturi, umjetnosti i sportu. Nadalje, osiguravanje pristupa obrazovanju u području kulture, umjetnosti i sporta kako bi se mladima pružile mogućnosti za stjecanje znanja i vještina, posebno onih koje podržavaju razvoj kreativnih i sportskih talenata. No, ovi elementi moraju razmotriti inkluzivnost i dostupnost – u okruženju u kojem je potrebno osigurati da kulturni, umjetnički i sportski događaji budu dostupni svim slojevima društva, uključujući i ranjive skupine mladih, u skladu sa principom da “niko ne smije biti isključen”. Stoga, razmotriti programe koji potiču inkluzivnost i potpore osobama s posebnim potrebama ali i direktno sudjelovanje mladih u planiranju događaja su dva osnovna preduslova u adresiranju ovog izazova. Komplementarno, potrebno je razvijati platforme za izražavanje mladih ideja i stavova o kulturnim i sportskim aktivnostima, uz kvalitetno informisanje mladih. U ovom smislu, razvijati kanale za kvalitetno informiranje mladih o kulturnim, umjetničkim i sportskim događanjima, koristeći društvene medije, web stranice i lokalne medije kako bi se informirala mlada populacija o dostupnim aktivnostima – se također nameće kao prioritet. Dodatno, razvoj medijske pismenosti koji će mlade informirati o kritičkom razumijevanju medijskih sadržaja, sa postojećim preduslovima u Goraždu, mogu poboljšati aktivnosti i sami sadržaj programa. Nadasve, podrška lokalnim umjetnicima i sportašima, kroz npr, stipendije, radionice i druge oblike podrške su dodatni faktor koji se može razmotriti – uključujući javne priredbe kako bi se lokalni talenti predstavili široj publici. Kada govorimo o komplementarnim prethodnim fokusima, kod ova dva fokusa je neophodno osigurati kvalitetnu saradnja s lokalnim vlastima i organizacijama, ali i privatnim sektorom kako bi se podržala kultura, umjetnička i sportska scena, uz konstantno poticanje dijaloga između mladih i vlasti radi boljeg razumijevanja njihovih potreba i interesa. Nadasve, u svrhu održivosti programa unutar ovih fokusa, potrebno je razmotriti razvoj modela financiranja koji osiguravaju održivost kulturnih, umjetničkih i sportskih programa, kroz potražnju partnera iz privatnog sektora, sponzore i drugih izvora financiranja, kao što su međunarodni projekti ili fondovi, sa kojima Goražde već ima kvalitetno uspostavljenu saradnju (Omladinska banka, UNDP, GiZ, USAID, projekti Evropske unije i slično).

3 Vizija razvoja Strategije za mlade i strateški ciljevi sa indikatorima

3.1 Vizija razvoja

Vizija za mlade se definiše kao sažeta izjava koja predstavlja zajedničku fokusiranu predodžbu željene promjene za mlade u dugoročnoj perspektivi kojoj će Strategija za mlade Grada Goražda doprinijeti. Vizija se zasniva na zaključcima situacione analize i služi kao osnov za utvrđivanje strateških ciljeva a u svrhu definisanja vizije, kao podloga za rad su se koristili prethodno utvrđeni i opisani strateški fokusi, postojeća vizija iz strategije razvoja Grada - na bazi kojih su mladi daju svoje prijedloge za osnovne elemente vizije, odnosno, koji su to najvažniji aspekti koje buduća izjava o viziji za mlade treba da sadrži (najizraženije prednosti ili odrednice koje govore o dugoročno željenoj poziciji mladih). Nakon toga, prijedlozi su sublimirani u formulacije izjava o viziji, koja glasi:

VIZIJA STRATEGIJE ZA MLADE GRADA GORAŽDE:

„GORAŽDE, PROSPERITETNA ZAJEDNICA KOJA PRUŽA POTICAJNO OKRUŽENJE I
PRILIKE MLADIMA“

3.2 Strateški ciljevi sa indikatorima

Slijedom prethodno utvrđenih strateških razvojnih pravaca i izjave o viziji, definisani su strateški ciljevi kao izraz onoga što se želi postići u periodu važenja Strategije za mlade Grada Goražde, odnosno, oblasti unutar kojih je nužno djelovati. Prilikom definisanja strateških ciljeva je vođeno računa o dva aspekta. Prvi aspekt podrazumijeva nastavak procesa "izvlačenja" strateških ciljeva iz prethodno utvrđenih strateških fokusa (5 strateških fokusa) strateških ciljeva postavljenih unutar Strategije razvoja Grada Goražda, odnosno, formulisanje strateških ciljeva na osnovu utvrđenih strateških razvojnih pravaca, kroz razmatranje najvažnijih ulaznih podataka iz pripremljene situacione i SWOT analize, kako je to predstavljeno u prethodnim poglavljima. Pri tome, formulacija strateških ciljeva je uslijedila iz strateških fokusa, ali nije njihova kopija.

Drugi aspekt se odnosi na potrebu da su se prilikom definiranja strateških ciljeva razmotrili strateški dokumenti viših nivoa vlasti i preispitala mogućnost preuzimanja relevantnih ciljeva iz tih dokumenata ukoliko oni u potpunosti oslikavaju razvojne potrebe posmatranog područja ili sektora, što nije u potpunosti slučaj sa Goraždem ili BPK. Radi se, dakle, o postupku tokom kojeg se vodilo računa o poveznicama strateških ciljeva sa nalazima situacione analize, kao i o usklađenosti sa strateškim pravcima i strateškim ciljevima viših nivoa vlasti te Agendom 2030 i SDG okvirom, a posebno u kontekstu principa da "niko nije izostavljen" iz razvojnih procesa.

Strateški ciljevi su jasno formulirani na način da su ostvarivi u vremenskom periodu važenja strateškog dokumenta, te mjerljivi uz pomoć objektivno provjerljivih indikatora. Svaki pojedinačni strateški cilj označen je rednim brojem, a uporedo sa definisanjem strateškog cilja, utvrđeni su i prateći indikatori/pokazatelji, na nivou indikatora utjecaja. U situaciji kada prilikom definiranja određenih indikatora utjecaja nisu postojali dostupni podaci, niti je moguće njihovo redovno praćenje tokom perioda implementacije Strategije za mlade Grada Goražda, takvi indikatori su prilagođeni. U situaciji kada ni to nije bilo moguće, onda se koristilo kvalitativnim izvorima podataka, kao što su analize potreba mladih ili rezultati anketa o određenom pitanju. Imajući sve prethodno u vidu, definisani su slijedeći strateški ciljevi Strategije za mlade Grada Goražde za period 2024 -2028, kako slijedi:

Tabela 9: Strateški ciljevi sa indikatorima za period 2024. – 2028.

STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2023.)	Ciljna vrijednost (2028.)
	Stopa nezaposlenosti mladih u Gradu Goražde	25,45% (Federalni zavod za statistiku 2023-1)	15%
	Procjena broja mladih	6212 (od toga 3273 muškaraca i 2939 žena) – 2022. godina (Izvor podataka: FZS Kantoni u brojkama)	+10% na godišnjem nivou
	Prosječni broj mladih korisnika socijalne pomoći	120 (period 2020-2023)	Maksimalno 60
STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2023.)	Ciljna vrijednost (2028.)
	Broj realizovanih projekata namijenjenih mladima	3-5 na godišnjem nivou	Minimalno 10 na godišnjem nivou
	Procenat mladih koji glasaju na lokalnim ili općim izborima	69% (Prema rezultatima Ankete mladih Goražda i USAID MEASURE NSCP)	80%
STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade	Indikator (uticaja)	Polazna vrijednost (2023.)	Ciljna vrijednost (2028.)
	Procenat mladih koji je ocijenio da im se životni standard poboljšao u prethodnom periodu	52,3% (Prema rezultatima Ankete mladih Goražda i USAID MEASURE NSCP)	75%
	Procjenjeni broj korisnika kulturnih sadržaja i objekata	700	Minimalno 1000
	Procjenjeni broj korisnika sportskih sadržaja i objekata	500	Minimalno 800

4 Pregled prioriteta sa indikatorima i pripadajućim mjerama

Postupak utvrđivanja prioriteta se sproveo na način da se, na osnovu zaključaka i rezultata izvedenih tokom definiranja strateške platforme, vizije i strateških ciljeva (i strateških fokusa), razmatrali mogući prijedlozi prioriteta kroz dvije (međuzavisne) dimenzije:

- i. Kroz prvu dimenziju, prioritet je razmatran kao polje djelovanja u okviru strateškog cilja, gdje utvrđeno polje djelovanja usmjerava aktere budućih strateških intervencija ka postizanju odgovarajućih i mjerljivih (višestrukih, dugoročnih, optimalnih i sinergijskih) ishoda, koji će dovesti do željene promjene na nivou strateškog cilja.
- ii. Kroz drugu dimenziju definiranja prioriteta su se nastojali utvrditi smjerovi djelovanja, pri čemu se prioriteti fokusiraju na one razvojne faktore na čije se djelovanje može (institucionalno, partnerski ili resursno) uticati kroz buduće razvojne intervencije. Ovdje su se obično u obzir uzeli identificirane komparativne prednosti područja ili sektora koje mogu postati prioritetni razvojni faktori ili smjerovi djelovanja a vezano za oblasti od interesa za mlade.

Istovremeno sa definisanjem prioriteta, određeni su i prateći indikatori na nivou krajnjeg rezultat koji ukazuju na konkretnu promjenu koja će se desiti kod specifičnih grupa mladih ili u okviru određene sektorske djelatnosti. Prilikom definisanja indikatora krajnjeg rezultata na nivou prioriteta, polazne vrijednosti su u najvećem broju slučajeva iznašli iz prethodno urađene situacione analize ili uvida u stanje i potrebe mladih a u slučajevima kada je to bilo moguće i adekvatno, razmotrena je mogućnost preuzimanja i povezanih indikatora iz strategije „višeg nivoa“ vlasti. Dakle, prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći uticaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora. U tom smislu, definisani prioriteti su grupisani pod relevantnim strateškim ciljevima kako je to prezentovano dole.

Slika 16: Prioriteti grupirani po strateškim ciljevima

<p>STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Prioritet 1.1. Povećati prilike za razvoj i kvalitetniji standard života mladih •Prioritet 1.2. Kreirati veće mogućnosti za rad i (samo)zapošljavanje mladih
<p>STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Prioritet 2.1. Povećati stepen inkluzije, obrazovne kreativnosti i inicijativa mladih •Prioritet 2.2. Podstaci odgovorno društveno angažovanje mladih
<p>STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade</p>	<ul style="list-style-type: none"> •Prioritet 3.1. Obezbjediti uslove za razvoj svijesti mladih o važnosti zdravih životnih stilova i okoliša •Prioritet 3.2. Povećati opšte zdravlje i dobrobit mladih, uz aktivnosti doprinosa razvoju sporta i kulture za mlade

Mjere predstavljaju skupove srodnih sadržajnih elemenata u okviru jednog konkretnog područja planirane strateške intervencije (područja djelovanja), kojima se vrši detaljnija razrada prioriteta. Kao takve, mjere su definisane da lakše, kreativnije i efektivnije osmisle konkretne projekte i aktivnosti (u skladu sa dostupnim sredstvima iz budžeta i vanjskih finansijskih izvora). Mjere predstavljaju najvažniji aspekt razrade Strategije za mlade Grada jer daju substancijalni sadržaj budućim intervencijama. U tehničkom smislu, mjere su gradivni elementi za kasniju razradu projekata i aktivnosti te ključna poveznica sa postupkom operativnog planiranja, odnosno, podloga za izradu trogodišnjih i godišnjih planova rada, planova i budžeta Grada Goražda.

Stoga, prioriteti za Strateški cilj 1, uključujući pripadajuće mjere, prikazani su u tabeli 10 a u sklopu svakog prioriteta su definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima.

Tabela 10: Prioriteti za Strateški cilj 1 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 1 PRIORITETI	Indikator (krajnjeg rezultata)	Polazna vrijednost (2023)	Ciljna vrijednost (2028.)
PRIORITET 1.1. POVEĆATI PRILIKE ZA RAZVOJ I KVALITETNIJI STANDARD ŽIVOTA MLADIH	Iznosi dodijeljenih stipendija	Odrediti početkom 2024. godine na nivou Grada	+20% do kraja 2028
	Stepen zadovoljstva mladih inovacijama u nastavi	Odrediti na početku realizacije mjere, 2024	+30% u odnosu na početno stanje do kraja 2025. godine
	Godišnja stopa smanjenja broja učenika u srednjem obrazovanju	4% (Federalni zavod za statistiku 2023-1)	2%
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
MJERA 1.1.1.: STIPENDIRANJE STUDENATA IZ GORAŽDA MJERA 1.1.2.: INICIRANJE UNAPREĐENJA NASTAVNIH PLANOVA I PROGRAMA SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVNOG SISTEMA KAKO BI ODGOVARAO POTREBAMA TRŽIŠTA RADA MJERA 1.1.3.: INICIRANJE UVOĐENJA KREATIVNIH METODA U OBRAZOVNI PROCES, STIMULIŠUĆI INOVACIJE I RAZVOJ KRITIČKOG MIŠLJENJA			
PRIORITET 1.2. KREIRATI VEĆE MOGUĆNOSTI ZA RAD I (SAMO)ZAPOŠLJAVANJE MLADIH	Broj mladih koji koriste programe zapošljavanja i samozapošljavanja na godišnjem nivou	5 mladih	Minimalno 20 godišnje od 2025. godine

	Iznos izdvojenih sredstava za grantove za samozapošljavanje mladih	0	Minimalno 50,000 KM na godišnjem nivou
	Broj mladih polaznika koji su uspješno završili obuku/treninge/certifikacije namijenjenih samozapošljavanju ili zapošljavanju	0	Minimalno 50 do kraja 2028 godine
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
MJERA 1.2.1.: PODRŠKA BIZNIS START-UP PROJEKTIMA I SAMOZAPOŠLJAVANJU MLADIH			
MJERA 1.2.2.: PROMOVISANJE DIGITALNE - TEHNOLOŠKE PISMENOSTI I RAZVOJA VJEŠTINA KOJE SU POTREBNE NA SAVREMENOM TRŽIŠTU RADA			

Prioriteti za Strateški cilj 2 sa pripadajućim mjerama prikazani su u Tabeli 11. U sklopu svakog prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima.

Tabela 11: Prioriteti za Strateški cilj 2 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 2 PRIORITETI	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2023)	Ciljna vrijednost (2028.)
PRIORITET 2.1. POVEĆATI STEPEN INKLUZIJE, OBRAZOVNE KREATIVNOSTI I INICIJATIVA MLADIH	Realizovani iznosi za projekte mladih na području Grada Goražde	- 13,801 KM u 2022. godini	+20% na godišnjem nivou
	Vrijednost ugovora za podršku nadarenim učenicima i studentima	2.000,00 KM godišnje	4.000,00 godišnje
	Broj mladih koji su aktivno uključeni u rad Omladinskih centara	0	Minimalno 200 godišnje na području Grada na godišnjem nivou od 2026 godine
	Broj realizovanih programa namijenjenih mladima sa smetnjama u razvoju	0	2 godišnje minimalno
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
MJERA 2.1.1.: PODRŠKA OBRAZOVNIM USTANOVAMA I MLADIMA U PREPOZNAVANJU I RAZVOJU TALENATA			
MJERA 2.1.2.: OSNIVANJE OMLADINSKOG CENTRA/PROSTORA ZA MLADE GORAŽDA			

MJERA 2.1.3.: PROMOVISANJE RAVNOPRAVNOSTI I UKLANJANJE DRUŠTVENIH BARIJERA ZA MLADE SA SMETNJAMA U RAZVOJU			
PRIORITET 2.2. PODSTAĆI ODGOVORNO DRUŠTVENO ANGAŽOVANJE MLADIH	Broj obavljenih konsultacija koristeći Dijalog za mlade	0	Minimalno 20 godišnje od 2024. godine
	Broj podnesenih inicijativa prema Gradskom vijeću Grada Goražde od strane mladih	0	Minimalno 5 na godišnjem nivou
	Broj novih modela informisanja mladih	0	Minimalno 5 do kraja 2028. godine
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
MJERA 2.2.1.: USPOSTAVLJANJE KONSULTATIVNOG MEHANIZMA ZA MLADE - DIJALOG ZA MLADE			
MJERA 2.2.2.: INICIRANJE OSNIVANJA PARLAMENTA MLADIH GRADA GORAŽDA			
MJERA 2.2.3.: PODRŠKA PROAKTIVNOM INFORMISANJU MLADIH			
MJERA 2.2.4.: PODSTICANJE MLADIH DA SE AKTIVNO UKLJUČE U ZAJEDNICU KROZ VOLONTIRANJE I UČEŠĆE U PROJEKTIMA DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI			

Prioriteti za Strateški cilj 3 sa pripadajućim mjerama prikazani su u Tabeli 12. U sklopu svakog prioriteta definisani su indikatori (krajnjeg) rezultata sa početnim i ciljnim vrijednostima.

Tabela 12: Prioriteti za strateški cilj 3 sa pripadajućim mjerama

STRATEŠKI CILJ 3	Indikator (krajnjeg) rezultata	Polazna vrijednost (2023)	Ciljna vrijednost (2028.)
PRIORITETI			
PRIORITET 3.1. OBEZBJEDITI USLOVE ZA RAZVOJ SVUJESTI MLADIH O VAŽNOSTI ZDRAVIH ŽIVOTNIH STILOVA I OKOLIŠA	Broj kampanja za promociju očuvanja životne sredine	0	Minimalno 1 godišnje do 2028 godine
	Broj mladih uključenih u realizaciju „ekoloških“ projekata	0	Minimalno 1000 do 2028 godine
PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA			
MJERA 3.1.1.: KREIRANJE KUTKA ZA MLADE U PRIRODI - JAČANJE VEZA MEĐU MLADIMA GORAŽDA I BPK			
MJERA 3.1.2.: PODRŠKA PROJEKTIMA, SEKCIJAMA I INICIJATIVAMA MLADIH ZA OČUVANJE OKOLIŠA			
PRIORITET 3.2. POVEĆATI OPŠTE ZDRAVLJE I DOBROBIT MLADIH, UZ AKTIVNOSTI DOPRINOSA RAZVOJU SPORTA I KULTURE ZA MLADE	Broj učesnika sportskih turnira	0	Minimalno 100 mladih godišnje do 2028. godine
	Broj mladih na predavanjima	0	Minimalno 1000 do

	bitnosti zaštite zdravlja i razvoju zdravih životnih navika		kraja 2028. godine
	Broj održanih predavanja o stigmatizaciji i podrška za mlade koji se suočavaju sa mentalnim zdravstvenim izazovima	0	Minimalno 15 do kraja 2028., godine
	Iznos sredstava uloženi u objekte sporta i kulture	20,000 KM (2022)	Minimalno 100,000 KM do kraja 2028. godine

PRIPADAJUĆE MJERE ZA REALIZACIJU PRIORITETA

MJERA 3.2.1.: PODRŠKA RAZVOJU I OČUVANJU ZDRAVIH ŽIVOTNIH NAVIKA MLADIH

MJERA 3.2.2.: RAZVOJ I IMPLEMENTACIJA KAMPANJA O BITNOSTI ZAŠTITE ZDRAVLJA I RAZVOJU ZDRAVIH ŽIVOTNIH NAVIKA

MJERA 3.2.3.: OBRAZOVANJE O STIGMATIZACIJI I PODRŠKA ZA MLADE KOJI SE SUOČAVAJU SA MENTALNIM ZDRAVSTVENIM IZAZOVIMA

MJERA 3.2.4.: JAČANJE SPORTSKIH I KULTURNIH SADRŽAJA ZA MLADE

4.1 Strateški projekti

Strateški projekat 1. Podrška razvoju preduzetništva i samozapošljavanja mladih kroz finansijsku pomoć i obuku

U okviru Mjere 1.2.1.: Podrška biznis Start-Up projektima i samozapošljavanju mladih, strateški projekat podrazumijeva aktivnosti kojima bi se unaprijedili postojeći programi koje Grad Goražde realizuje u oblasti zapošljavanja i samozapošljavanju mladih. Poseban fokus kroz mjeru imaju aktivnosti u polju razvoja preduzetničkog duha kod mladih i razvoja preduzetništva. Aktivnosti koje strateški projekat podrazumijeva su:

1. U budžetu Grada povećati sredstva za podršku Start-Up projektima
2. Organizovati medijsku kampanju za informisanje mladih o postojećim programima podrške biznis Start –Up projektima i samozapošljavanju mladih.
3. Organizovati edukacije o preduzetništvu i mogućnostima samozapošljavanja za mlade.
4. Organizovati radionice o poduzetništvu mladih s fokusom na poljoprivredu.

Uz gornje aktivnosti mjere treba da se izradi i studija izvodljivosti uvođenja programa Garancija za mlade (da mladi do 25, odnosno 30 godina starosti dobijaju ponudu za posao, nastavak obrazovanja, praksu ili obuku u periodu od četiri mjeseca od ulaska u status nezaposlenosti ili napuštanja, odnosno završetka formalnog obrazovanja), koji se sprovodi u državama članicama EU, kako bi se ispitala i osigurala pretpostavke za postepeno uvođenje ovog veoma zahtjevnog programa na koji se obavezala i BIH. Konkretno, strateški projekat podrazumijeva i aktivnosti osposobljavanja mladih da budu aktivni na tržištu rada i da razviju kompetencije neophodne za zapošljavanje i samozapošljavanje kako bi i sami doprinijeli kreiranju radnih mjesta – odnosno sljedeća područja djelovanja:

- Pružanje finansijske pomoći u vidu grantova, kredita sa pogodnostima, ili drugih oblika finansijske podrške, kao i posebne programe za početnike preduzetnike sa niskim kamatama ili garancijama za kredite.
 - Organizovanje obuka i seminara iz oblasti preduzetništva koji obuhvataju osnovne vještine upravljanja preduzećem, izradu biznis-planova, marketing, finansije i usmjeravanje kako se uspješno vodi preduzeće.
 - Usmjeravanje mladih preduzetnika ka iskusnim mentorima iz njihove oblasti ili industrije koji mogu pružiti savjete, iskustva i pomoć u prevazilaženju izazova – posebno iz dijasporne
 - Povezivanje s mrežama inkubatora i akceleratora koji obezbjeđuju pakete usluga, uključujući kancelarijski prostor, mentorstvo, obuku i pristup investicijama.
 - Obezbeđivanje pristupa tehničkim resursima, laboratorijama i infrastrukturom koja je neophodna za razvoj i testiranje novih proizvoda ili usluga.
 - Organizovanje takmičenja ili izazova za stimulisanje inovacija i razvoja novih ideja u preduzetništvu gdje bi mladih pobjednici na takmičenjima bili nagrađeni finansijskim sredstvima ili podrškom za razvoj svojih projekata.
 - Organizovanje kampanja i događaja koji promoviraju preduzetnički duh i potiču mlade da iskuse svoje ideje i početne projekte.
- Očekivani krajnji rezultat projekta je minimalno 100 novih mladih preduzetnika koji su ostvarili podršku za razvoj poslovanja.

5 Provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata

Provjera međusobne usklađenosti uključuje referiranje na konkretne strateške ciljeve i prioritete iz strateških dokumenata viših nivoa vlasti za koje se strateški ciljevi, prioriteti i mjere iz Strategije za mlade Grada Goražda direktno vežu.

Strateški dokument višeg nivoa	Vezani strateški cilj, prioritet i/ili mjera iz Strategije za mlade Grada Goražda
Strategija razvoja Bosansko – podrinjskog kantona 2021 – 2027	
Strateški cilj 1: Uspostaviti održiv ekonomski rast	Prioritet 1.2. Kreirati veće mogućnosti za rad i (samo)zapošljavanje mladih
Strateški cilj 2: Učiniti BPK mjestom kvalitetnog življenja	Prioritet 1.1. Povećati prilike za razvoj i kvalitetniji standard života mladih Prioritet 2.1. Povećati stepen inkluzije, obrazovne kreativnosti i inicijativa mladih Prioritet 2.2. Podstaci odgovorno društveno angažovanje mladih
Strateški cilj 3: Osigurati održivo upravljanje okolišem i jačati infrastrukturne kapacitete	Prioritet 3.1. Obezbediti uslove za razvoj svijesti mladih o važnosti zdravih životnih stilova i okoliša Prioritet 3.2. Povećati opšte zdravlje i dobrobit mladih, uz aktivnosti doprinosa razvoju sporta i kulture za mlade
Strategija razvoja FBiH 2021 - 2027	
Strateški cilj 1. Ubrzan ekonomski razvoj	Prioritet 1.2. Kreirati veće mogućnosti za rad i (samo)zapošljavanje mladih
Strateški cilj 2. Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj	Prioritet 1.1. Povećati prilike za razvoj i kvalitetniji standard života mladih Prioritet 2.1. Povećati stepen inkluzije, obrazovne kreativnosti i inicijativa mladih Prioritet 2.2. Podstaci odgovorno društveno angažovanje mladih

OKVIR ZA REALIZACIJU CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U BOSNI I HERCEGOVINI 2030	
Razvojni pravac – „Pametni rast“ 7.1. Akcelerator 1: Jačanje povoljnog okruženja za preduzetništvo i inovacije za proizvodnju dobara visoke dodane vrijednosti za izvoz	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade
7.3. Akcelerator 3: Unapređenje pristupa i kvaliteta obrazovanja i obuke	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade
Razvojni pravac – „Društvo jednakih mogućnosti“ 8.1. Akcelerator 1: Unapređenje politika socijalne zaštite 8.2. Akcelerator 2: Aktivacija i zapošljavanje sa fokusom na ranjive kategorije 8.3. Akcelerator 3: Efikasna zdravstvena zaštita za sve 8.4. Akcelerator 4: Poboljšanje inkluzivnosti obrazovnih sistema	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade
Strategija za mlade Evropske unije 2019-2027	
Cilj 3: Omogućiti i osigurati uključenost svih mladih u društvu	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Cilj 4. Osigurati da mladi imaju bolji pristup pouzdanim informacijama, podupirati njihovu sposobnost da kritički vrednuju informacije i sudjeluju u participativnom i konstruktivnom dijalog	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Cilj 5: Postići bolju mentalnu dobrobit i okončati stigmatizaciju problema u vezi s mentalnim zdravljem čime se promiče socijalna uključenost svih mladih	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Cilj 7: Zajamčiti pristupačno tržište rada s mogućnostima koje dovode do kvalitetnih radnih mjesta za sve mlade	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu
Cilj 8: Integrirati i poboljšati različite oblike učenja čime će se mlade pripremiti za izazove života u 21. stoljeću koji se stalno mijenja	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Cilj 9: Ojačati demokratsko sudjelovanje i samostalnost mladih te osigurati namjenske prostore za mlade u svim područjima društva.	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Cilj 10: Ostvariti društvo u kojem su svi mladi aktivni i obrazovani u pogledu	STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade

okoliša te mogu ostvariti promjene u svakodnevnom životu

6 Indikativni finansijski okvir

Tabela 13 prikazuje indikativni finansijski okvir realizacije Strategije za mlade Grada Goražda za period 2024-2028. godina (5 godina realizacije Strategije), kako slijedi:

Tabela 13: Indikativni finansijski okvir realizacije Strategije za mlade Grada Goražda

INDIKATIVNI FINANSIJSKI OKVIR ZA PERIOD VAŽENJA STRATEŠKOG DOKUMENTA					
Redni broj i oznaka	Struktura finansiranja (u %)	Ukupno KM	Budžet Grada Goražde (KM)	Ostali izvori	
				(KM)	Izvor sredstava
STRATEŠKI CILJ 1: Poboľjšati životne uslove i perspektivu rada, zapošľjavanja i ostanka mladih u Goraždu	39.04%	445,000	180,000	265,000	
Prioritet 1.1. Povećati prilike za razvoj i kvalitetniji standard života mladih	49.44%	220,000	110,000	110,000	
Mjera 1.1.1.: Stipendiranje studenata iz Goražda		200,000	100,000	100,000	Viši nivoi vlasti
Mjera 1.1.2.: Iniciranje unapređenja nastavnih planova i programa srednjoškolskog obrazovnog sistema kako bi odgovarao potrebama tržišta rada		10,000	5,000	5,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Mjera 1.1.3.: Iniciranje uvođenja kreativnih metoda u obrazovni proces, stimulirajući inovacije i razvoj kritičkog mišljenja		10,000	5,000	5,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Prioritet 1.2. Kreirati veće mogućnosti za rad i (samo)zapošľjavanje mladih	50.56%	225,000	70,000	155,000	
Mjera 1.2.1.: Podrška biznis Start-Up projektima i samozapošľjavanju mladih		125,000	50,000	75,000	viši nivoi vlasti 50,000 i 25.000 KM donatori
Mjera 1.2.2.: Promovisanje digitalne - tehnološke pismenosti i razvoja vještina koje su potrebne na savremenom tržištu rada		100,000	20,000	80,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i	21.49%	245,000	95,000	150,000	

omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici					
Prioritet 2.1. Povećati stepen inkluzije, obrazovne kreativnosti i inicijativa mladih	65.31%	160,000	70,000	90,000	
Mjera 2.1.1.: Podrška obrazovnim ustanovama i mladima u prepoznavanju i razvoju talenata		60,000	40,000	20,000	viši nivoi vlasti
Mjera 2.1.2.: Osnivanje Omladinskog centra/Prostora za mlade Goražda		50,000	20,000	30,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Mjera 2.1.3.: Promovisanje ravnopravnosti i uklanjanje društvenih barijera za mlade sa smetnjama u razvoju		50,000	10,000	40,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Prioritet 2.2. Podstaci odgovorno društveno angažovanje mladih	34.69%	85,000	25,000	60,000	
Mjera 2.2.1.: Uspostavljanje konsultativnog mehanizma za mlade - Dijalog za mlade		0	0	0	
Mjera 2.2.2.: Iniciranje osnivanja Parlamenta mladih Grada Goražda		5,000	5,000	0	
Mjera 2.2.3.: Podrška proaktivnom informisanju mladih		50,000	10,000	40,000	donatori 20,000 KM i viši nivoi vlasti 20,000 KM
Mjera 2.2.4.: Podsticanje mladih da se aktivno uključe u zajednicu kroz volontiranje i učešće u projektima društvene odgovornosti		30,000	10,000	20,000	donatori 10,000 KM i viši nivoi vlasti 10,000 KM
STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade	39.47%	450,000	140,000	310,000	
Prioritet 3.1. Obezbjediti uslove za razvoj svijesti mladih o važnosti zdravih životnih stilova i okoliša	61.11%	275,000	80,000	195,000	
Mjera 3.1.1.: Kreiranje kutka za mlade u prirodi - Jačanje veza među mladima Goražda I BPK		50,000	0	50,000	Donatori 30,000 KM I viši nivoi vlasti 20,000 KM
Mjera 3.1.2.: Podrška projektima, sekcijama i inicijativama mladih za očuvanje okoliša		25,000	10,000	15,000	Fond za zaštitu okoliša 15,000 KM

Prioritet 3.2. Povećati opšte zdravlje i dobrobit mladih, uz aktivnosti doprinosa razvoju sporta i kulture za mlade	38.89%	175,000	60,000	115,000	
Mjera 3.2.1.: Podrška razvoju i očuvanju zdravih životnih navika mladih		25,000	10,000	15,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Mjera 3.2.2.: Razvoj i implementacija kampanja o bitnosti zaštite zdravlja i razvoju zdravih životnih navika		25,000	10,000	15,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Mjera 3.2.3.: Obrazovanje o stigmatizaciji i podrška za mlade koji se suočavaju sa mentalnim zdravstvenim izazovima		25,000	10,000	15,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Mjera 3.2.4.: Jačanje sportskih i kulturnih sadržaja za mlade		100,000	30,000	70,000	Međunarodni donatori, projekti, organizacije
Ukupno iz strateškog dokumenta	100%	1,140,000.00	415,000.00	725,000.00	
PREGLED PO IZVORIMA (iznosi u KM i procenti)					
Budžet Grada Goražde (KM)		Viši nivoi vlasti		Međunarodni donatori, projekti, organizacije	
415,000		235,000		490,000	
36.40%		20.61%		42.98%	

7 Okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju Strategije za mlade Grada Goražda

U Gradskoj upravi Goražde, Služba za društvene djelatnosti i opću upravu je nadležna za pitanja mladih. U budžetu je obezbijeđen kod za mlade. Na osnovu „Zakona o izvršenju budžeta“ ministarstvo jednom godišnje raspisuje javni poziv na koji se mogu javiti sve registrovane neprofitne organizacije mladih. Gradska uprava od 2007. godine ima sistematizovano i popunjeno mjesto službenika za mlade, a u sklopu radnih tijela Gradskog vijeća djeluje Komisija za pitanje mladih kao stalno radno tijelo. Grad vodi registar omladinskih udruženja koja djeluju na području Grada Goražde.

Prema navedenim podacima, u tabeli 14 je dat pregled aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju Strategije za mlade Grada Goražde.

Tabela 14: Pregled aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju Strategije za mlade Grada Goražde

Osnovne aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju Strategije za mlade Grada Goražde	
Aktivnosti	Nadležnost
Priprema/ažuriranje Kalendara aktivnosti	Nosilac procesa: Službenik za mlade pri Službi za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde Učesnici procesa: Ostali zaposlenici pri Službi za društvene djelatnosti i opću upravu
Priprema mehanizama i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju Strategije za mlade Grada Goražde	Nosilac procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde Učesnici procesa: Ostali zaposlenici pri Službi za društvene djelatnosti i opću upravu,
Definisanje projekata i aktivnosti na osnovu strateško-programskih dokumenata za naredni 1+2 planski ciklus	Nosilac procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde, zajedno sa Kabinetom gradonačelnika Učesnici u procesu: Rukovodioci svih drugih službi Grada Goražde; Kolegij gradonačelnika, Komisija za pitanje mladih Gradskog vijeća Grada Goražde
Priprema trogodišnjih i godišnjih planova rada službi, uključujući projekte iz Strategije za mlade Grada Goražde i vezane redovne aktivnosti	Nosilac procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde Učesnici procesa: Rukovodioci nadležnih službi Grada Goražde
Usvajanje trogodišnjeg i godišnjeg plana implementacije Strategije za mlade Grada Goražde	Nosilac procesa: Gradonačelnik Grada Goražde Učesnici procesa: Kolegij gradonačelnika Grada Goražde
Uključivanje projekata i aktivnosti u plan Budžeta (<u>za narednu godinu</u>)	Nosilac procesa: Rukovodilac Službe za budžet i finansije Grada Goražde Učesnici procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde, Kolegij gradonačelnika Grada Goražde
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Nosilac procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde Učesnici procesa: Nadležne službe Gradske uprave Grada Goražde
Praćenje provođenja Godišnjeg plana implementacije Strategije za mlade Grada Goražde	Nosilac procesa: Službenik za mlade pri Službi za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde Učesnici procesa: Nadležne službe Gradske uprave Grada Goražde
Izrada godišnjih izvještaja o realizaciji Godišnjeg plana implementacije Strategije za mlade Grada Goražde	Nosilac procesa: Službenik za mlade pri Službi za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde Učesnici procesa: Nadležne službe Gradske uprave Grada Goražde, kolegij Gradonačelnika Grada Goražde
Uključivanje javnosti/ mladih putem Dijaloga za mlade u praćenje realizacije Godišnjeg plana implementacije Strategije za mlade Grada Goražde	Nosilac procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde, zajedno sa Kabinetom gradonačelnika Učesnici u procesu: Rukovodioci svih drugih službi Grada Goražde; Kolegij gradonačelnika, Komisija za pitanje mladih Gradskog vijeća Grada Goražde
Razmatranje realizacije Godišnjeg plana implementacije Strategije za mlade Grada Goražde	Nosilac procesa: Kolegij gradonačelnika Učesnici procesa: Komisija za pitanje mladih Gradskog vijeća Grada Goražde

Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg plana implementacije Strategije za mlade Grada Goražde (za prethodnu godinu)	Nosilac, inicijator i vlasnik procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde, zajedno sa Kabinetom gradonačelnika Učesnici procesa: Komisija za pitanje mladih Gradskog vijeća Grada Goražde
Ostale važne aktivnosti: ▪ Uspostavljanje i unaprijeđenje saradnje sa mladima ▪ Pokretanje procesa evaluacije Strategije za mlade Grada Goražde	Nosilac procesa: Služba za društvene djelatnosti i opću upravu Grada Goražde, zajedno sa Kabinetom gradonačelnika Učesnici procesa: Komisija za pitanje mladih Gradskog vijeća Grada Goražde

8 Prilozi

Detaljan pregled mjera

Mjera 1.1.1.: Stipendiranje studenata iz Goražda

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Poboľšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu	
Prioritet	Prioritet 1.1. Povećati prilike za razvoj i kvalitetniji standard života mladih	
Naziv mjere	Stipendiranje studenata sa područja Grada Goražde	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Cilj mjere je da se putem finansijske podrške od strane Grada Goražda ali i viših nivoa vlasti omogućiti lakše školovanje studentima sa područja Goražda. Između ostalog, studentsko stipendiranje na području Grada Goražde fokusira se na podršku studentima eventualno kroz sljedeće oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Akademski uspjeh: Podrška studentima sa izvanrednim akademskim uspjehom. - Socijalno ekonomsko stanje: Stimulisanje studenata iz finansijski ugroženih porodica. - Istraživačke i akademske aktivnosti: Naglašavanje važnosti istraživanja i doprinosa studenata u naučno-istraživačkim aktivnostima. - Profesionalni razvoj: Podrška studentima u profesionalnom razvoju kroz staževe i obuke. - Vanškolske aktivnosti: Podrška studentima u vanškolskim oblastima kao što su sport, umjetnost i kultura. - Zajednica i volonterizam: Podsticanje učešća u zajedničkim i volonterskim aktivnostima. <p>Ove oblasti čine osnovu stipendijskog programa, obezbjeđujući raznovrsnu podršku studentima u različitim aspektima njihovog studentskog i profesionalnog života u Goraždu.</p>	
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta

Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj dodijeljenih stipendija	Odrediti početkom 2024. godine na nivou Grada	+20% do kraja 2028
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Stipendiranje studenata iz budžeta Grada doprinosi njihovom boljem materijalnom položaju i olakšava im uslove za školovanje i dalje usavršavanje. Na ovaj način podržava se sticanje visokog obrazovanja za mlade sa područja Goražda i stimuliše nastavak školovanja.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 40,000 KM na godišnjem nivou – ukupno 200,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 100,000 KM te 100,000 KM budžeta viših nivoa vlasti		
Period implementacije mjere	2024 – 2028. godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde, ostali akteri		
Ciljne grupe	Studenti iz Goražda		

Mjera 1.1.2.: Iniciranje unapređenja nastavnih planova i programa srednjoškolskog obrazovnog sistema kako bi odgovarao potrebama tržišta rada

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Poboľjšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu
Prioritet	Prioritet 1.1. Povećati prilike za razvoj i kvalitetniji standard života mladih
Naziv mjere	Iniciranje unapređenja nastavnih planova i programa srednjoškolskog obrazovnog sistema kako bi odgovarao potrebama tržišta rada
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Mjera podrazumijeva iniciranje unapređenja obrazovnog sistema na više nivoa vlasti, a u cilju boljeg odgovaranja potrebama tržišta rada - Mjera obuhvata nekoliko okvirnih područja djelovanja kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sprovesti detaljnu analizu potreba tržišta rada kroz saradnju sa poslodavcima, stručnjacima iz različitih industrijskih sektora i drugim relevantnim stručnjacima. - Prikupiti informacije o vještinama, znanjima i kompetencijama koje su najpotrebnije na tržištu rada Grada i BPK u cjelini - Ustanoviti i proširiti saradnju između obrazovnih institucija i poslodavaca kroz formiranje partnerstva, stažiranja, radionica i projekata sa predstavnicima industrije.

	<ul style="list-style-type: none"> - Pregledati i kreirati inicijativu ažuriranja nastavnih planova i programa kako bi se uveli novi kursevi, moduli ili aktivnosti koji pokrivaju aktualne teme i vještine. - Usmjeriti fokus na stvaranje mogućnosti za učenike da stiču konkretna i praktična iskustva, uključujući stažiranje, projekte i rješavanje realnih problema. - Razviti programe za karijerno usmjeravanje i savjetovanje, pružajući mladima informacije o različitim karijernim mogućnostima i stručnim stazama (Osnivanje karijernih kutkova u školama BPK). - Obezbjediti neophodnu tehnološku opremu i obuku za nastavno osoblje, omogućavajući im da efikasno koriste moderne tehnologije u nastavnom procesu. - Postaviti sistem za evaluaciju i praćenje uspjeha u implementaciji novih inicijativa, koristeći pokazatelje kao što su uspjeh, zapošljivost i povratne informacije iz industrije. - Uključivanje lokalne zajednice, roditelja i učenika u dijalog i proces donošenja odluka o unapređenju obrazovnog sistema, omogućavajući njihov aktivan doprinos i podršku. 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Podnesena inicijativa ažuriranja nastavnih planova i programa kako bi se uveli novi kursevi, moduli ili aktivnosti koji pokrivaju aktualne teme i vještine	Ne	Podnesena inicijativa do sredine 2025 godine.
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Unapređenje obrazovnog sistema sa fokusom na potrebe tržišta rada ima za cilj povećanje kvaliteta života kroz podizanje standarda obrazovanja i pripremu mladih za uspješan ulazak na tržište rada. Ova mjera posebno ističe važnost praktičnih vještina, tehnološke pismenosti i kritičkog razmišljanja, obogaćujući život mladih i podstičući ravnomjerniju i uspješniju buduću karijeru.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 10,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 5,000 KM te donatori 5,000 KM		
Period implementacije mjere	2024 – 2026. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde, škole, Ministarstvo obrazovanja i nauke BPK		

Ciljne grupe	Učenci srednjih škola Goražda/BPK
--------------	-----------------------------------

Mjera 1.1.3.: Iniciranje uvođenja kreativnih metoda u obrazovni proces, stimulirajući inovacije i razvoj kritičkog mišljenja

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Poboľjšati životne uslove i perspektivu rada, zapošľavanja i ostanka mladih u Goraždu		
Prioritet	Prioritet 1.1. Povećati prilike za razvoj i kvalitetniji standard života mladih		
Naziv mjere	Iniciranje uvođenja kreativnih metoda u obrazovni proces, stimulirajući inovacije i razvoj kritičkog mišljenja		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Mjera podrazumijeva iniciranje uvođenja kreativnih metoda u obrazovni proces za stimuliranje inovacija i razvoj kritičkog mišljenja podrazumijeva sljedeća područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provesti istraživanje savremenih metoda obrazovanja i uspješnih primjera uvoda kreativnosti u nastavu gdje je potrebno analizirati potrebe mladih i škola, zahtjeve tržišta rada i najnovije obrazovne tendencije. - Obezbjediti obuku za nastavno osoblje o primjeni kreativnih metoda u nastavi, razvoju kritičkog mišljenja i postizanju inovativnog okruženja u učionici. - Predložiti nastavne planove koji podstiču učenike na aktivno učenje, saradnju i kreativno izražavanje. - Kreirati ili koristiti kreativne materijale, kako štampane tako i digitalne, koji podstiču interakciju i razvoj kritičkog mišljenja. Ovo može uključivati vizuelne pomagale, igre i multimedijalne resurse. - Integrisati aktivnosti koje podstiču učenike na rješavanje realnih problema. Ovo može uključivati projekte, studijske slućajeve i rad u timovima – kao što je uvođenje „Socijalnog dana“ u organizaciji škola u svrhu posjeta predstavnika preduzeća u škole i predstavljanje mladih sa raspoloživim poslovima na tržištu rada. - Postaviti sistem za prikupljanje retroakcija od ućenika i nastavnog osoblja o uspjehu i izazovima u sadašnjim metodama. 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj unaprijeđenih nastavnih planova i programa	0	Minimalno 5 do kraja 2025. godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Ove aktivnosti zajedno stvaraju dinamićan i interaktivnan obrazovni okvir koji podstiče kreativno mišljenje, inovacije i razvoj kritičkih vješćina kod studenata.		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 10,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 5,000 KM i donatori 5,000 KM
Period implementacije mjere	2024 – 2025. godina
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde
Nosioci mjere	Grad Goražde
Ciljne grupe	Učenici srednjih škola Grada Goražde

Mjera 1.2.1.: Podrška biznis Start-Up projektima i samozapošljavanju mladih

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu
Prioritet	Prioritet 1.2. Kreirati veće mogućnosti za rad i (samo)zapošljavanje mladih
Naziv mjere	Podrška biznis Start-Up projektima i samozapošljavanju mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Mjera uključuje aktivnosti kojima bi se unaprijedili postojeći programi koje Grad Goražde realizuje u oblasti zapošljavanja i samozapošljavanju mladih. Poseban fokus kroz mjeru imaju aktivnosti u polju razvoja preduzetničkog duha kod mladih i razvoja preduzetništva.</p> <p>Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. U budžetu Grada povećati sredstva za podršku Start-Up projektima 2. Organizovati medijsku kampanju za informisanje mladih o postojećim programima podrške biznis Start –Up projektima i samozapošljavanju mladih. 3. Organizovati edukacije o preduzetništvu i mogućnostima samozapošljavanja za mlade. 4. Organizovati radionice o poduzetništvu mladih s fokusom na poljoprivredu. <p>Uz gornje aktivnosti mjere treba da se izradi i studija izvodljivosti uvođenja programa Garancija za mlade (<i>da mladi do 25, odnosno 30 godina starosti dobijaju ponudu za posao, nastavak obrazovanja, praksu ili obuku u periodu od četiri mjeseca od ulaska u status nezaposlenosti ili napuštanja, odnosno završetka formalnog obrazovanja</i>), koji se sprovodi u državama članicama EU, kako bi se ispitale i osigurale pretpostavke za postepeno uvođenje ovog veoma zahtjevnog programa na koji se obavezala i BiH.</p> <p>Konkretno, ova mjera još podrazumijeva aktivnosti osposobljavanja mladih da budu aktivni na tržištu rada i da razviju kompetencije neophodne za zapošljavanje i samozapošljavanje kako bi i sami doprinijeli kreiranju radnih mjesta – odnosno sljedeća područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pružanje finansijske pomoći u vidu grantova, kredita sa pogodnostima, ili drugih oblika finansijske podrške, kao i

	<p>posebne programe za početnike preduzetnike sa niskim kamatama ili garancijama za kredite.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizovanje obuka i seminara iz oblasti preduzetništva koji obuhvataju osnovne vještine upravljanja preduzećem, izradu biznis-planova, marketing, finansije i usmjeravanje kako se uspješno vodi preduzeće. - Usmjeravanje mladih preduzetnika ka iskusnim mentorima iz njihove oblasti ili industrije koji mogu pružiti savjete, iskustva i pomoć u prevazilaženju izazova – posebno iz dijaspore - Povezivanje s mrežama inkubatora i akceleratora koji obezbjeđuju pakete usluga, uključujući kancelarijski prostor, mentorstvo, obuku i pristup investicijama. - Obezbjedivanje pristupa tehničkim resursima, laboratorijama i infrastrukturu koja je neophodna za razvoj i testiranje novih proizvoda ili usluga. - Organizovanje takmičenja ili izazova za stimulisane inovacija i razvoja novih ideja u preduzetništvu gdje bi mladih pobjednici na takmičenjima bili nagrađeni finansijskim sredstvima ili podrškom za razvoj svojih projekata. - Organizovanje kampanja i događaja koji promovišu preduzetnički duh i potiču mlade da iskuse svoje ideje i početne projekte. 		
Strateški projekti	Podrška razvoju preduzetništva i samozapošljavanja mladih kroz finansijsku pomoć i obuku	Očekivani krajnji rezultat projekta	
		Minimalno 100 novih mladih preduzetnika koji su ostvarili podršku za razvoj poslovanja.	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Broj mladih koji su prošli određenu stručnu pomoć kroz projekte za unapređenje zapošljivosti	0	Minimalno 30 na godišnjem nivou
	Broj organizovanih obuka i seminara iz oblasti preduzetništva koji obuhvataju osnovne vještine upravljanja preduzećem	0	Minimalno 10 godišnje
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Podrška preduzetništvu i samozapošljavanju mladih, kroz finansijsku pomoć i obuku, doprinosi povećanju standarda života mladih kroz stvaranje novih radnih mjesta, ekonomsku nezavisnost, razvoj vještina i znanja, podsticanje inovacija i kreativnosti, smanjenje neaposenosti, podizanje socijalne povezanosti, ravnotežu između radnog i privatnog života, kao i povećanje ukupnog dohodka u Goraždu.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 125,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 50,000 KM, viši nivoi vlasti 50,000 i 25.000 KM donatori		
Period implementacije mjere	2024 – 2028 godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		

Nosioci mjere	Grad Goražde, Fondacija Mozaik, IMPAKT inkubator, druge agencije, viši nivoi vlasti, Zavod za zapošljavanje BPK
Ciljne grupe	Minimalno 100 mladih preduzetnika

Mjera 1.2.2.: Promovisanje digitalne - tehnološke pismenosti i razvoja vještina koje su potrebne na savremenom tržištu rada

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 1: Poboljšati životne uslove i perspektivu rada, zapošljavanja i ostanka mladih u Goraždu
Prioritet	Prioritet 1.2. Kreirati veće mogućnosti za rad i (samo)zapošljavanje mladih
Naziv mjere	Promovisanje digitalne - tehnološke pismenosti i razvoja vještina koje su potrebne na savremenom tržištu rada
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Mjera za Promovisanje digitalne - tehnološke pismenosti i razvoja vještina se fokusira na stimulisanje studenata kroz inovativne obrazovne poduhvate. Ova mjera obuhvata podršku interaktivnim nastavnim metodama, uključujući projektno učenje, timske aktivnosti i realne primjene znanja. Takođe, nastavnika treba da podstakne na upotrebu tehnologije u obrazovnom procesu i razvoj savremenih digitalnih vještina u studenata. Kroz ovu mjeru, učenicima bi se pružile mogućnosti za usvajanje praktičnih vještina i kompetencija koje su tražene na tržištu rada, čime bi se podržao njihov uspješan ulazak u profesionalni svijet.</p> <p>Okvirna područja djelovanja su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Radionice o tehnološkim alatima: Organizovanje radionica na kojima će mladi učiti kako efikasno koristiti različite tehnološke alate koji su relevantni za njihova područja studiranja. Stoga, ovaj dio podrazumijeva organizovanje radionica o osnovnim digitalnim alatima, o programiranju, web razvoju ali i 1. Uspostavljanje programa mentorstva 2. Podsticanje mladih da koriste svoje digitalne vještine za rješavanje problema u lokalnoj zajednici kroz programe i projekte. - Projektni rad: Podsticanje projektnog rada kao sastavnog dijela nastavnog programa, gde će studenti raditi na realnim projektima kako bi primijenili teorijsko znanje u praksi. - Seminari o karijernom razvoju: Organizovanje seminara i prezentacija od strane stručnjaka iz industrije kako bi studenti stekli uvid u potrebne vještine i karijerne mogućnosti na tržištu rada. - Kursevi o digitalnim vještinama: Razvijanje posebnih kurseva ili dodatnih modula koji se fokusiraju na sticanje digitalnih vještina kao što su programiranje, analiza podataka, e-marketing i slično. - Stalna komunikacija s poslodavcima: Uspostavljanje redovne komunikacije s poslodavcima kako bi se osiguralo da nastavni planovi odražavaju trenutne potrebe industrije.

	- Događaji izvan nastave: Organizacija dodatnih događaja kao što su panel diskusije, konferencije ili sajmovi karijera koji omogućavaju studentima da se povežu s industrijom i stvore mrežu kontakata.		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj mladih koji su učestvovali na predviđenim aktivnostima unutar mjere	0	Minimalno 200 na godišnjem nivou od 2028 godine
	Broj akcija u zajednici Goražda proisteklih iz mjere	0	Minimalno 10 do kraja 2028 godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Razvojni efekat ovakve mjere bi bio okruženje koje gradi nastavu i vještine u skladu sa zahtjevima društva i tehnološkim napretkom. Prvenstveno, aktivno učenje i projektni rad stimulisali bi učenike na samostalno i kritičko razmišljanje, rješavanje problema i timsku saradnju. Ove vještine su neophodne ne samo u akademskom okruženju, već i na radnom mjestu, doprinoseći timskom duhu i inovacijama. Tehnološka pismenost i razvoj digitalnih vještina bi obogatili znanje mladih, omogućavajući im bolje snalaženje u društvu koje se brzo tehnološki razvija. Sposobnost efikasnog korištenja tehnologije i razumijevanje digitalnog okruženja značajno povećava konkurentnost mladih na tržištu rada. Ovakva mjera takođe podržava karijerni razvoj mladih kroz seminare, kurseve o karijeri i mentorstvo, što im omogućava bolje razumijevanje strukture tržišta rada i poboljšava mogućnosti za kvaitetniji životni standard, što ima veliku koristi i na Prioritet 1.1..		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 100,000 ukupno - 20,000 KM na godišnjem nivou Izvori finansiranja: Grad Goražde 20%, donatori 80%		
Period implementacije mjere	2024 – 2028. godina		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde, nadležna služba		
Nosioci mjere	Grad Goražde, partneri u realizaciji projekta, donatorske agencije, JU Služba za zapošljavanje BPK Goražde		
Ciljne grupe	Minimalno 200 mladih Goražda		

Mjera 2.1.1.: Podrška obrazovnim ustanovama i mladima u prepoznavanju i razvoju talenata

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici		
Prioritet	Prioritet 2.1. Povećati stepen inkluzije, obrazovne kreativnosti i inicijativa mladih		
Naziv mjere	Podrška obrazovnim ustanovama i mladima u prepoznavanju i razvoju talenata		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>Mjera uključuje aktivnosti kojim bi se unaprijedio rad ustanova predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja. Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Nabavka neophodne opreme za lakši rad i funkcionisanje, te osavremenjavanje odgojno obrazovnog procesa – uključujući nabavke knjiga u školske biblioteke te opreme u kabinete. 2. Podrška Fondacijama i organizacijama koje svojim radom podržavaju nadarene učenike i studente sa područja grada Goražda 3. Prijem i dodjela nagrada za učenike generacije osnovnih i srednjih škola u Goraždu 4. Podrška odlasku na takmičenja. 		
Strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti**	Ciljne vrijednosti***
	Finansijski iznos donirane opreme	3.600,00 KM (2022)	Minimalno 20,000 KM do 2027. godine
	Broj učenika generacije osnovnih i srednjih škola	8 učenika/1.100,00 KM	1.900,00 KM po učeniku
	Broj odlazaka na takmičenja	5	Rast najmanje 20% do kraja 2027. godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere i predloženih aktivnosti će stvoriti predspozicije za bolji rad i funkcionisanje ustanova predškolskog, osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja, te dati podsticaj mladim ljudima, odnosno studentima za postizanje boljih rezultata.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 60.0000,00 KM Izvor: 40,000 KM Budžet Grada Goražda i 20,000 KM viši nivoi vlasti		
Period implementacije mjere	Između 2024 – 2027 godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde		
Ciljne grupe	Učenici osnovnih i srednjih škola, kao i studenti.		

Mjera 2.1.2.: Osnivanje Omladinskog centra/Prostora za mlade Goražda

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici		
Prioritet	Prioritet 2.1. Povećati stepen inkluzije, obrazovne kreativnosti i inicijativa mladih		
Naziv mjere	Osnivanje Omladinskog Centra/Prostora za mlade Goražda		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Cilj mjere je osnovati Centar / Prostor za mlade re: Omladinski centar Goražda u okviru kojeg bi se vršila se edukacija, socijalizacija, te sticanje znanja i vještina mladih – što bi bilo korišteno i u svrhu rada omladinskih organizacija/Vijeća mladih Goražda – kao dio obaveza propisanih Zakonom o mladima FBiH. Okvirna područja djelovanja unutar mjere su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definisanje pristupačnog i dostupnog prostora za mlade Goražda - Prilagođavanje prostora mladima - Organizovanje obrazovnih i kulturnih aktivnosti u omladinskim centrima kao forma platforme za učenje i razmjenu ideja među različitim grupama mladih. - Kreiranje programa u formi „informativnog huba“, pružajući mladima dostupne informacije o obrazovanju, karijeri, zdravlju i drugim pitanjima. - Razmotriti mogućnost zapošljavanja savjetnika u centrima koji mogu pomoći u savladavanju različitih izazova mladih. - Organizacija zajedničkih aktivnosti sa lokalnim obrazovnim institucijama, preduzećima i organizacijama - Razmotriti mogućnost da Omladinski centar implementira programe i aktivnosti koje podržavaju zapošljavanje i razvoj preduzetništva mladih. - Udružiti omladinske organizacije u jedan zajednički prostor u svrhu zajedničkih nastupa. 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Formiran Omladinski Centar/Prostor za mlade Goražda	0	Formiran do kraja 2025. godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Osnivanjem Omladinskog centra pozitivno bi se uticalo na razvoj vještina mladih, aktivno učešće mladih u zajednici, socijalnu integraciju mladih, podršku mladim u razvoju karijere i slično. Ukratko, osnivanje omladinskih centara i njihova koordinacija na lokalnom nivou može biti ključna za obogaćivanje života mladih, stvaranje uključivog okruženja i povećati stepen kreativnosti i inicijativa mladih.		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50,0000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 20,000 KM 30,000 KM donatorska sredstva
Period implementacije mjere	2024 – 2027. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde, nadležna služba
Nosioci mjere	Grad Goražde, nadležna služba, omladinske organizacije
Ciljne grupe	Mladi iz Goražda starosti 15-30 godina

Mjera 2.1.3.: Promovisanje ravnopravnosti i uklanjanje društvenih barijera za mlade sa smetnjama u razvoju

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici	
Prioritet	Prioritet 2.1. Povećati stepen inkluzije, obrazovne kreativnosti i inicijativa mladih	
Naziv mjere	Promovisanje ravnopravnosti i uklanjanje društvenih barijera za mlade sa smetnjama u razvoju	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Mjera sa okvirnim područjima djelovanja uključuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Istraživanje i identifikacija barijera kako bi se identifikovale konkretne društvene barijere sa kojima se mladi sa smetnjama u razvoju susreću u Goraždu - Na osnovu prethodno navedenog, mjera podrazumijeva razvoj programa ili inicijativa koje podstiču dostupnost i položaj mladih, uključujući aktivnosti koje podržavaju mlade sa različitim potrebama, ravnopravan pristup zapošljavanju za mlade, uključujući posebne inicijative za grupe sa posebnim potrebama. - Kreiranje kampanje i aktivnosti koje imaju za cilj senzibilizovanje javnosti o važnosti ravnopravnosti za mlade i uklanjanju stigme i diskriminacije. - Kreiranje i implementacija programa mentorstva i podrške koji će pomoći mladim ljudima da prevladaju barijere i razvijaju svoj potencijal. - Prepoznavanje i delegiranje inicijativa za pristupačniju infrastrukturu koja olakšava mladima sa smetnjama u razvoju za adekvatno učešće u svakodnevnom životu i aktivnostima. <p>Dodatno, mjera podrazumijeva i organizaciju inkluzivnih radionica za mlade sa smetnjama u razvoju. Cilj radionica bio bi olakšavanje pronalaska posla mladim sa smetnjama koji su sposobni za rad. Radionice bi obuhvatale različite aktivnosti: sportske, likovne, društvene i slično. Radionicama bi prisustvovali poslodavci koji su voljni podržati projekta.</p>	
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta

Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj organizovanih radionica za mlade sa smetnjama u razvoju	0	Minimalno 2 na godišnjem nivou
	Broj mladih na radionicama	0	Minimalno 30 godišnje
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jačanjem kapaciteta mladih sa smetnjama u razvoju daje im se veća mogućnost za aktivnije učešće u društvu, te povećanje samostalnosti u životu i radu. Mjera omogućava inkluzivnije društvo, podstičajući učešće i razvoj specifičnih vještina i kompetencija kod mladih sa smetnjama. Ova mjera teži stvaranju uslova za jednak pristup i aktivno učešće u različitim oblastima života za ovu grupu mladih.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 10,000 KM, donatori 40,000 KM		
Period implementacije mjere	2024 – 2028. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde, JU Zavod za zapošljavanje BPK, omladinske organizacije		
Ciljne grupe	Mladi iz Goražda sa smetnjama u razvoju		

Mjera 2.2.1.: Uspostavljanje konsultativnog mehanizma za mlade - Dijalog za mlade

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Prioritet	Prioritet 2.2. Podstaci odgovorno društveno angažovanje mladih
Naziv mjere	Uspostavljanje konsultativnog mehanizma za mlade - Dijalog za mlade Goražda
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	Dijalog za mlade je platforma u okviru kojeg mladi ljudi imaju mogućnost da identifikuju potrebe, probleme i neiskorištene potencijale, te istovremeno ponude inicijative ili rješenja za unapređenje kvalitete vlastitog života i života lokalne zajednice. Ovakav način angažmana mladih direktno utiče na povećanje njihovog učešća u procesima donošenja odluka na lokalnom nivou, osnažuje ih i osigurava transparentni kanal komunikacije između donosioca odluka ali i mladih međusobno. U okviru Dijaloga za mlade organizuju se sastanci sa mladima za identifikaciju pitanja ali i odgovora od

	vitalnog značaja za njih u lokalnim zajednicama, te ih se ohrabruje da učestvuju u društvenom životu zajednice i bliže sarađuju sa lokalnim vlastima. Okvirna područja djelovanja Mjere su: <ol style="list-style-type: none"> 1. Uspostava Dijaloga za mlade kao mehanizma za konsultacije mladih na lokalnom nivou, 2. Redovno održavanje konsultativnih sastanaka tokom godine, 3. Uspostava i redovno održavanje komunikacije i informisanje mladih putem digitalnih kanala komunikacije (web stranica, viber grupa, Instagram, chat - bot i sl). 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Definisani i usvojeni akti koji predviđaju uspostavu Dijaloga za mlade kao mehanizma za konsultacije	Ne postoje akti	Akti usvojeni do kraja 2024. godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Ovaj konsultativni mehanizam osigurava da se mladi angažuju na sistematski način, te da se sprovodi kontinuirana analiza položaja mladih, strateško planiranje omladinskog sektora i inovativni pristup rješavanju problema mladih. Organizovanjem konsultacija sa mladima u okviru platforme „Dijalog za mlade“ stvaraju se uslovi za holistički pristup radu sa mladima i podrška procesima praćenja sprovođenja zakonskih rješenja koja su mladima zagarantovana kroz postojeće zakonske okvire.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: Nisu potrebna dodatna sredstva Izvori finansiranja: Nije primjenjivo		
Period implementacije mjere	2024 – 2028. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde, omladinske organizacije		
Ciljne grupe	Mladi iz Goražda starosti 15-30 godina		

Mjera 2.2.2.: Iniciranje osnivanja Parlamenta mladih Grada Goražda

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaći poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Prioritet	Prioritet 2.2. Podstaći odgovorno društveno angažovanje mladih
Naziv mjere	Iniciranje osnivanja Parlamenta mladih Grada Goražda

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Mjera podrazumijeva iniciranje jačanja uloge mladih putem osnivanja Parlamenta mladih Grada Goražda, koja bi uključivala predstavnike škola i omladinskih organizacija. Prijedlozi mladih sa Parlamenta mladih Goražda bili bi razmatrani na Gradskom vijeću Grada Goražde, gdje bi odlučivali o njihovom sprovođenju. Mjera ima sljedeća okvirna područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Provođenje istraživanja među mladima u Gradu u svrhu identifikacije potreba i interesovanja - Organizacija informativnih sastanaka o ideji o Parlamentu mladih Goražda i objasniti koristi i značaj učešća mladima i omladinskim organizacijama - Formiranje grupe koja će biti odgovorna za organizaciju i koordinaciju procesa osnivanja Parlamenta mladih Goražda. - Iniciranje izrade dokumenta s opštim pravilima i ciljevima Parlamenta mladih Goražda sa principama rada, kriterijumima članstva i ciljevima - Korištenje komunikacionih kanala (socijalne mreže, poster, flajeri) za promociju Parlamenta mladih Goražda i prikupljanje izraženog interesovanja za učešće - Razvijanje plana aktivnosti i projekata koji će odgovarati potrebama i interesovanjima mladih iz različitih oblasti kao što su obrazovanje, kultura, sport i zaštita okoline - Razmotriti proces oficijalnog osnivanja Parlamenta mladih Goražda odnosno registracije kod nadležnih institucija. 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Parlament mladih Grada Goražda osnovan	Ne	Osnovan do kraja 2024. godine
	Broj mladih članova Parlamenta mladih Goražda	0	Minimalno 20 mladih
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Ova mjera doprinosi aktivnijem uključivanju mladih u društvo i značajnijem učešću u donošenju odluka koje se tiču mladih u Goraždu. Razvojni efekti mjere koja se odnosi na osnivanje Parlamenta mladih Goražda uključuju povećanje inkluzije, kreativnosti i inicijative mladih te podstiče učešće mladih iz različitih lokalnih zajednica, pa čak i kultura, razvijajući platformu za izraz i razmjenu ideja. Kroz obrazovne aktivnosti, projekte i saradnju sa lokalnom zajednicom, postizanje inkluzivnosti i poštovanje različitosti stvara pozitivno okruženje. Osnivanje Parlamenta mladih Goražda takođe podržava kreativno inicijativno mišljenje mladih i stvara plodno tlo za razvoj projekata i aktivnosti koje prilagođavaju odgovore na konkretne potrebe i interesovanja svih mladih u Gradu Goražde.</p>		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 5,000 KM
Period implementacije mjere	2024 – 2028. godine
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde
Nosioci mjere	Grad Goražde, škole, omladinske organizacije, Gradsko vijeće Grada Goražda
Ciljne grupe	Mladi iz Goražda starosti 15-30 godina

Mjera 2.2.3.: Podrška proaktivnom informisanju mladih

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici		
Prioritet	Prioritet 2.2. Podstaci odgovorno društveno angažovanje mladih		
Naziv mjere	Podrška proaktivnom informisanju mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Cilj je putem različitih vidova komunikacije informisati mlade o bitnim temama vezanim za njihov život i rad, kulturnim i sportskim dešavanjima na području Goražda, mogućnostima stipendiranja, volontiranja, zaposlenja i sl. Stoga, ova mjera podrazumijeva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dodavanje posebnih sadržaja za mlade na web stranicu Grada, - Uvođenje radio i TV emisija za mlade na području Grada, - Kreiranje atraktivne virtuelne kampanje na popularnim socijalnim mrežama (Facebook, Instagram, Twitter) sa idejama, savjetima i informacije o događanjima relevantnim za mlade. - Kreiranje elektronskog novinskog letera koji će biti poslat na mejlove mladih sa važnim informacijama, intervjuima sa lokalnim akterima. - Kreiranje onlajn webinarne na teme koje su od interesa za mlade, kao što su karijerni savjeti, razvoj vještina i slično. - Kreiranje uličnih promocija i događajima na popularnim lokacijama mladih. - Kreiranje onlajn platforme za mlade gdje bi mladi mogli razmjenjivati ideje i iskustva. Ovaj forum će biti na sajtu Grada Goražde ili na posebnoj onlajn portalu. 		
Ključni strateški projekti			Očekivani krajnji rezultat projekta
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj web stranica koje imaju posebne sadržaje za mlade	0	Minimalno 5 do kraja 2025. godine

	Broj realizovanih radio i TV emisija	0	Minimalno 50 godišnje
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećanjem dostupnosti informacija, kao i objedinjavanjem istih na jednom mjestu, povećava se broj mladih koji su informisani o aktuelnim dešavanjima u Goraždu. Kao rezultat toga očekuje se porast aktivnog provođenja vremena mladih, učešća na kulturnim i sportskim dešavanjima, kao i rast opšte informisanosti mladih o bitnim temama.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 10,000 KM, donatori 20,000 KM i viši nivoi vlasti 20,000 KM		
Period implementacije mjere	2024 – 2028. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde		
Ciljne grupe	Mladi iz Goražda starosti od 15 do 30 godina		

Mjera 2.2.4.: Podsticanje mladih da se aktivno uključe u zajednicu kroz volontiranje i učešće u projektima društvene odgovornosti

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 2: Podstaci poticajno okruženje za razvoj građanskog, političkog i omladinskog aktivizma u lokalnoj zajednici
Prioritet	Prioritet 2.2. Podstaci odgovorno društveno angažovanje mladih
Naziv mjere	Podsticanje mladih da se aktivno uključe u zajednicu kroz volontiranje i učešće u projektima društvene odgovornosti – „Volonter Grada“
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Ova mjera je namijenjena realizaciji aktivnosti aktivnog uključenja u zajednicu kroz volontiranje i učešće u projektima društvene odgovornosti kroz sljedeća okvira područja djelovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrada atraktivnih i jasnih brošura, flajera ili plakata koji ilustruju prednosti volontiranja i učešća u projektima društvene odgovornosti u kojima se potencijalno mogu uključiti iskustva drugih mladih ljudi i konkretnih primjera uspješnih inicijativa. - Dizajniranje i implementacija mogućnosti volontiranja srednjoškolaca u firmama, institucijama i NVO u BPK. - Organizacija info sesija u školama, na fakultetima ili u zajedničkim prostorima gde će mladi imati mogućnost čuti o iskustvima drugih volontera i učesnika projekata. - Organizacija događaja koji omogućavaju mladima da direktno iskuse volontiranje, kao što su čišćenje zajednice, uređenje javnih prostora ili pomoć u prikupljanju darova za ugrožene porodice i/ili mlade. - Saradnja sa lokalnim organizacijama, biznisima i udruženjima može obogatiti ponudu volontiranja i projekata. Ovakve

	<p>partnerske veze mogu takođe obezbjediti podršku i resurse za inicijative.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Saradnja sa lokalnim medijima koja bi pomogla u podizanju svijesti o volontiranju i društvenoj odgovornosti. - Uvedenje sistema priznanja i nagrada za mlade koji se ističu u volontiranju i društvenoj odgovornosti „Volonter Grada“. 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj nagrađenih mladih kroz program „Volonter Grada“	0	Minimalno 10 do 2028. godine
	Broj registrovanih volontera u skladu sa Zakonom o volontiranju	Nepoznato	Minimalno 10 volontera na godišnjem nivou
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Podstisanje mladih na aktivno učestvovanje u zajednici kroz volontiranje i društveno odgovorne projekte omogućava razvoj kompetencija, izgradnju svijesti o zajednici, jačanje timskog duha i postavljanje etičkih standarda. Ova mjera priznaje potencijal mladih i kreira dugoročne prednosti, razvijajući društveno odgovorne građane.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 30,000 KM Izvori finansiranja: Grad Goražde 10,000 KM, donatori 10,000 KM i viši nivoi vlasti 10,000 KM		
Period implementacije mjere	Između 2024 – 2028. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde		
Ciljne grupe	Minimalno 50 mladih		

Mjera 3.1.1.: Kreiranje kutka za mlade u prirodi - Jačanje veza među mladima Goražda I BPK

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade
Prioritet	Prioritet 3.1. Obezbjediti uslove za razvoj svijesti mladih o važnosti zdravih životnih stilova i okoliša
Naziv mjere	Kreiranje kutka za mlade u prirodi - jačanje veza među mladima u Goraždu
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	Kreiranje kutka za mlade u prirodi u Goraždu predstavlja inicijativu koja cilja na jačanje veza među mladima. Ovaj prostor u prirodi bi predstavljao sigurno i prijatno mjesto gde bi mladi mogli družiti, relaksirati i uživati u zajedničkim aktivnostima. Takav kutak bi mogao

	uključivati reakreative atrakcije, benčeve, mjesta za piknike, kao i programe i događaje koji podržavaju druženje i timske aktivnosti. Takođe, mjera bi uključivala organizaciju radionica o očuvanju životne sredine, značaju ekologije, i slično – a mjera podrazumijeva:		
	<ul style="list-style-type: none"> - Uspostava izletišta za mlade sa osvrtom na edukativni sadržaj - Organizovanje kampova za mlade u prirodi u svrhu jačanje veza među mladima u Goraždu - Organizacija edukacija i seminara o očuvanju životne sredine 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj izgrađenih izletišta	0	1 do kraja 2025. godine
	Broj organizovanih kampova	0	Minimalno 1 godišnje
	Broj mladih korisnika kutka za mlade u prirodi	0	Minimalno 100 mladih godišnje
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jačanje veza među mladim iz Goražda uticalo bi na povećan osjećaj pripadnosti Goraždu ali i drugim JLS u BPK. Takođe, boravkom u prirodi i razvojem ekološke svijesti pozitivno bi se uticalo na razvoj zdravih životnih navika mladih.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50,000 KM Izvori finansiranja: Donatori 30,000 KM I viši nivoi vlasti 20,000 KM		
Period implementacije mjere	Između 2026 – 2028. godine		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde, BPK		
Ciljne grupe	Mladi iz Goražda/BPK starosti 15-30 godina		

Mjera 3.1.2.: Podrška projektima, sekcijama i inicijativama mladih za očuvanje okoliša

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade
Prioritet	Prioritet 3.1. Obezbjediti uslove za razvoj svijesti mladih o važnosti zdravih životnih stilova i okoliša
Naziv mjere	Podrška projektima, sekcijama i inicijativama mladih za očuvanje okoliša

Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja*	<p>U cilju povećanja uslova za razvoj svijesti mladih o važnosti zdravih životnih stilova i okoliša, ova mjera podrazumijeva kreiranje godišnjeg programa na nivou Grada na principu javnog poziva za formalne i neformalne grupe mladih koji će se finansirati, a čiji je okvirni plan djelovanja kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iniciranje formiranja aktivnih sekcija u školama i drugim obrazovnim institucijama u svrhu očuvanja okoliša prema BPK, - Organizovanje obrazovnih programa i radionica za mlade u vezi sa očuvanjem životne sredine - Kreiranje informativnih kampanja i resursa za podizanje svijesti o problemima zagađenja okoliša. - Podrška i finansiranje projekata koji se bave očuvanjem prirodnih resursa i umanjnjem negativnog uticaja na okoliš. - Integracija inovativnih i održivih rješenja za zaštitu okoliša. - Promovisanje zdravog i bezbjednog životnog okruženja kroz inicijative koje utiču na kvalitet vazduha, vode i opšteg okolinskog stanja. - Učešće mladih u projektima koji imaju pozitivan uticaj na njihovu zaštitu i bezbjednost. - Podrška mladim aktivistima i grupama koje rade na očuvanju okoliša. - Promovisanje saradnje sa lokalnim zajednicama i biznisima radi usmjeravanja zajedničkih napora za očuvanje okoliša. - Podrška i stimulisanje istraživačkih projekata mladih u vezi sa okolišem. - Promovisanje inovativnih rješenja i tehnologija koje doprinose unapređenju okoliša. - Učešće mladih u dijalozima sa odgovornim institucijama i lokalnom vlašću vezano za unapređenju okoliša. 		
Ključni strateški projekti			
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori	Polazne vrijednosti***	Ciljne vrijednosti****
	Broj realizovanih ekoloških projekata sekcija u vaspitno-obrazovnim institucijama	0	Min. 2 projekta godišnje do 2028 godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Mjera za podršku projektima i inicijativama mladih u Goraždu za očuvanje životne sredine razvija svijest i odgovornost mladih o važnosti zdravih životnih stilova i okoliša. Ove aktivnosti takođe podstiču lični razvoj i timsku saradnju, doprinoseći pozitivnom uticaju na lokalnu zajednicu i kvalitet života.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5,000 na godišnjem nivou (ukupno 25,000 KM) Izvor finansiranja: Grad Goražde 10,000 KM i Fond za zaštitu okoliša 15,000 KM		
Period sprovođenja mjere	2024-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju sprovođenja mjere	Grad Goražde		
Nosioci sprovođenja mjere	Grad Goražde, Fond za zaštitu životne sredine FBiH, omladinske organizacije		

Ciljne grupe	Mladi od 15-30 godina
--------------	-----------------------

Mjera 3.2.1.: Podrška razvoju i očuvanju zdravih životnih navika mladih

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade		
Prioritet	Prioritet 3.2. Povećati opšte zdravlje i dobrobit mladih, uz aktivnosti doprinosa razvoju sporta i kulture za mlade		
Naziv mjere	Podrška razvoju zdravih životnih navika mladih		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>U cilju razvoja zdravih životnih navika potrebno je omogućiti mladim nove sadržaje u oblasti sporta, kako bi se pojačala fizička aktivnosti mladih u Goraždu. U cilju pojačanja fizičke aktivnosti mladih u Goraždu, mogu se planirati novi i kreativni sadržaji u oblasti sporta kroz kreiranje godišnjeg programa na nivou Grada na principu javnog poziva za formalne i neformalne grupe mladih koji će se financirati, a čiji je okvirni plan djelovanja kako slijedi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizovanje lokalnih sportskih liga ili turnira po MZ, gde mladi timovi mogu učestvovati u različitim sportovima (fudbal, košarka, odbojka, tenis itd.). - Kreiranje ekstremnih sportskih događaja, kao što su skejtbording takmičenja, bowling turniri, ili drugi. - Organizovanje radionica i obuka u novim i netradicionalnim sportovima (npr. pilates, joga, aerobik). - Kreiranje događaja koji integrišu sportska takmičenja sa elementima prirode i preživljavanja, stimulišući timsku saradnju. - Etabliranje mesta gde mladi mogu dolaziti redovno, kao sportske centralne tačke, sa fitnes opremom, igralištima, i trening prostorima - Organizovanje virtuelnih sportskih turnira za video igre, promovišući i aktivnosti koje uključuju i zdrave oblike fizičke aktivnosti (npr. virtuelno vježbanje). - Podsticanje školskih takmičenja i intraškolskih sportskih događaja koji mladima pružaju mogućnost da se angažuju u sportu na školskom nivou (školski sport). 		
Ključni strateški projekti			Očekivani krajnji rezultat projekta
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj organizovanih sportskih turnira	0	Minimalno 1 godišnje do 2028. godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jačanjem sporta i drugih fizičkih aktivnosti smanjuje se izloženost mladih negativnim društvenim pojavama, a jačaju zdrave životne navike. Doatno, organizacija novih sportskih aktivnosti za mlade u		

	Goraždu doprinosi poboljšanju fizičkog zdravlja, podstiče socijalizaciju i timsku saradnju, a takođe promoviše zdrave životne navike u zajednici.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5,000 na godišnjem nivou (ukupno 25,000 KM) Izvor: Grad Goražde 10,000 KM i donatori 15,000 KM
Period implementacije mjere	2024-2028
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde
Nosioci mjere	Grad Goražde
Ciljne grupe	Učenici srednjih škola iz Goražda

Mjera 3.2.2.: Razvoj i implementacija kampanja o bitnosti zaštite zdravlja i razvoju zdravih životnih navika

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade
Prioritet	Prioritet 3.2. Povećati opšte zdravlje i dobrobit mladih, uz aktivnosti doprinosa razvoju sporta i kulture za mlade
Naziv mjere	Mjera: Razvoj i implementacija kampanja o bitnosti zaštite zdravlja i razvoju zdravih životnih navika
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>U cilju prevencije bolesti zavisnosti potrebno je provesti aktivnosti na informisanju mladih o štetnosti korištenja sredstava koja izazivaju zavisnost, a kao odgovor na definisane izazove u strateškoj platformi. Stoga, namiče se potreba organizacije radionica, kampanja i drugih aktivnosti sa ciljem podizanja svijesti o štetnim efektima vejp i snus proizvoda, nargila, cigareta, alkohola, droga, kocke, važnost zdrave hrane i bavljenju sportom te planiranje vršnjačke edukacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju. Pored toga, namjera je organizovati i okrugle stolove, javne tribine i druge vrste edukacije u odnosu na mjesto boravka adolescenata (urbano-ruralno područje) te edukovati predstavnike medija o profesionalnom i etičkom izvještavanju o temama iz oblasti preventive u zdravlju. Između ostalog, ova mjera podrazumijeva:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizovanje obrazovnih radionica koje obuhvataju teme kao što su štetnim efektima vejp i snus proizvoda, nargila, cigareta, alkohola, droga, kocke, važnost zdrave hrane i bavljenju sportom. zaštita od polno prenosivih bolesti (PPB) i važnost reproduktivnog zdravlja. - Pružanje mladima lakog pristupa tačnim i dokazima zasnovanim informacijama o štetnim efektima vejp i snus proizvoda, nargila, cigareta, alkohola, droga, kocke, važnost zdrave hrane i bavljenju sportom preko interneta, brošura i aplikacija. - Omogućavanje savjetovanja i podrške od strane stručnjaka za mlade koji imaju pitanja ili brinu o svom zdravlju. - Promovisanje razvoja zdravih, poštenih i konzultativnih partnerskih odnosa kroz obrazovne i angažovane aktivnosti.

Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj održanih predavanja	0	Minimalno 20 do kraja 2028, godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jačanjem informisanosti mladih o bolestima zavisnosti i problemima koje iste nose sa sobom uticaće se na smanjenje mladih koji koriste data sredstva, te podstaći razvoj zdravih životnih navika. Smanjenje upotrebe vejp i snus proizvoda, nargila, cigareta, alkohola, droga, kocke, važnost zdrave hrane i bavljenju sportom može smanjiti rizik od različitih zdravstvenih problema, kao što su bolesti disajnih puteva i drugih povezanih zdravstvenih komplikacija.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5,000 na godišnjem nivou (ukupno 25,000 KM) Izvor: Grad Goražde 10,000 KM i donatori 15,000 KM godišnje		
Period implementacije mjere	2024-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde, Zdravstveni savjet Grada Goražda, JU Dom zdravlja dr. Isak Samokovlija, srednje škole		
Ciljne grupe	Učenici srednjih škola iz Goražda		

Mjera 3.2.3.: Obrazovanje o stigmatizaciji i podrška za mlade koji se suočavaju sa mentalnim zdravstvenim izazovima

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade
Prioritet	Prioritet 3.2. Povećati opšte zdravlje i dobrobit mladih, uz aktivnosti doprinosa razvoju sporta i kulture za mlade
Naziv mjere	Obrazovanje o stigmatizaciji i podrška za mlade koji se suočavaju sa mentalnim zdravstvenim izazovima
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	Obrazovanje o stigmatizaciji i podrška za mlade koji se suočavaju sa mentalnim zdravstvenim izazovima mogu uključivati različite aktivnosti u cilju promovisanja svijesti i stvaranja bezbjednog i podržavajućeg okruženja. Mjera podrazumijeva kreiranje godišnjeg programa na nivou Grada na principu javnog poziva za formalne i neformalne grupe mladih koji će se finansirati, a čiji je okvirni plan djelovanja kako slijedi: - Organizovanje radionica i predavanja koje objašnjavaju šta je mentalno zdravlje, kao i kako prepoznati i suočiti se sa mentalnim izazovima.

	<ul style="list-style-type: none"> - Kreiranje i prikazivanje filmskih i dokumentarnih projekata koji ističu stigmatizaciju i preživljavanje sa mentalnim izazovima, stvarajući poseban fokus na iskustvima mladih. - Organizovanje sesija psihološke podrške i savjetovanja sa stručnjacima za mlade koji se bore sa mentalnim zdravstvenim izazovima. - Stvaranje participativnih grupa i diskusija gde mladi mogu izraziti svoja iskustva i podijeliti ideje za smanjenje stigmatizacije. - Obezbeđivanje obrazovanja o različitim oblicima mentalnih izazova i kako podržavati osobe koje se s njima suočavaju. - Provođenje kampanja povećanja svijesti na društvenim mrežama koje promovišu podršku, razumijevanje i uklanjanje stigme oko mentalnog zdravlja. - Organizovanje aktivnosti kao što su art terapija, pisanje, i izrazivne umetničke radionice kao način za izraz i obradu emocija. - Formiranje prijateljskih mreža podrške među školama a koje se odnose na mlade koji se bore sa mentalnim izazovima. 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj mladih na predavanjima	0	Minimalno 300 do kraja 2028. godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Definisana mjera ima za cilj podizanje svijesti, pružanje podrške i stvaranje sigurnog okruženja za mlade koji se suočavaju sa mentalnim zdravstvenim izazovima. Dodatno, pomaže u razumijevanju i smanjenju stigme i diskriminacije prema osobama sa mentalnim zdravstvenim izazovima, što im omogućava da se osećaju prihvaćeno i integrisano u zajednicu. Konačno, ovakva mjera promoviše rano otkrivanje mentalnih zdravstvenih izazova i uči o načinima za pružanje rane i efikasne intervencije i podrške a na kraju, jača sve lokalne zajednice, uključujući porodice, prijatelje i profesionalce, kako bi bili osnaženi da pružaju podršku osobama sa mentalnim izazovima.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 5,000 na godišnjem nivou (ukupno 25,000 KM) Izvor: Grad Goražde 10,000 KM i donatori 15,000 KM godišnje		
Period implementacije mjere	2024-2028		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde		
Nosioci mjere	Grad Goražde, Domovi zdravlja na području BPK, srednje škole		
Ciljne grupe	Učenici srednjih škola iz Goražda		

Mjera 3.2.4.: Jačanje sportskih i kulturnih sadržaja za mlade

Veza sa strateškim ciljem	STRATEŠKI CILJ 3: Dinamizirati ponudu i raznolikost kvalitetnog kulturnog, sportskog i zdravog okruženja za mlade		
Prioritet	Prioritet 3.2. Povećati opšte zdravlje i dobrobit mladih, uz aktivnosti doprinosa razvoju sporta i kulture za mlade		
Naziv mjere	Jačanje sportskih i kulturnih sadržaja za mlade		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja *	<p>Mjera namijenjena jačanju sportskih i kulturnih sadržaja za mlade se prije svega ogleda u ulaganju u fizičku infrastrukturu objekata (vanjskih i unutrašnjih) namijenjenih sportu i kulturu kao što su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grijanje u CZK Goražde - Uređenje stadiona za sport u „Prvom maju“ - Razvoj „Open air cinema“ koncepta <p>Dodatno, okvirni plan djelovanja mjere se odnosi i na razvoj godišnjih programa za apliciranje formalnih i neformalnih grupa mladih a koje se odnose na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizovanje škole plivanja, - Organizacija Festivala amaterske glume, - Organizacija umjetničkih izložbi, - Dodatna podrška Rock školi Goražde, - Organizacija manifestacija od strane OCD i neformalnih grupa mladih - Razmatranje mogućnost povećanja sredstava za finansiranje projekata mladih iz oblasti kulture i sporta. 		
Ključni strateški projekti		Očekivani krajnji rezultat projekta	
Indikatori za praćenje rezultata mjere vrijednosti	Indikatori	Polazne vrijednosti	Krajnje očekivane vrijednosti***
	Broj novouspostavljenih programa podrške razvoju sporta i kulture	0	Minimalno 10 novih inicijativa do kraja 2028. godine
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jačanje sportskih i kulturnih sadržaja za mlade ima višestruke pozitivne efekte na njihovo opšte zdravlje i dobrobit. Aktivnosti u oblasti sporta i kulture podstiču fizičku aktivnost, poboljšavaju mentalno zdravlje, razvijaju socijalne vještine i ojačavaju zajednički osjećaj pripadnosti. Kroz učešće u sportskim i kulturnim događanjima, mladi razvijaju disciplinu, samopouzdanje i kreativnost, što doprinosi njihovom cjelokupnom razvoju i smanjuje rizik od različitih zdravstvenih problema. Takođe, ovi programi pružaju alternativu negativnim ponašanjima i aktivnostima, čime se doprinosi stvaranju zdravijeg i pozitivnijeg okruženja za mlade.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 20,000 na godišnjem nivou (ukupno 100,000 KM) Izvor: Grad Goražde 30,000 KM i donatori 70,000 KM		

Period implementacije mjere	2024–2028.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Grad Goražde
Nosioci mjere	Grad Goražde, Centar za kulturu, JU Sportski centar Goražde, srednje škole
Ciljne grupe	Učenici srednjih škola iz Goražda

Broj: 01-02-1-1769
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

88

U skladu sa članom 115. i članom 133. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražde («Službene novine Grada Goražda», broj: 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. god., **donosi:**

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se zapisnik sa 26. redovne sjednice Gradskog vijeća Grada Goražda.
2. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1770
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

89

U skladu sa članom 115. i članom 133. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražde («Službene novine Grada Goražda», broj: 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. g., **donosi:**

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se zapisnik sa 27. redovne sjednice Gradskog vijeća Grada Goražda.
2. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1771
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

90

U skladu sa članom 115. i članom 133. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražde («Službene novine Grada Goražda», broj: 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. g., **donosi:**

ZAKLJUČAK

1. Zadužuje se gradonačelnik Grada Goražda i

nadležne službe gradske uprave, da HITNO preduzmu sve aktivnosti po pitanju rekonstrukcije ili sanacije asfaltnih površina i ulične rasvjete u naselju Prvi maj (Mjesna zajednica Goražde IV).

2. Finansijska sredstva obezbijediti u Budžetu Grada Goražda za 2024. godinu i/ili kroz Projekte predložene prema domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama.
3. Rok za realizaciju Zaključka je 30. 09. 2024. godine
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1772
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

91

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj: 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine, **donosi:**

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Bajra Obuće, koja se odnosi na pokretanje aktivnosti i procedure na Izmjenama i dopunama Odluke o organizaciji jedinstvenog gradskog organa uprave Grada Goražda i organizaciji i djelokrugu službi koju je na prijedlog Gradonačelnika Grada Goražda donijelo Gradsko vijeće na jedanaestoj redovnoj sjednici Gradskog vijeća Grada Goražda održanoj 23. 12. 2021. godine.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je do 31. maja 2024. godine.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1773
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

92

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine, **d o n o s i:**

Z A K L J U Č A K

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Bajra Obuće, koja se odnosi na pokretanje aktivnosti i procedure na donošenju Plana upravljanja otpadom Grada Goražda.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je do kraja 2024. godine.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1774
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

93

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine, **d o n o s i:**

Z A K L J U Č A K

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Bajra Obuće, koja se odnosi na vraćanje – ponovno postavljanje table sa nazivom mosta „Žrtava genocida u Srebrenici“ i zamjena, odnosno postavljanje novih tabli sa nazivom mosta „Alije Izetbegović“.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je 30 dana.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a

bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1775
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

94

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 04. 2024. godine, **d o n o s i:**

Z A K L J U Č A K

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Bajra Obuće, koja se odnosi na oslobađanje prostora od naslaganih drva u Ulici Prve slavne višegradске brigade i da se na tom prostoru, koji je inače bio zelena površina, izgradi mali dječiji park pod nazivom „Sunčani park“. Park bi trebao da ima klupe za odmor i rekvizite za igru. Drva bi se mogla izmjestiti uz Podhranjenski potok (sa njegove lijeve obale urediti drveni prostor za smještaj iscijepanih drva).
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je do kraja 2024. godine.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1776
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

95

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine, **d o n o s i:**

Z A K L J U Č A K

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Bajra Obuće, koja se odnosi na organizovanje obaveznih javnih prezentacija idejnih projekata u narednom periodu.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1777
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

96

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine, **d o n o s i:**

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Bajra Obuće, koja se odnosi na izgradnju bazena za pitku vodu u Kodžaga-polju minimalnog kapaciteta 30 m³.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se Gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je do kraja 2024. godine.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1778
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

97

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine, **d o n o s i:**

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Mustafe Adžema, koja se odnosi na izgradnju nove ulične rasvjete u Ulici Dr. Karameha u dužini od 400 m, od broja 86 do broja 94.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je do kraja 2024. godine.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1779
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

98

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redovnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine, **d o n o s i:**

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Seada Mrša, koja se odnosi na asfaltiranje putnog pravca Gornji Faočići, zbog lošeg stanja puta.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je do kraja 2024. godine.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1780
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVAJUĆI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

99

U skladu sa članom 125. stav 7. i članom 115. Poslovnika Gradskog vijeća Grada Goražda («Službene novine Grada Goražda», broj 2/20 i 3/20), Gradsko vijeće Grada Goražda na 28. redov-

vnoj sjednici održanoj dana 24. 4. 2024. godine,
donosi:

ZAKLJUČAK

1. Usvaja se inicijativa vijećnika Bajra Obuća, koja se odnosi na pokretanje hitne procedure na predlaganju i donošenju Izmjena i dopuna Budžeta Grada Goražda za 2024. godinu, iz razloga kako bi se stvorile neophodne pretpostavke na planiranju i stvaranju budžetskih pretpostavki za realizaciju brojnih otvorenih pitanja i problema građana, a sve u granicama budžetskih mogućnosti i donošenja „Budžeta za građane“.
2. Za realizaciju ove inicijative zadužuje se gradonačelnik Goražda i nadležna gradska služba.
3. Rok za realizaciju ove inicijative je do 30. juna 2024. godine.
4. Zaključak stupa na snagu danom donošenja, a bit će objavljen u „Službenim novinama Grada Goražda“.

Broj: 01-02-1-1781
24. 4. 2024. godine
G o r a ž d e

PREDSJEDAVALAČI
GRADSKOG VIJEĆA
Bajro Obuća, s.r.

100

Gradonačelnik Goražda, na prijedlog v.d. Upravnog odbora Javne ustanove Edukacijsko-rehabilitacijski centar za djecu, mlade i odrasle osobe s teškoćama u razvoju Grada Goražda „Buđenje“, a na osnovu člana 36. Statuta Grada Goražda („Službene novine Grada Goražda“, broj 5/18,) i člana 14. Odluke o osnivanju JU Edukacijsko-rehabilitacijski centar za djecu, mlade i odrasle osobe s teškoćama u razvoju Grada Goražda „Buđenje“ („Službene novine Grada Goražda“ broj: 12/23) **donosi sljedeću**

O D L U K U

Ispred Grada Goražda, kao osnivača JU Edukacijsko-rehabilitacijski centar za djecu, mlade i odrasle osobe s teškoćama u razvoju Grada Goražda „Buđenje“, dajem saglasnost na Pravila JU

Edukacijsko-rehabilitacijski centar za djecu, mlade i odrasle osobe s teškoćama u razvoju Grada Goražda „Buđenje“ koja je v.d. Upravnog odbora donio na svojoj trećoj redovnoj sjednici održanoj dana 22. 3. 2024. godine.

Broj: 02-04-2-944-2/24 **GRADONAČELNIK**
17. 4. 2024. godine **Ernest Imamović, s.r.**
G o r a ž d e

101

Na osnovu člana 36. i člana 89. Statuta grada Goražde („Službene novine Grada Goražda“ br. 5/18) gradonačelnik Grada Goražde **donosi:**

RJEŠENJE

o imenovanju Radnog tima za revidiranje postojeće Strategije razvoja Grada Goražda za period 2017–2026. godina

I

Ovim Rješenjem imenuje se Radni tim za revidiranje postojeće Strategije razvoja Grada Goražda za period 2017–2026. godina i njeno usklađivanje sa podzakonskim aktima Zakona o razvojnem planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji BiH, koji čine predstavnici lokalne uprave, kao i predstavnici javnog, privatnog i nevladinog sektora kako slijedi:

1. Asima Džambegović, koordinatorica – Grad Goražde
2. Berin Kulelija, član – Grad Goražde
3. Muamer Krašić, član – Grad Goražde
4. Adisa Borovac, članica – Grad Goražde
5. Sanid Zirak, član – Grad Goražde
6. Samira Drakovac, članica – Grad Goražde
7. Samir Kanlić, član – Grad Goražde
8. Muamer Hodžić, član – Grad Goražde
9. Indira Rizvanović, članica – Grad Goražde
10. Nezim Ramić, član – Grad Goražde
11. Dalila Klovo, članica – Grad Goražde
12. Aldijana Drljević Omanović, članica – Vlada BPK Goražde
13. Melida Hadžiomerović, članica – Vlada BPK Goražde
14. Aida Rahman, članica – Vlada BPK Goražde

15. Arman Bešilja, član – Centar za socijalni rad, BPK Goražde
16. Sanela Kurtić, članica – Centar za socijalni rad, BPK Goražde
17. Adnan Bukva, član – Udruženje poslodavaca BPK Goražde
18. Adisa Mirvić, članica – JKP “6. mart” Goražde
19. Dževad Terović, član – Privredna komora BPK Goražde
20. Edin Čengić, član – Dom zdravlja „Isak Samokovlija” Goražde
21. Dženan Hendo, član – JU Centar za kulturu Goražde
22. Nermin Obuća, član – JU Sportski vejtara Goražde
23. Nihad Kunovac, član – JU za predškolski odgoj i obrazovanje Goražde
24. Sejdo Šapčanin, član – JP Veterinarska stanica Goražde
25. Meliha Gačanin, članica – ALDI Goražde.

Član 2.

Zadatak Radnog tima je da aktivno uzme učešće u realizaciji sljedećih aktivnosti:

1. Priprema i organizacija procesa revidiranja strategije razvoja Grada Goražda,
2. Izrada socio-ekonomske analize, strateške platforme i razvojnih ciljeva,
3. Izrada sektorskih planova,
4. Izrada operativnog dijela integrirane strategije razvoja Grada Goražde i
5. Pripreme nacrtu integrirane strategije razvoja Grada Goražde.

Član 3.

Radni tim će u sve aktivnosti usklađivati sa Konsultatntom odabranim od strane Grada Goražda za revidirane strategije Grada Goražda.

Član 4.

Ovo Rješenje stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenim novinama Grada Goražda”.

Broj: 02-24-1-1658/24

18. 4. 2024. godine

G o r a ž d e

GRADONAČELNIK

Ernest Imamović, s.r.

102

Na osnovu člana 138. stav (3) Zakona o radu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj:26/16, 89/18 i 44/22), člana 77. stav 3. Kolektivnog ugovora za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj:98/23), Grad Goražde, kojeg zastupa gradonačelnik Ernest Imamović i Samostalni sindikat državnih službenika i namještenika u organima državne službe, sudskoj vlasti i javnim ustanovama u Federaciji BiH, kojeg zastupa predsjednik Sindikata Samir Kurtović, dana 30. 4. 2024. godine, **zaključuju**

U G O V O R o pristupanju Kolektivnom ugovoru za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine

Član 1. (Predmet)

Ovim ugovorom Grad Goražde pristupa Kolektivnom ugovoru za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 98/23), (u daljem tekstu: Kolektivni ugovor).

Član 2. (Pristupanje)

Samostalni sindikat državnih službenika i namještenika u organima državne službe, sudskoj vlasti i javnim ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine, kao reprezentativni sindikat, prihvata pristupanje Grada Goražde kao poslodavca, Kolektivnom ugovoru.

Član 3. (Primjena)

Ugovorne strane su saglasne da se upotrijebljeni izrazi u odredbama Kolektivnog ugovora koji se odnose na parlamentarnu proceduru, Vladu Federacije Bosne i Hercegovine, federalne organe

državne službe, službenike sudske policije, federalne ustanove i druge federalne institucije imaju primjenjivati i tumačiti kao odredbe koje se odnose na ugovorne strane i na skupštinsku procedure, Grada Goražde, kantonalne organe državne službe ili uprave, upravne organizacije i druge kantonalne institucije, gradske i općinske službe za upravu.

Član 4.
(Stupanje na snagu)

Ovaj ugovor stupa na snagu danom potpisivanja od strane ovlaštenih predstavnika ugovornih strana, a isti će se objavit u „Službenim novinama Grada Goražde“.

Član 5.

Ugovor je sačinjen u četiri istovjetna primjeraka, pri čemu svaka ugovorna strana zadržava po dva primjerka ugovora.

Broj: 02-04-2-1861/24
Sarajevo, 30.04.2024.godine

Broj 01-560/24
Sarajevo, 30.04.2024.godine

Za Grad Goražde,
Gradonačelnik
Ernest Imamović

Samostalni sindikat državnih službenika i namještenika
u organima državne službe, sudskoj vlasti i
javnim ustanovama u Federaciji BiH
Samir Kurtović, predsjednik

S A D R Ž A J

86	Odluka o usvajanju Strategije za mlade Grada Goražda 2024-2028.godina.....	405
87	Strategija za mlade Grada Goražda 2024-2028.godina.....	406
88	Zaključak	478
89	Zaključak	478
90	Zaključak	478
91	Zaključak	478
92	Zaključak	479
93	Zaključak	479
94	Zaključak	479
95	Zaključak	479
96	Zaključak	480
97	Zaključak	480
98	Zaključak	480
99	Zaključak	480
100	Odluka	481
101	Rješenje o imenovanju Radnog tima za revidiranje postojeće Strategije razvoja Grada Goražda za period 2017–2026. godina	481
102	Ugovor o pristupanju Kolektivnom ugovoru za službenike organa uprave i sudske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine.....	482

